

PARTNERTÁJÉKOZTATÓ HÍRLEVÉL

ÁLLATTENYÉSZTÉSI TELJESÍTMÉNYVIZSGÁLÓ KFT.

2024. XXIV. ÉVFOLYAM 7. SZÁM | JÚLIUS

TEJELŐ TEHÉNÁLLOMÁNYOK ÁLLOMÁNYON
BELÜLI PTBC-ÉRINTETTSÉGÉNEK BECSLÉSE I.

12.
oldal

MI VAN EGY MARÉK FÖLDBEN?

36.
oldal

NE „ÁLLTASSUK” A TEHENET!

41.
oldal

„JELEZ A TEHÉN”... A LEGELŐN!

50.
oldal

SZARVASMARHASPORTOK XII.

54.
oldal

TARTALOM

IV. TEJÁGAZATI NAP, GÖDÖLLŐ, 2024. SZEPTEMBER 18.	3
SZÁMADÁS AZ „A” MÓDSZERREL ELLENŐRZÖTT ÁLLOMÁNYRÓL	4
AZ „A” MÓDSZERREL ELLENŐRZÖTT TEHENÉSZETEK LEGJOBBJAINAK ÚJ ORSZÁGOS RANGSORAI	4
AZ „A” MÓDSZERREL ELLENŐRZÖTT TENYÉSZETEK LEGJOBBJAINAK VÁRMEGYEI RANGSORAI: a legjobb 10 tehenészet	6
ÁLLATEGÉSZSÉG ÉS TAKARMÁNYOZÁS Tejelő tehenállományok állományon belüli paratuberkulózis-érintettségének becslése I. Bayes-i modellezés a gyakorlatban (Veres Katalin, Dr. Lang Zsolt, Dr. Monostori Attila, Prof. Dr. Ózsvári László)	12
KLÍMAVÁLTOZÁS A klímaváltozás állattenyésztési vonatkozásai – A szarvasmarhák metán-kibocsátásának vizsgálata mikrometeorológiai módszerekkel és vonalmérésekkel (Szakértő munkatársunk írása)	18
SZOMATIKUS SEJTSZÁM-VIZSGÁLAT A TEJMINŐSÉG JAVÍTÁSÁÉRT	26
TEJMINTÁKBAN AZONOSÍTOTT KÓROKOZÓK ARÁNYA	27
TERMÉKENYÍTÉSI ADATOK ELEMZÉSE A SZAPORÍTÁS JAVÍTÁSÁÉRT	27
TEJKARBAMID-VIZSGÁLAT A TAKARMÁNYOZÁS JAVÍTÁSA ÉRDEKÉBEN	28
PAG VIZSGÁLATI EREDMÉNYEK	28
A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA (Prof. Dr. Ózsvári László)	34
TALAJTAN A KORSZERŰ FÖLDMŰVELÉS SZOLGÁLATÁBAN Nézzük meg mi van egy marék földben, avagy talajfizikai alapok dióhéjban (Dr. Hupuczi Júlia)	36
A JÓ MINŐSÉGŰ TÖMEGTAKARMÁNY A GAZDASÁGOS TERMELÉS ALAPJA Van, aki forrón szereti? IX. – Ne „álltassuk” a tehenet! (Dr. Orosz Szilvia) „Jelez a tehen” – Hőstressz mérése a legelőn (Dr. Pajor Gábor, Biskup Miklós, V-N-V Fejlesztéstechnika Kft.)	41 50
TUDOMÁNY, EGÉSZSÉG, JÓKEDV Szarvasmarhasportok XII. – A bikahecc II. (Dr. Kenéz Árpád)	54
A TEJ SZAKMAKÖZI SZERVEZET ÉS TERMÉKTANÁCS HÍREI	58

Elérhetőség:

Cím: 2100 Gödöllő, Dózsa György út 58.

E-mail: atkft@atkft.hu

Honlap: www.atkft.hu

Felelős kiadó:

Kövesdi Zsolt, ügyvezető igazgató

Lektorálták: a szerkesztőbizottság tagjai

Főszerkesztő:

Rácz Henriett | 06-20/329-5227

racz.henriett@atkft.hu

A szerkesztőbizottság tagjai:

Dr. Dégen László, Dr. Kenéz Árpád,

Dr. Monostori Attila, Dr. Orosz Szilvia,

Dr. Ózsvári László, Rácz Henriett

Grafikai előkészítés:

LittleShark Marketing Kft.

Nyomás:

Vármédia Print Kft.

www.varmediaprint.hu

ISSN HU-2063-3491

PROGRAM

IV. TEJÁGAZATI NAP - 2024. SZEPTEMBER 18.

TUDÁSTRANSZFER KÖZPONT, GÖDÖLLŐ, SZENT-GYÖRGYI ALBERT U. 4.

Szeptember 18. SZERDA A szakmai nap mottója: 'Kincsünk a talaj!'

Előadások	10.00–10.50	Prof. Dobos Endre	A talajok állapota hazánkban
	11.00–11.50	Dr. Kovács Gergő Péter	A környezetkímélő talajművelés alapjai
	12.00–12.50	Umenhoffer Péter	A környezetkímélő talajművelés műszaki és mikrobiológiai vonatkozásai (a <i>Smart Tillage gondolata</i>)
EBÉD	13.00–14.00		
Fórum	14.00–16.00	A fórumon a földművelés korszerű gépeit forgalmazó cégek képviselői, a szakmában jártas gyakorló növénytermesztő kolléga, és „talajos” szakemberek vesznek majd részt.	
Szakember találkozó 18.00–			Gödöllő, Árnyas Vendégház

Prof. Dobos Endre

A változtatás jogát fenntartjuk!

A részvétel előzetes regisztrációhoz kötött! (atkft.hu/rendezvenyek, atkft.coolticket.hu)

Jelentkezési határidő: 2024. szeptember 13.

További információ: Rácz Henriett (szeminarium@atkft.hu, +36-20/329-5227), www.atkft.hu

Támogatóink:

alföldi

ÁLLATTENYÉSZTÉSI TELJESÍTMÉNYVIZSGÁLÓ KFT.
2100 GÖDÖLLŐ, DÓZSA GYÖRGY ÚT 58. | TEL.: +36 20 406-7084 | E-MAIL: ATKFT@ATKFT.HU | WWW.ATKFT.HU

SZÁMADÁS A TERMELÉS-ELLENŐRZÖTT ÁLLOMÁNYRÓL (2024. JÚLIUS)

1. táblázat: A termelés-ellenőrzött állomány jellemzői ellenőrzési módszerek szerint

Tenyészetek száma	Záró tehénlétszám	Fejt tehénlétszám	Összes tej (kg)	Fejési átlag	Istálló-átlag	Előző ellenőrzés óta létszám növekedés	csökkenés
401	173 558	142 554	4 669 876	32,76	26,91	6 470	5 976

2. táblázat: Az ellenőrzött tehénállomány létszáma és termelése az aktuális havi ellenőrző fejés napján (megyéenként, összesen és átlagosan)

Megye	Tenyészetek száma	Záró tehénlétszám	Átlag (tehén/telep)	Fejt tehénlétszám	Összes tej (kg)	Fejési átlag	Istálló-átlag	Előző ellenőrzés óta létszám Növekedés	Csökkenés	Változás
Baranya	19	10 843	571	9 022	302 501	33,53	27,90	336	294	42
Bács - Kiskun	26	5 872	226	4 700	140 343	29,86	23,90	149	129	20
Békés	33	16 825	510	13 503	406 118	30,08	24,14	531	621	-90
Borsod - Abaúj - Zemplén	17	8 879	522	7 283	238 156	32,70	26,82	343	255	88
Csongrád-Csanád	21	8 625	411	6 983	227 748	32,61	26,41	474	381	93
Fejér	18	10 300	572	8 555	272 507	31,85	26,46	354	346	8
Győr - Moson - Sopron	33	15 347	465	12 816	445 298	34,75	29,02	633	588	45
Hajdú - Bihar	49	20 393	416	16 611	534 580	32,18	26,21	797	798	-1
Heves	8	2 979	372	2 427	75 164	30,97	25,23	101	107	-6
Komárom - Esztergom	10	5 582	558	4 700	174 553	37,14	31,27	203	198	5
Nógrád	8	3 488	436	2 640	82 685	31,32	23,71	74	60	14
Pest	19	11 359	598	9 618	336 671	35,00	29,64	563	493	70
Somogy	10	6 436	644	5 408	198 530	36,71	30,85	178	226	-48
Szabolcs - Szatmár - Bereg	24	10 168	424	8 304	252 725	30,43	24,86	481	425	56
Jász - Nagykun - Szolnok	29	11 108	383	9 151	311 123	34,00	28,01	414	319	95
Tolna	30	5 854	195	4 818	137 853	28,61	23,55	209	170	39
Vas	14	6 035	431	5 078	167 481	32,98	27,75	205	175	30
Veszprém	24	10 833	451	8 863	304 590	34,37	28,12	338	305	33
Zala	9	2 632	292	2 074	61 249	29,53	23,27	87	86	1
2024. július	401	173 558	433	142 554	4 669 876	32,76	26,91	6 470	5 976	494
eltérés az előző hónaptól:	1	494	0	-1 258	-345 705	-2,12	-2,07	775	721	

3. táblázat: A termelés-ellenőrzött tehénállomány istállóátlag szerinti megoszlása

Istálló-átlag	Száma	Telepek %-os megoszlása	Száma	Tehének %-os megoszlása
30.1 kg felett	67	16,75	55 564	32,01
25.1 - 30.0 között	102	25,50	59 372	34,21
20.1 - 25.0 között	102	25,50	39 295	22,64
15.1 - 20.0 között	63	15,75	11 970	6,90
10.1 - 15.0 között	40	10,00	5 608	3,23
5.1 - 10.0 között	17	4,25	1 093	0,63
5.0 alatt	9	2,25	656	0,38
Összesen:	400	100	173 558	100
Istállóátlag: 26,91 kg				

A TERMELÉS-ELLENŐRZÖTT TEHÉNÉSZETEK LEGJOBBJAINAK ÚJ ORSZÁGOS RANGSORAI

4. táblázat: Az előző évi átlaglétszámnál (422 ellenőrzött tehénnél) kevesebbet tartó 25 legjobb tenyészet istállóátlag szerinti rangsora

Rang-sor	azonosító	Tenyészet megnevezés	cím	Záró tehénlétszám	Fejt tehénlétszám	Összes napi tej (kg)	Fejési átlag	Istálló-átlag
1	1468621	Herceg-Farm Kft.	Csaholc	204	179	8 480	47,37	41,57
2	1642901	Agrum Kft.	Kocsola	3	3	118	39,33	39,33
3	0744121	Darnózseli Agrár Zrt.	Darnózseli	399	366	15 290	41,77	38,32
4	0434121	Ivanics Imréné	Csobaj	61	55	2 257	41,04	37,00
5	1472021	Tarnamajor Kft.	Nyírbátor	10	10	367	36,65	36,65
6	0782521	Dr.Tóth László	Darnózseli	30	24	978	40,73	32,59
7	1367721	MATE TANGAZDASÁG NONPROFIT Kft.	Kaposvár	49	44	1 558	35,40	31,79
8	0406521	Emődi Mezőgazdasági Zrt.	Emőd	416	359	13 163	36,67	31,64
9	1835101	Kemenesszentpéteri Agro Kft.	Kemenesszentpéter	242	208	7 654	36,80	31,63
10	1544101	Nagykőrűi Haladás Zrt.	Nagykőrű	380	323	11 886	36,80	31,28
11	1269902	Agro-Taks Kft.	Taksony	361	300	11 271	37,57	31,22
12	1725021	Köröendi Agrár Kft.	Köröend	391	345	12 100	35,07	30,95
13	0521021	Zombortej Kft.	Kiszombor	328	284	10 145	35,72	30,93
14	1849601	Pongrácz Szervác	Hosztót	99	83	2 976	35,86	30,06
15	1802001	AGROMNIA Farm Tejt. és Állatt. Kft.	Malomsok	314	246	9 249	37,60	29,46
16	1341721	Agrária Mg. Zrt.	Szentgáloskér	380	315	11 175	35,48	29,41
17	1511801	Kunság Népe Zrt.	Kunhegyes	305	256	8 944	34,94	29,32
18	1605301	„100% Tej” Mg.-i és Ker. Kft.	Tolnanémedi	232	198	6 800	34,34	29,31
19	1127301	Bircsák Farm Kft.	Csécse	323	290	9 465	32,64	29,30
20	1708701	Pinkamenti Agrár Kft.	Vasalja	339	282	9 764	34,63	28,80
21	0640101	Gorsium Tej Kft.	Szabadbattyán	358	307	10 283	33,49	28,72
22	0205221	Hild-Tej Kft.	Érsekhalma	9	8	258	32,25	28,67
23	1849501	Ifj. Pongrácz László	Hosztót	301	245	8 625	35,20	28,65
24	1951021	Bakos Imre	Túrje	11	9	313	34,77	28,45
25	0848821	Magyar Szabolcs Gergő	Berettyóújfalú	169	138	4 766	34,54	28,20
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				5 714	4 877	177 882		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				229	195		36,47	31,13

5. táblázat: Legalább az előző évi átlaglétszámú (422 és több) ellenőrzött tehenet tartó 25 legjobb tenyészet istállóátlag szerinti rangsora

Rang-sor	azonosító	A tenyészet megnevezés	cím	Záró tehenlétszám	Fejt tehenlétszám	Összes napi tej (kg)	Fejési átlag	Istálló- átlag
1	0781621	Kisalföldi Mezőgazdasági Zrt.	Rétalap-Balogtag	688	685	26 583	38,81	38,64
2	0708621	Rábapordányi Mg. Zrt.	Rábapordány	578	517	21 980	42,51	38,03
3	1009021	Mocsai Búzakalász Szövetkezet	Mocsa	459	407	16 908	41,54	36,84
4	1465701	Berek-Farm Kft.	Tisztaberek	996	869	36 681	42,21	36,83
5	1004021	Solum Zrt.	Komárom	1 084	932	39 479	42,36	36,42
6	1268321	Cosinus Gamma Kft.	Bugyi - Juhászföld	949	814	34 399	42,26	36,25
7	0813521	Földesi Rákóczi Mg. Kft.	Földes	977	851	35 236	41,41	36,07
8	0146721	Bicsérdi Arany-Mező Zrt.	Bicsérd	829	702	29 382	41,86	35,44
9	1808502	Nemesszalóki Mezőgazdasági Zrt.	Nemesszalók	1 453	1 188	51 355	43,23	35,34
10	0701821	Extra Tej Tejtermelő Kft.	Beled	1 067	889	37 150	41,79	34,82
11	1015421	Solum Zrt.	Komárom, Csémpusztá	1 318	1 090	45 864	42,08	34,80
12	1739924	Szombathelyi Tang. Zrt.	Táplánszentkereszt	934	811	32 097	39,58	34,36
13	0425921	Geo-Fríz Mg-i Ker-i és Szolg. Kft.	Onga	1 460	1 226	50 106	40,87	34,32
14	1844703	Vicenter Kft.	Devecser	589	493	20 069	40,71	34,07
15	0781721	Kisalföldi Mg. Zrt.	Kapuvár-Miklósmajor	974	813	33 185	40,82	34,07
16	0362201	Kisdombegyházi Agro-Ferr Kft.	Dombegyház	579	518	19 702	38,03	34,03
17	0157821	Bólyi Mg. Term. Ker. Zrt.	Csípőtelek	2 953	2 454	100 242	40,85	33,95
18	1366401	Bos-Frucht Agrárszövetkezet	Homokszentgyörgy	690	592	23 184	39,16	33,60
19	1271301	Galgamenti Mezőgazdasági Kft.	Tura	811	722	27 180	37,65	33,51
20	0540921	Vásárhelyi Róna Kft.	Hódmezővásárhely	815	714	27 311	38,25	33,51
21	1434121	Bátortrade Kft.	Nyírbátor	1 250	1 049	41 684	39,74	33,35
22	1527201	Kossuth 2006 Mg-i Termelő Zrt.	Jászárokszállás	512	432	16 998	39,35	33,20
23	0806421	Nagyhegyesi Állattenyésztő Kft.	Nagyhegyes	663	569	21 996	38,66	33,18
24	1509901	CISZÖV 49 Mezőgazdasági Kft.	Cibakháza	526	436	17 443	40,01	33,16
25	1367221	CLA Milk Kft.	Somogyaszob	2 341	2 022	77 282	38,22	33,01
Összes tehen / fejt tehen / napi összes tej kg				25 495	21 795	883 494		
Átlag tehen / fejt tehen / fejési átlag / istállóátlag				1 020	872		40,54	34,65

6. táblázat: Az 1000 ellenőrzött tehénnél többet tartó tenyészetek istállóátlag szerinti rangsora

Rang-sor	azonosító	A tenyészet megnevezés	cím	Záró tehenlétszáma	Fejt tehenlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlag	Istálló- átlag
1	1004021	Solum Zrt.	Komárom	1 084	932	39 479	42,36	36,42
2	1808502	Nemesszalóki Mezőgazdasági Zrt.	Nemesszalók	1 453	1 188	51 355	43,23	35,34
3	0701821	Extra Tej Tejtermelő Kft.	Beled	1 067	889	37 150	41,79	34,82
4	1015421	Solum Zrt.	Komárom, Csémpusztá	1 318	1 090	45 864	42,08	34,80
5	0425921	Geo-Fríz Mg-i Ker-i és Szolg. Kft.	Onga	1 460	1 226	50 106	40,87	34,32
6	0157821	Bólyi Mg. Term. Ker. Zrt.	Csípőtelek	2 953	2 454	100 242	40,85	33,95
7	1434121	Bátortrade Kft.	Nyírbátor	1 250	1 049	41 684	39,74	33,35
8	1367221	CLA Milk Kft.	Somogyaszob	2 341	2 022	77 282	38,22	33,01
9	1249021	Lakto Kft.	Dabas	1 039	894	34 289	38,35	33,00
10	0650101	Protrag-Agrárcentrum Kft.	Ráckeresztúr-Martonvásár	1 383	1 203	45 413	37,75	32,84
11	1270422	Hunland Farm Kft. di Pizzocheri Paolo e Famiglia	Gomba-Felsőfarkasd	2 367	1 902	76 249	40,09	32,21
12	1355301	Bos-Frucht Agrárszövetkezet	Kazsok	1 490	1 248	47 638	38,17	31,97
13	0560421	Hód-Mezőgazda Zrt.	Hódmezővásárhely	1 746	1 411	55 643	39,43	31,87
14	1503501	Jász-Föld Zrt.	Jászladány	1 303	1 097	40 235	36,68	30,88
15	0739423	Dunakiliti Agrár Zrt.	Dunakiliti	1 202	1 036	36 661	35,39	30,50
16	0650401	Agárdi Farm Állatt. Növm. Kft.	Seregélyes-Elzamajor	1 145	978	34 843	35,63	30,43
17	0701521	Kisalföldi Mezőgazdasági Zrt.	Nagyszentjános	1 021	748	31 027	41,48	30,39
18	0601001	Enyingi Agrár Zrt.	Kiscsérpusztá	1 738	1 455	51 832	35,62	29,82
19	1278521	Hunland Dairy Kft.	Bugyi	2 142	1 987	63 140	31,78	29,48
20	0841121	Nyakas Farm Kft.	Hajdúnánás	1 769	1 512	51 994	34,39	29,39
21	0416521	Geo-Milk Kft.	Sárospatak	1 196	989	34 967	35,36	29,24
22	0807621	Hajdúböszörményi Béke Mg-i Kft.	Hajdúböszörmény	1 923	1 597	55 719	34,89	28,98
23	1504401	Jászapáti 2000 Mg. Zrt.	Jászapáti	1 208	959	34 914	36,41	28,90
24	1800622	Agroprodukt Zrt.	Ihász-Zsigmondháza	1 660	1 365	45 219	33,13	27,24
25	0155521	DUPOR Állatteny. Ker. és Szolg. Kft	Görösgal	1 135	977	30 708	31,43	27,06
26	0700926	Inícia Zrt.	Ikrény	1 249	990	33 264	33,60	26,63
27	0230321	Városföldi Agrárgazdaság Zrt.	Városföld	1 142	953	30 317	31,81	26,55
28	1733301	Sárvári Mg. Zrt.	Káld	1 090	922	28 814	31,25	26,43
29	1152101	Com-Agro Sardo Kft.	Nógrádkövesd	2 061	1 645	53 186	32,33	25,81
30	0305021	Hidasháti Zrt.	Békés	1 136	957	28 980	30,28	25,51
31	1429221	Erdőhát Zrt.	Csaholc	1 431	1 125	34 998	31,11	24,46
Összes tehen / fejt tehen / napi összes tej kg				46 502	38 800	1 423 209		
Átlag tehen / fejt tehen / fejési átlag / istállóátlag				1 500	1 252		36,68	30,61

A TERMELÉS-ELLENŐRZÖTT TENYÉSZETEK LEGJOBBJAINAK VÁRMEGYEI RANGSORAI:
MEGYÉNKÉNT A LEGJOBB 10 TEHENÉSZET (LEGALÁBB 20 FEJT TEHÉN) (2024. JÚLIUS)

7.1. táblázat: Baranya vármegye								
Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehenlétszáma	Fejt tehenlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	0146721	Bicsérdi Arany-Mező Zrt.	Bicsérd	829	702	29 382	41,86	35,44
2.	0157821	Bólyi Mg. Term. Ker. Zrt.	Csipótelek	2 953	2 454	100 242	40,85	33,95
3.	0154121	Sásdi Agro Zrt.	Sásd	499	412	15 199	36,89	30,46
4.	0111021	Geresdlaki Mg. Zrt.	Geresdlak	438	393	12 521	31,86	28,59
5.	0116321	Borjádi Mg.Term. Ker. Szolg. Zrt.	Borjád	537	446	15 225	34,14	28,35
6.	0150801	Lukovics és Társa Kft.	Magyarszék	205	172	5 736	33,35	27,98
7.	0155521	DUPOR Állatteny. Ker. és Szolg. Kft	Görösgal	1 135	977	30 708	31,43	27,06
8.	0151621	Gödrei Mg. Zrt.	Gödre	370	330	9 436	28,59	25,50
9.	0112401	"Duna Gyöngye 2000" Mg. Zrt.	Dunaszekcső	327	274	8 317	30,36	25,44
10.	0117721	Makrom Kft.	Mágocs	457	390	10 951	28,08	23,96
Összes tehen / fejt tehen / napi összes tej kg				7 750	6 550	237 717		
Átlag tehen / fejt tehen / fejési átlag / istállóátlag				775	655		36,29	30,67

7.2. táblázat: Bács - Kiskun vármegye								
Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehenlétszáma	Fejt tehenlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	0200821	Chjaviza Kft.	Tiszaalpár	528	439	15 855	36,12	30,03
2.	0222501	Dózsa Mg. Zrt.	Tass	916	742	26 143	35,23	28,54
3.	0230321	Városföldi Agrárgazdaság Zrt.	Városföld	1 142	953	30 317	31,81	26,55
4.	0200901	Dávodi Augustus 20. Zrt.	Dávod	978	804	23 948	29,79	24,49
5.	0217721	Kiskun Farm Kft.	Kiskunfélegyháza	523	443	12 490	28,19	23,88
6.	0240701	Katymár Food Kft.	Katymár	195	159	4 447	27,97	22,81
7.	0212001	Kék Duna Mg. Szöv.	Fajsz	297	252	6 770	26,86	22,79
8.	0216121	Tarjányi Csaba Mihály	Pálmonostora	444	343	9 118	26,58	20,54
9.	0201401	Kiss-Farm Kft.	Borota	54	50	1 023	20,45	18,94
10.	0240301	Hérkány Kft.	Öregcsertő	167	134	2 974	22,19	17,81
Összes tehen / fejt tehen / napi összes tej kg				5 244	4 319	133 085		
Átlag tehen / fejt tehen / fejési átlag / istállóátlag				524	432		30,81	25,38

7.3. táblázat: Békés vármegye								
Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehenlétszáma	Fejt tehenlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	0362201	Kisdombegyházi Agro-Ferr Kft.	Dombegyház	579	518	19 702	38,03	34,03
2.	0300321	Nemzeti Ménesbirtok és Tang. Zrt.	Mezőhegyes	974	839	31 875	37,99	32,73
3.	0321301	Zsadányi Malom '97 Kft.	Zsadány	817	687	25 608	37,28	31,34
4.	0301821	Körös 2000 Kft.	Szeghalom	609	475	17 638	37,13	28,96
5.	0328001	Körös-Maros Biofarm Kft.	Gyulavári	693	602	19 622	32,59	28,31
6.	0324701	Mezőkovácsházi "Új Alkotmány" Kft.	Mezőkovácsháza	391	309	10 966	35,49	28,05
7.	0361624	Laktárus Kft.	Szarvas	447	365	12 309	33,72	27,54
8.	0309501	Gyulai Agrár Zrt.	Gyula	787	647	21 431	33,12	27,23
9.	0360721	Szarvasi Agrár Zrt.	Örménykút	835	731	22 088	30,22	26,45
10.	0365501	Seres Ferenc András	Gyula	213	182	5 600	30,77	26,29
Összes tehen / fejt tehen / napi összes tej kg				6 345	5 355	186 839		
Átlag tehen / fejt tehen / fejési átlag / istállóátlag				635	536		34,89	29,45

7.4. táblázat: Borsod - Abaúj - Zemplén vármegye								
Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehenlétszáma	Fejt tehenlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	0434121	Ivanics Imréné	Csobaj	61	55	2 257	41,04	37,00
2.	0425921	Geo-Friz Mg-i Ker-i és Szolg. Kft.	Onga	1 460	1 226	50 106	40,87	34,32
3.	0425621	Ivanics Imre	Csobaj	652	547	21 325	38,98	32,71
4.	0406521	Emődi Mezőgazdasági Zrt.	Emőd	416	359	13 163	36,67	31,64
5.	0421521	NARIVO Állatt. és Növényterm. Kft.	Mezőcsát	950	799	28 578	35,77	30,08
6.	0416521	Geo-Milk Kft.	Sárospatak	1 196	989	34 967	35,36	29,24
7.	0410321	Tiszamenti Milk Kft.	Tiszakeszi	427	375	11 386	30,36	26,67
8.	0418721	Szerencsi Mg. Zrt.	Szerencs	670	490	15 539	31,71	23,19
9.	0433021	Agromag-Plusz Kft.	Mezőkeresztes	175	149	3 857	25,88	22,04
10.	0403021	Aranykalász 1955. Mg. Kft.	Mezőkeresztes	429	371	9 415	25,38	21,95
Összes tehen / fejt tehen / napi összes tej kg				6 436	5 360	190 593		
Átlag tehen / fejt tehen / fejési átlag / istállóátlag				644	536		35,56	29,61

7.5. táblázat: Csongrád-Csanád vármegye

Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehénlétszáma	Fejt tehénlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	0540921	Vásárhelyi Róna Kft.	Hódmezővásárhely	815	714	27 311	38,25	33,51
2.	0560421	Hód-Mezőgazda Zrt.	Hódmezővásárhely	1 746	1 411	55 643	39,43	31,87
3.	0521021	Zombortej Kft.	Kiszombor	328	284	10 145	35,72	30,93
4.	0502621	Hódagro Zrt.	Hódmezővásárhely	650	539	19 149	35,53	29,46
5.	0511701	Agronómia Kft.	Deszk	573	499	15 723	31,51	27,44
6.	0529901	Tejút 2000. Kft.	Székkutas	103	86	2 684	31,21	26,06
7.	0517101	Kinizsi 2000 Mezőgazdasági Zrt.	Fábiánsebestyén	974	775	25 332	32,69	26,01
8.	0580421	Gorzsai Mg. Zrt.	Földeák	453	348	11 366	32,66	25,09
9.	0529701	SZTE Tangazdaság Kft.	Hódmezővásárhely	55	43	1 314	30,56	23,89
10.	0508121	Makói Hagymakertész Kft.	Makó	224	182	5 018	27,57	22,40
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				5 921	4 881	173 685		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				592	488		35,58	29,33

7.6. táblázat: Fejér vármegye

Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehénlétszáma	Fejt tehénlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	0650101	Prograg-Agrárcentrum Kft.	Ráckeresztúr-Martonvásár	1383	1203	45 413	37,75	32,84
2.	0650401	Agárdi Farm Állatt. Növterm. Kft.	Seregélyes-Elzamajor	1 145	978	34 843	35,63	30,43
3.	0601001	Enyingi Agrár Zrt.	Kiscsérpuszta	1 738	1 455	51 832	35,62	29,82
4.	0640101	Gorsium Tej Kft.	Szabadbattyán	358	307	10 283	33,49	28,72
5.	0600901	Pálhalmi Agrospeciál Kft.	Pálhalmi	905	770	25 026	32,50	27,65
6.	0612601	ERIGERON 1949 Kft.	Besnyő	170	147	4 341	29,53	25,53
7.	0608121	Bicskei Mg.Term és Szolg. Zrt.	Etyek	874	724	22 239	30,72	25,45
8.	0604801	Pusztavámi Tejszövetkezet Zrt.	Pusztavám	561	462	13 402	29,01	23,89
9.	0635001	Annamajori Ker. Szolg. Kft.	Baracska	344	276	7 931	28,74	23,06
10.	0600201	Mezőfalvai Tejhasznú Kft.	Mezőfalva	510	439	11 561	26,33	22,67
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				7 988	6 761	226 871		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				799	676		33,56	28,40

7.7. táblázat: Győr - Moson - Sopron vármegye

Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehénlétszáma	Fejt tehénlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	0781621	Kisalföldi Mezőgazdasági Zrt.	Rétalap-Balogtag	688	685	26 583	38,81	38,64
2.	0744121	Darnózseli Agrár Zrt.	Darnózseli	399	366	15 290	41,77	38,32
3.	0708621	Rábapordányi Mg. Zrt.	Rábapordány	578	517	21 980	42,51	38,03
4.	0701821	Extra Tej Tejtermelő Kft.	Beled	1 067	889	37 150	41,79	34,82
5.	0781721	Kisalföldi Mg. Zrt.	Kapuvár-Miklósmajor	974	813	33 185	40,82	34,07
6.	0782521	Dr.Tóth László	Darnózseli	30	24	978	40,73	32,59
7.	0709421	Hidrásn Mg.-i és Mg. Szolg. Kft.	Szil	749	663	23 518	35,47	31,40
8.	0726121	Cankó 2000 Mg-i T. K. és Sz. Kft.	Bogyoszló	756	629	23 251	36,97	30,76
9.	0739423	Dunakiliti Agrár Zrt.	Dunakiliti	1 202	1 036	36 661	35,39	30,50
10.	0701521	Kisalföldi Mezőgazdasági Zrt.	Nagyszentjános	1 021	748	31 027	41,48	30,39
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				7 464	6 370	249 623		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				746	637		39,19	33,44

7.8. táblázat: Hajdú - Bihar vármegye

Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehénlétszáma	Fejt tehénlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	0813521	Földesi Rákóczi Mg. Kft.	Földes	977	851	35 236	41,41	36,07
2.	0806421	Nagyhegyesi Állattenyésztő Kft.	Nagyhegyes	663	569	21 996	38,66	33,18
3.	0842722	Agro-Cow Kft.	Berettyóújfalu	601	509	19 210	37,74	31,96
4.	0814621	Kasz-Farm Kft.	Derecske	719	600	22 969	38,28	31,95
5.	0842522	Agrárgazdaság Kft.	Újszentmargita	627	521	19 690	37,79	31,40
6.	0809521	Biharnagybajomi "Dózsa" Agrár Zrt.	Biharnagybajom	847	713	26 033	36,51	30,74
7.	0840201	Bosblek-Farm Kft.	Berettyóújfalu	811	650	24 875	38,27	30,67
8.	0846921	Formula-Gp Ker.Term.és Szolg. Kft.	Hajdúböszörmény	452	374	13 396	35,82	29,64
9.	0841121	Nyakas Farm Kft.	Hajdúnánás	1 769	1 512	51 994	34,39	29,39
10.	0807621	Hajdúböszörményi Béke Mg-i Kft.	Hajdúböszörmény	1 923	1 597	55 719	34,89	28,98
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				9 389	7 896	291 118		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				939	790		36,87	31,01

7.9. táblázat: Heves vármegye

Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehénlétszáma	Fejt tehénlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	0941501	Gödöllői Tangazdaság Zrt.	Hatvan-Nagygyombos	839	692	23 572	34,06	28,10
2.	0934621	Multiton Kft.	Sarud	625	499	16 221	32,51	25,95
3.	0936601	Füzesabonyi Agrár Zrt.	Füzesabony	399	347	10 235	29,50	25,65
4.	0939401	Pélyi „Tiszamente” Mg.-i Szöv.	Pély	48	42	1 196	28,48	24,92
5.	0935621	Agrocentina Kft.	Tiszanána	419	317	10 143	32,00	24,21
6.	0905321	Pély-Tiszatáj Agrár Zrt.	Pély	512	422	12 008	28,45	23,45
7.	0941601	Euro-Tours Bt.	Bátor	88	65	1 165	17,92	13,24
8.	0940401	Morvai Zsolt	Kál	49	43	624	14,52	12,74
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				2 979	2 427	75 164		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				372	303		30,97	25,23

7.10. táblázat: Komárom - Esztergom vármegye

Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehénlétszáma	Fejt tehénlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	1009021	Mocsai Búzakalász Szövetkezet	Mocsa	459	407	16 908	41,54	36,84
2.	1004021	Solum Zrt.	Komárom	1 084	932	39 479	42,36	36,42
3.	1015421	Solum Zrt.	Komárom, Csémpusztá	1 318	1 090	45 864	42,08	34,80
4.	1060001	Állért Kft.	Ete	514	413	15 178	36,75	29,53
5.	1005221	Aranykocsi Zrt.	Kocs	881	741	25 479	34,38	28,92
6.	1003002	Ászári Mg. Term. Szolg. Ért. Zrt.	Ászár	198	169	5 293	31,32	26,73
7.	1006501	Albers Agrár Kft.	Szakszend	890	764	22 064	28,88	24,79
8.	1002501	Tejút Kft.	Kesztőlcs	174	143	3 612	25,26	20,76
9.	3000501	Rácz Miklós István	Ete	37	22	424	19,29	11,47
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				5 555	4 681	174 301		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				617	520		37,24	31,38

7.11. táblázat: Nógrád vármegye

Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehénlétszáma	Fejt tehénlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	1127301	Bircsák Farm Kft.	Csécse	323	290	9 465	32,64	29,30
2.	1152101	Com-Agro Sardo Kft.	Nógrádkövesd	2 061	1 645	53 186	32,33	25,81
3.	1155701	Terman Lászlóné	Szátok	104	70	2 527	36,09	24,29
4.	1133321	Agroméra Zrt.	Érsekivádkert	469	371	11 271	30,38	24,03
5.	1151201	Kiss Bertalan	Varsány	110	94	2 341	24,90	21,28
6.	1150401	Torák Kornél	Karancsberény	165	146	3 396	23,26	20,58
7.	3100801	Szita Tamás		30	24	500	20,84	16,67
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				3 262	2 640	82 686		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				466	377		31,32	25,35

7.12 táblázat: Pest vármegye

Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehénlétszáma	Fejt tehénlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	1268321	Cosinus Gamma Kft.	Bugyi - Juhászföld	949	814	34 399	42,26	36,25
2.	1271301	Galgamenti Mezőgazdasági Kft.	Tura	811	722	27 180	37,65	33,51
3.	1249021	Lakto Kft.	Dabas	1 039	894	34 289	38,35	33,00
4.	1270422	Hunland Farm Kft. di Pizzocheri Paolo e Famiglia	Gomba-Felsőfarkasd	2 367	1 902	76 249	40,09	32,21
5.	1269902	Agro-Taks Kft.	Taksony	361	300	11 271	37,57	31,22
6.	1270623	Dél-Pest Megyei Mg. Zrt.	Törtel	977	845	30 031	35,54	30,74
7.	1278521	Hunland Dairy Kft.	Bugyi	2 142	1 987	63 140	31,78	29,48
8.	1280321	Némedi Endre	Tápiószőlős	165	135	4 370	32,37	26,49
9.	1247521	Toldi Tej Kft.	Nagykörös	617	482	16 128	33,46	26,14
10.	1278721	Alexov Milán	Lórév	110	104	2 837	27,28	25,79
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				9 538	8 185	299 894		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				954	819		36,64	31,44

7.13. táblázat: Somogy vármegye

Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehénlétszáma	Fejt tehénlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	1366401	Bos-Frucht Agrárszövetkezet	Homokszentgyörgy	690	592	23 184	39,16	33,60
2.	1367221	CLA Milk Kft.	Somogyiszob	2 341	2 022	77 282	38,22	33,01
3.	1355301	Bos-Frucht Agrárszövetkezet	Kaszok	1 490	1 248	47 638	38,17	31,97
4.	1367721	MATE TANGAZDASÁG NONPROFIT Kft.	Kaposvár	49	44	1 558	35,40	31,79
5.	1341721	Agrária Mg. Zrt.	Szentgálóskér	380	315	11 175	35,48	29,41
6.	1348821	Mawa Mg. és Szolg. Kft.	Mosdós	576	479	15 437	32,23	26,80
7.	1342921	Kapostáj Mg. Term. és Szolg. Zrt.	Zimány	535	394	13 856	35,17	25,90
8.	1359121	Bajomi Agrár Zrt.	Nagybajom	244	210	6 129	29,18	25,12
9.	1367701	MATE TANGAZDASÁG NONPROFIT Kft.	Kaposvár	73	59	1 456	24,68	19,94
10.	1372601	Kreitz Zoltánné	Jákó	58	45	818	18,17	14,09
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				6 436	5 408	198 533		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				644	541		36,71	30,85

7.14. táblázat: Szabolcs - Szatmár - Bereg vármegye

Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehénlétszáma	Fejt tehénlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	1468621	Herceg-Farm Kft.	Csaholc	204	179	8 480	47,37	41,57
2.	1465701	Berek-Farm Kft.	Tisztaberek	996	869	36 681	42,21	36,83
3.	1434121	Bátortrade Kft.	Nyírbátor	1 250	1 049	41 684	39,74	33,35
4.	1435701	DOMBKA-2003 Mezőg. Ker. Szolg. Zrt.	Dombrád	599	514	16 661	32,41	27,81
5.	1467521	Dancsné Orosz Katalin Farm	Tiszavasvári	463	395	11 988	30,35	25,89
6.	1467021	DC-BAU Kft.	Tiszavasvári	421	339	10 594	31,25	25,16
7.	1429221	Erdőhát Zrt.	Csaholc	1431	1125	34 998	31,11	24,46
8.	1416821	Tedey- Befektető Kft.	Tiszadob	452	405	10 841	26,77	23,98
9.	1433121	Szabadság Mg. Sz.	Tiszalók	382	325	9 083	27,95	23,78
10.	1401121	Agro-City Zrt.	Nyírtelek	491	403	11 494	28,52	23,41
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				6 689	5 603	192 504		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				669	560		34,36	28,78

7.15. táblázat: Jász - Nagykun - Szolnok vármegye

Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehénlétszáma	Fejt tehénlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	1527201	Kossuth 2006 Mg-i Termelő Zrt.	Jászárokszállás	512	432	16 998	39,35	33,20
2.	1509901	CISZÖV 49 Mezőgazdasági Kft.	Cibakháza	526	436	17 443	40,01	33,16
3.	1543101	Agrofríz Kft.	Mezőtúr	766	634	24 443	38,55	31,91
4.	1544101	Nagykörűi Haladás Zrt.	Nagykörű	380	323	11 886	36,80	31,28
5.	1503501	Jász-Föld Zrt.	Jászladány	1 303	1 097	40 235	36,68	30,88
6.	1535701	Nagykun 2000 Mg. Zrt.	Kisújszállás	498	421	14 697	34,91	29,51
7.	1511801	Kunság Népe Zrt.	Kunhegyes	305	256	8 944	34,94	29,32
8.	1538822	Agro-Lehel Kft.	Jászberény-Felsőjászság	489	407	14 154	34,78	28,94
9.	1504401	Jászapáti 2000 Mg. Zrt.	Jászapáti	1 208	959	34 914	36,41	28,90
10.	1504521	Jászberényi Kossuth Zrt.	Jászberény	445	379	12 715	33,55	28,57
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				6 432	5 344	196 429		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				643	534		36,76	30,54

7.16. táblázat: Tolna vármegye

Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehénlétszáma	Fejt tehénlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	1637921	Milkmen Kft.	Paks-Földespuszta	689	585	21 849	37,35	31,71
2.	1605301	„100% Tej” Mg.-i és Ker. Kft.	Tolnanémedi	232	198	6 800	34,34	29,31
3.	1634521	Kocsolai Mezőgazdasági Szöv.	Kocsola	636	544	17 601	32,36	27,68
4.	1637301	Szekszárd Zrt.	Tengelic-Kajmádpuszt	719	610	19 764	32,40	27,49
5.	1638201	Zsidi János	Bogyiszló	188	159	4 956	31,17	26,36
6.	1608421	Bát-Tej Kft.	Báta	235	209	5 855	28,02	24,92
7.	1603001	Teveli Zrt.	Tevel	486	411	11 491	27,96	23,64
8.	1634121	Haladás Mg. Szövetkezet	Németkér	249	198	5 887	29,73	23,64
9.	1610301	Dunaszentgyörgyi Mg. Szöv.	Dunaszentgyörgy	170	139	3 618	26,03	21,28
10.	1633721	Kaposszekcsői Mg. Zrt.	Kaposszekcső	417	336	8 754	26,05	20,99
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				4 021	3 389	106 575		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				402	339		31,45	26,50

7.17. táblázat: Vas vármegye

Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehénlétszáma	Fejt tehénlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	1739924	Szombathelyi Tang. Zrt.	Táplánszentkereszt	934	811	32 097	39,58	34,36
2.	1719923	Szombathelyi Tang. Zrt.	Ják-Felsőnyírvár	668	577	21 644	37,51	32,40
3.	1733001	Provid Kft.	Vasvár	731	612	23 295	38,06	31,87
4.	1725021	Körmendi Agrár Kft.	Körmend	391	345	12 100	35,07	30,95
5.	1708701	Pinkamenti Agrár Kft.	Vasalja	339	282	9 764	34,63	28,80
6.	1733301	Sárvári Mg. Zrt.	Káld	1090	922	28 814	31,25	26,43
7.	1726601	Sárvári Mg. Zrt.	Hegyfal	368	296	9 382	31,70	25,49
8.	1701321	Celli „Sághegyalja” Zrt.	Cellődomők	351	297	8 282	27,88	23,59
9.	1716401	Kámi Mezőgazda Kft.	Kám	296	253	6 197	24,49	20,93
10.	1711801	Agrár Offa Kft.	Ostffyasszonyfa	173	153	3 604	23,56	20,83
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				5 341	4 548	155 179		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				534	455		34,12	29,05

7.18. táblázat: Veszprém vármegye

Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehénlétszáma	Fejt tehénlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	1808502	Nemesszalóki Mezőgazdasági Zrt.	Nemesszalók	1 453	1 188	51 355	43,23	35,34
2.	1844703	Vicenter Kft.	Devecser	589	493	20 069	40,71	34,07
3.	1850201	Lajoskomáromi Tejtermelő Kft.	Gecse	852	699	27 401	39,20	32,16
4.	1835101	Kemenesszentpéteri Agro Kft.	Kemenesszentpéter	242	208	7 654	36,80	31,63
5.	1808303	AGROMNIA Tejterm. és Állatt. Kft.	Malomsok	715	571	21 970	38,48	30,73
6.	1849601	Pongrácz Szervác	Hosztót	99	83	2 976	35,86	30,06
7.	1802001	AGROMNIA Farm Tej. és Állatt. Kft.	Malomsok	314	246	9 249	37,60	29,46
8.	1849501	Ifj.Pongrácz László	Hosztót	301	245	8 625	35,20	28,65
9.	1847301	Agroprodukt Zrt.	Marcalgergelyi	983	816	28 054	34,38	28,54
10.	1802622	Tóth Tamás	Sümeg	575	475	16 197	34,10	28,17
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				6 123	5 024	193 550		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				612	502		38,53	31,61

7.19. táblázat: Zala vármegye

Rang-sora	azonosítója	A t e n y é s z e t megnevezése	címe	Záró tehénlétszáma	Fejt tehénlétszáma	Összes napi tej (kg)	Fejési átlaga	Istálló- átlaga
1.	1921921	Miklósfai Mg. Zrt.	Nagykanizsa-Miklósf	583	479	17 392	36,31	29,83
2.	1935921	PMPS CONSULTING Kft.	Túrje	496	420	13 739	32,71	27,70
3.	1948821	Tyrol Mezőgazdasági és Szolg. Kft.	Zalaszentiván	348	284	9 323	32,83	26,79
4.	1947901	Balaskó Mg. Kft.	Pókaszepetk	448	348	10 053	28,89	22,44
5.	1935322	Backo Kft.	Pótréte	352	280	6 035	21,55	17,14
6.	1910121	Mandl Mg. és Szolg. Kft.	Zalalövő	251	221	3 858	17,46	15,37
7.	1950501	MATE Tangazdaság Nonprofit Kft.	Keszthely	37	33	538	16,29	14,53
Összes tehén / fejt tehén / napi összes tej kg				2 515	2 065	60 938		
Átlag tehén / fejt tehén / fejési átlag / istállóátlag				359	295		29,51	24,23

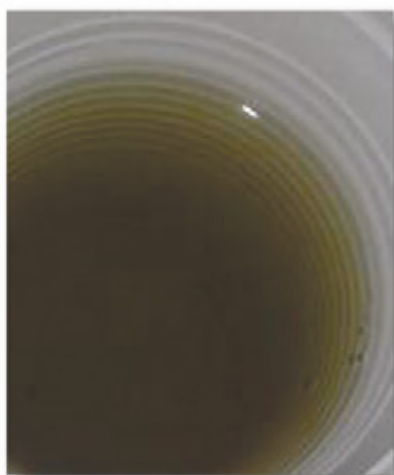

Incimaxx Aqua S-D

Teljesítménynövelés ivóvízzel

Ön melyik vizet választaná?

Kezelés előtt

2 hét használat

4 hét használat

**Ha egy tehén 8 l-el több vizet iszik egy nap
az önnek 2,5 l többlet tejhozamot jelent.**

Érdemes foglalkozni vele?

Teljes körű higiéniai megoldás

ECOLAB®

Hivatalos forgalmazó: **Animal-Hygiene Kft.**

Kiss Attila:

+36 30 229 6794

Molnár Helén:

+36 30 952 9678

Mozsár-Molnár Bettina: +36 30 334 2592

Ecolab-Hygiene Kft.

1139 Budapest,

Váci út 81-83.

Tel.: +36 1 886 1315

Fax: +36 1 886 1320

INCIMAXX AQUA S-D TELJESÍTMÉNYNÖVEDELÉS IVÓVÍZZEL

Nyakas Farm – Hajdúnánás

15

Nyakas Tamás vagyok, hárman vagyunk testvérek. Mivel az ott-honunk a gazdaság területén van, így már egészen kicsi koromtól bepillantást nyertem a telep életébe. 2016-ban végeztem a Nyíregyházi Egyetemen, mint mezőgazdasági mérnök, majd ezt követően a Debreceni Agrártudományi Egyetemen mesterképzésen állattenyésztő mérnökként szereztem diplomát. Büszke vagyok arra, hogy családi vállalkozásként működünk. Bátyámmal, Andris-sal az a célunk, hogy ezt a hagyományt tovább vigyük, és megőrizzük mindazt, amit édesapánk felépített. Jelenleg az időm jelentős részét a tanulmányaim töltik ki, de igyekszem részt venni a telepi munkák koordinálásában is. Ahogy lehetőségem engedi, próbálok minél több szakmai tapasztalatot átvenni édesapámtól, hisz az alapokat csakis tőle tanulhatom meg. Munkánkat nagyban segíti, hogy kiváló szakemberekkel dolgozunk együtt. Jelentős szakmai segítséget jelent számunkra a külső szaktanácsadók jelenléte, hisz a technikai fejlődésekről első kézből tőlük értesülünk. Érdeklődési köröm fókuszában a korszerű istálló- és fejéstechnológia áll. Jelenleg figyelemmel kísérem a technikai újításokat és a számunkra szükséges, és megfelelő eszközöket igyekszem bevenni a telepi struktúrába is. Ennek érdekében rengeteg rendezvényen, tanulmányi úton veszek részt, hogy bővíteni tudjam ismereteimet. Büszke vagyok arra, hogy családi vállalkozásként Magyarország kiemelt telepei közé tartozunk.

Nyakas Tamás – Nyakas Farm és
Kiss Attila – az Animal-Hygiene Kft. ügyvezetője
Fotó: Értékkálló Aranykorona

Az utóbbi években tapasztalt szélsőséges időjárási viszonyok egyre inkább óvatosságra intenek bennünket. A hőstresszel évről évre egyre több a problémánk. Észrevettük, hogy nagy meleg idején sem szívesen mennek az itatókhoz a tehenek. Ennek nem örültünk, hisz ebben az időszakban az istálló hűtése mellett termelés szempontjából elengedhetetlen a megfelelő mennyiségű folyadékbevitel. Az ingadozó tejár miatt minden csepp tej számít. Jó minőségű vízzel nem csak a megtermelt tej mennyiségét tudjuk növelni, hanem az állatok általános állapotát is tudjuk javítani. Több folyadék felvétele esetén optimalizálni tudjuk az elfogyasztott takarmány hasznosulását, egyéb lázzal járó betegségek visszaszorítását. Aggódtunk amiatt, hogy az évtizedek alatt lerakódott biofilmrétegben, mely a vezetékekben megtapadt, nagy melegben milyen baktériumok, algák telepednek meg, melyek az állatok egészségére károsak lehetnek. Ekkor jutottunk el oda, hogy nyitottá váljunk az ECOLAB által forgalmazott vízkezelési rendszer kiépítésére. Ismereteim szerint több, mint tíz éve tart közös munkánk, és úgy gondolom, bizonyították hozzáértésüket, elkötelezettségüket. Szakmai sikerünk kulcsa az, hogy biztosítsunk az állatok számára minden lehetőséget, hogy minél kiválóbb termelési eredményeket produkálhassanak. Miután az ECOLAB több termékkel is bizonyított, így számunkra kézenfekvő volt, hogy az ivóvízzel kapcsolatos probléma megoldását is rájuk bizzuk. 2016 tavaszán sikerült megegyeznünk, és elindítanunk az újabb közös együttműködést. A technológia kiépítését alapos telepi felmérés előzte meg. Mivel nem kis beruházásról van szó, minden kérdésünkre precíz, szakmailag helytálló válaszokat kaptunk.

Úgy gondolom, minden lehetőséget meg kell, hogy ragadjunk, hisz ez a gazdaság nem csak bennünket, hanem még sok-sok családot tart el. Számunkra fontos a dolgozók munkájának megbecsülése. Az eddigi eredmények alapján tapasztalataink pozitívak. Nyári időszakban is jóval alacsonyabb visszaesést tapasztaltunk, valamint megnövekedett a felhasznált víz mennyisége is, mely azt jelenti, hogy a tehenek sokkal több vizet fogyasztanak. Továbbá a gyógy-szerfelhasználás is csökkent. Kevesebb lett a hasmenés, jobb takarmányhasznosulást tapasztaltunk. Az itatók tisztábbak. Laktációs átlagunk 2020-ban 11427 liter volt, úgy gondolom, hogy ennek a szép eredménynek az elérésében szerepe volt a vízkezelésnek is. Nekem az a véleményem, hogy a hatékony termelésért áldozni kell. Természetesen mindez pluszkiöltséget von maga után, de hosszú távon kell gondolkodni, így viszont számíthatunk a megtérülésre.

Mozsár-Molnár Bettina

Animal-Hygiene Kft.,
területi képviselő,
szaktanácsadó –
Kelet-Magyarország

Mozsár-Molnár Bettina
Animal-Hygiene Kft. és
Nyakas Tamás –
Nyakas Farm

ECOLAB®

BAYES-I MODELLEZÉS A GYAKORLATBAN

TEJELŐ TEHÉNÁLLOMÁNYOK ÁLLOMÁNYON BELÜLI PARATUBERKULÓZIS-ÉRINTETTSÉGÉNEK BECSLÉSE I.

A közlemény a Magyar Állatorvosok Lapja 2024. júniusi számában megjelent cikk másodközlése

Veres Katalin^{1*}
Lang Zsolt¹
Monostori Attila²
Ózsvári László³

¹ ÁTE, Gazdaságtudományi és
Biostatistikai Intézet, Biostatistika Tanszék

² Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft.

³ ÁTE, Gazdaságtudományi és
Biostatistikai Intézet,
Törvényszéki Állatorvostani és
Gazdaságtudományi Tanszék

ÖSSZEFOGLALÁS

A Bayes-i módszertan széles körben elterjedt fertőző betegségek prevalenciájának modellezésére az állatorvosi irodalomban, hiszen ezzel a megközelítéssel a korábbi ismeretek és az új adatok egyszerre építhetők be a becslésekbe. A szerzők áttekintik a Bayes-i modellezés alapvető fogalmait és működési elveit, továbbá bemutatják, hogyan alkalmazható ez a módszer a gyakorlatban a

paratuberkulózis valódi prevalenciájának telepi szintű becslésére tejelő szarvasmarhák esetében (<https://github.com/VeresKatalin/PTBC>). A modell eredményei alapján egyszer ellett tehenek esetében a valódi prevalencia a látszólagos prevalencia 1,6-szorosaként, többször ellett teheneknél pedig 1,5-szöröseként becsülhető.

Bayes-i modellezés

A Bayes-i módszertan széles körben elterjedt fertőző betegségek prevalenciájának modellezésére az állatorvosi irodalomban. A HANSON és mtsai által javasolt keretrendszer felhasználásával számos, e módszertant alkalmazó tanulmány született az utóbbi évtizedben. A módszer gyors terjedésének fő oka az, hogy a Bayes-i megközelítés segítségével a korábbi ismeretek és az új adatok egyszerre építhetők be a becslésekbe. Fertőző betegségek esetén pl. az országos prevalencia vagy a korábbi

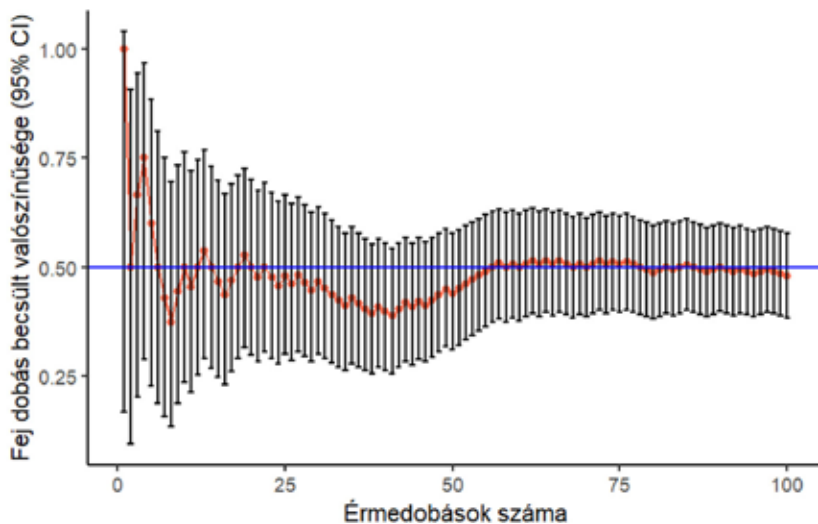
évek felméréseiből származó adatok egyaránt olyan hasznos információt hordoznak, amelyeket hiba lenne figyelmen kívül hagyni. Sokan mégis félve közelítenek ehhez a módszertanhoz, hiszen hagyományosan az ún. frekventista (p -értékekre támaszkodó) statisztikát alkalmazzuk. A közleményünk célja ezért a Bayes-i módszertan legfontosabb fogalmainak, működésének áttekintése és gyakorlati alkalmazásának illusztrálása tejelő szarvasmarha állományok paratuberkulózis- (PTBC) érintettség becslésének bemutatásával.

A Bayes-i statisztika valószínűségfelfogása alapjaiban különbözik a hagyományosan alkalmazott frekventista statisztikától. A frekventista statisztika egy esemény valószínűségét sok kísérlet alapján kiszámított előfordulási részarány, azaz *relatív gyakoriság* alapján határozza meg. Minél többször végezzük el a

kísérletet, annál jobban megközelíti az esemény relatív gyakorisága az elméleti valószínűséget. Pl. minél többször dobunk fel egy szabályos pénzérmét, annál jobban megközelíti a fejek (és az írások) részaránya a várt 50%-ot **(1. ábra)**.

1. ábra: Érmedobás szabályos érmével

Piros: fej dobások aránya, fekete: 95%-os konfidenciaintervallum

E keretrendszerben a valószínűség objektív mennyiség, független minden korábbi tapasztalattól. Több egymás utáni fej dobása után továbbra is azt feltételezzük, hogy a következő dobásnál egyaránt 50–50% a fej, ill. az írás dobásának esélye. Egy modell paraméterének frekventista becslésénél ezt a rögzített valószínűséget szeretnénk meghatározni.

A Bayes-i módszertanban a valószínűség megadásakor az adatok mellett az előzetes tapasztalatokat és ismereteket is figyelembe vesszük. Ez a módszer közel áll hétköznapi gondolkodásunkhoz. Az érmefeldobás példájánál maradva, ha a sokadik dobásra is fejet kapunk, gyanakodni kezdünk, hogy az érme nem szabályos, tapasztalataink alapján „újraszámoljuk” magunkban az esélyeket, és a következő dobásoknál nagyobb eséllyel várunk fejet.

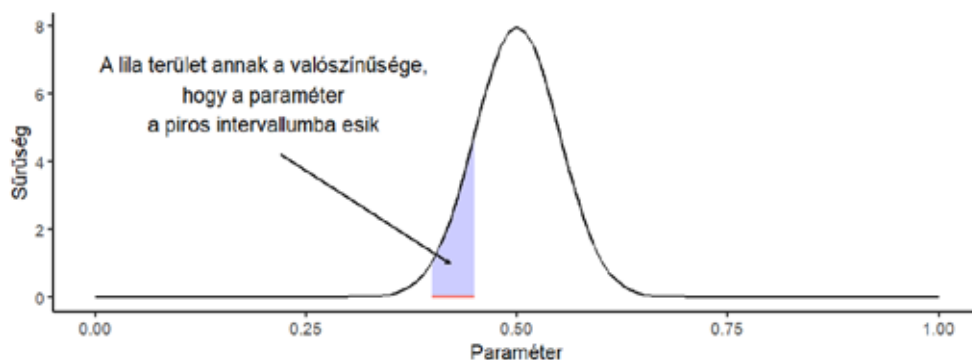
A Bayes-i modellezéshez három alapvető összetevőre van szükségünk: a modellre, az adatokra és az ún. *prior* ismeretekre. A prior információ sűríti magába a folyamattal kapcsolatos előzetes várakozásokat és ismeretanyagot. A prior három fő típusát különböztetjük meg. Ha nem áll rendelkezésünkre olyan információ, amelyet hasznos lenne beépíteni a modellbe, pl. egy új, eddig ismeretlen tudományterület feltérképezésekor, akkor ún. *nem informatív prior*t választunk. Ez a prior nem hordoz információt előzetes várakozásokról, egyedül a rendelkezésre álló adatok alapján becsüljük meg a modell paramétereit. Abban az esetben is választhatunk nem informatív priort, ha

nagy mennyiségű adattal rendelkezünk, amelyből további feltételezések nélkül is hatékony becslés várható.

A második lehetőség az ún. *gyengén informatív prior* használata. Ennek szerepe csupán a paraméterek tartományának korlátozása, ill. a modell stabilizálása. Egy diagnosztikai eljárás érzékenységéről legtöbbször feltehető, hogy 50%-nál nem kisebb. Gyógyíthatatlan betegség modellezésekor kizárhatjuk azokat a paraméterértékeket, amelyek megengednék a gyógyulást. Az adatok heterogenitását jellemző varianciaparaméterek általában nem lehetnek nulla közelében és túl nagyok se, különben instabil és értékelhetetlen lehet az illesztett Bayes-i modell. A prior eloszlások harmadik típusa az *informatív prior*, mely lehetővé teszi, hogy megbízható előzetes ismereteket építsünk be a modellbe. Ilyenkor szakértők bevonásával, korábbi tanulmányok eredményei, tapasztalataink, ismereteink, várakozásaink alapján megadjuk, hogy a paraméterek nagy valószínűséggel milyen értéktartományba eshetnek. A paraméterek ún. *prior eloszlását* úgy szerkesztjük meg, hogy annak valószínűsége, hogy a paraméter egy adott intervallumba esik, a prior eloszlás adott intervallum fölé eső görbe alatti területével egyezzen meg. A függvénygörbe értékeit *sűrűségnek* nevezzük; nagy sűrűség a paraméterérték nagy valószínűségét jelzi **(2. ábra)**.

2. ábra: Prior és poszterior eloszlás értelmezése

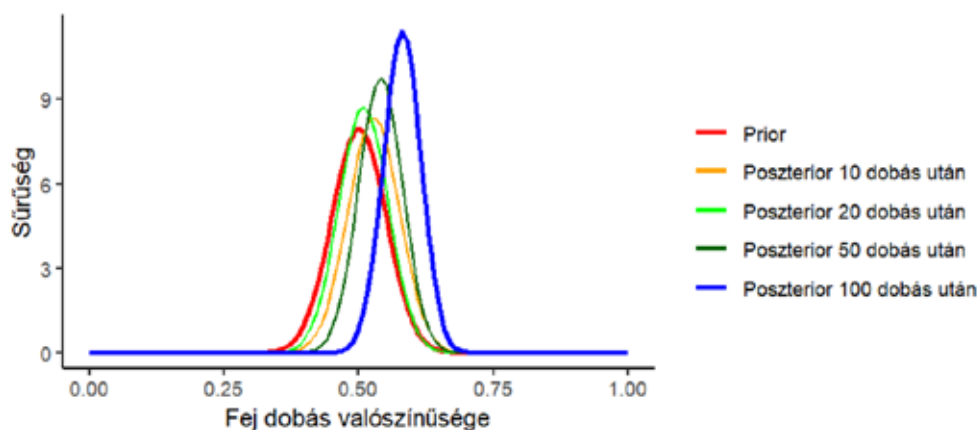

A prior eloszlást a Bayes-i modellben az adatok segítségével pontosítjuk, aktualizáljuk, így jutunk el az ún. *poszterior eloszláshoz*.

Érmefeldobás esetében, ha az az előfeltételezésünk, hogy a pénzérme szabályos, de persze előfordulhat-

nak benne apró gyártási hibák, használati kopások, válasszunk priornak egy olyan eloszlást (értéktartományt), mely szerint a fej-írás esélye kb. 50–50%, ettől el is térhet némiképp, de a nagyobb eltérés esélye kicsi (**3. ábra**).

3. ábra: Fej dobás valószínűségének Bayes-i becslése érmefeldobás során – szimuláció, cinkelt érme, fej valószínűsége: 0,6 (60%)

Prior feltételezés: szabályos érme

A keresett paramétert a prior eloszlásból kiindulva, az adatokban rejlő többletinformáció felhasználásával becsüljük meg. Becslésünk nem egy konkrét szám, hanem az előbbiekkal összhangban egy ún. *poszterior eloszlás* lesz. Annak a valószínűsége, hogy a valódi paraméter egy adott intervallumba esik, a poszterior eloszlás adott intervallum fölé eső görbe alatti területének kiszámításával adható meg (**2. ábra**).

Érmefeldobás esetében pl. azt mondja meg a poszterior eloszlás, hogy milyen eséllyel szabályos az érme, ill. milyen eséllyel tér el ettől egyik vagy másik irányban adott mértékkel.

A **3. ábrán** láthatjuk, hogy az előfeltételezéseinket reprezentáló prior görbéből kiindulva a tapasztalatok felhalmozódásával (dobásszám növelése) egyre keskenyebb lesz a poszterior eloszlásunk, azaz nő a becslésünkbe vetett bizalom. Ezzel párhuzamosan a poszterior görbe a valódi paraméterérték felé tolódik el, azaz a valódi paraméter környékén található értékeknek lesz a legnagyobb a valószínűsége a

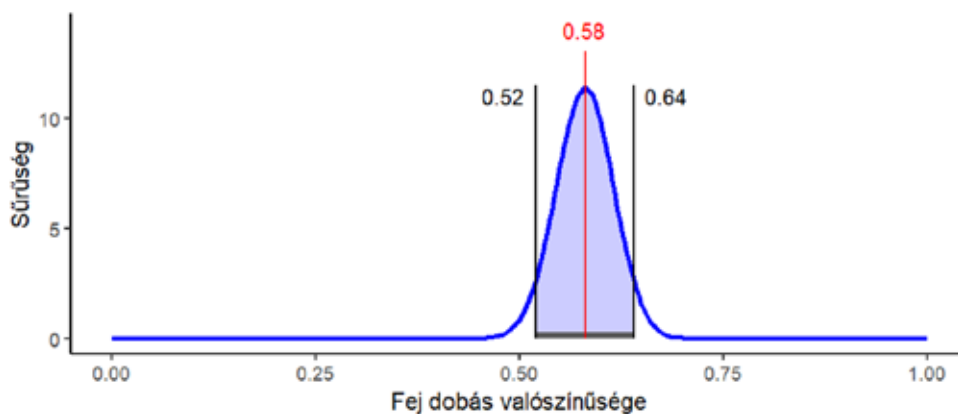

poszterior eloszlás alapján. A paraméterek poszterior eloszlását az adatok és a prior felhasználásával számítjuk ki. A könnyebb értelmezhetőség kedvéért a poszterior eloszlást egyetlen számba is sűrítethetjük, kiszámítva pl. az átlagos értékét vagy mediánját és az ehhez tartozó adott lefedettségű *kredibilis intervallumot* (K_{r1}). A *kredibilis intervallum lefedettség*e annak a valószínűsége, hogy a paraméter az adott intervallumba esik (**4. ábra**).

4. ábra: Poszterior eloszlás, becsült átlag és 95%-os kredibilis intervallum fej dobás valószínűségére 100 érmedobás után

Prior feltételezés: szabályos érme, valóság: cinkelt érme, fej valószínűsége 0.6 (60%), becsült átlag és kredibilis intervallum: 0.58 (95% Kr: 0.52–0.64)

A becslés eredményében megjelenik az adatokban rejlő többletinformáció, ismereteink gyarapodnak. A frissített poszterior ismerethalmaz felhasználható egy következő modell prior eloszlásaként. Ez a munkamódszer jól illeszkedik a tudományos megismerés természetes folyamatába. Előzetes ismereteinkből és az aktuális kutatásban tapasztaltakból születik meg az új elmélet, amelyet az újabb adatok tükrében ismét újra és újra felülvizsgálunk, ezzel finomítva lépésről-lépésre a vizsgált témakörrel alkotott képünket.

Az orvosi diagnosztika gondolkodásmódja is természetes módon Bayes-i szellemű. A diagnosztika fő kérdése, hogy adott tünetegyüttes ismeretében mi a valószínűsége az egyes kiváltó okoknak. Az esélyek latolgatásánál figyelembe vesszük a páciens jellemzőit, adottságait és a környezeti tényezőket is. Attól függően pl., hogy milyen idős, milyen korábbi betegségei voltak, továbbá milyen környezetből származik, más és más lehet egy-egy mögöttes ok valószínűsége. Pl. lázas, hasmenéses, bágyadt és levert, 6 hónapos kölyökutya esetében, amely egyébként rendszeres állategészségügyi ellátásban és az életkornak megfelelő ajánlott vakcinázásban

is részesült, első körben nem parvovírusos fertőzésre gyanakodunk. Azonban ugyanezekkel a tünetekkel egy tenyésztőtől most vásárolt, még semmilyen vakcinázásban nem részesülő, állatorvosnál először járó, 3 hónapos kutya kölyök esetében a parvovírus okozta megbetegedés valószínűségét jóval nagyobbra fogja értékelni a klinikus állatorvos.

Fertőző betegségek populációs részarányának, prevalenciájának becslésében a Bayes-i megközelítés használatát többnyire két fő érv motiválja. Egyrészt szeretnénk beépíteni a korábbi ismereteinket a becslés pontosításához. Ha ismerjük pl. a legutóbbi szűrésnél becsült prevalenciát, azt feltételezhetjük, hogy újra a korábbihoz hasonló értéket kapunk, de akár nagy változás is előfordulhat, kis eséllyel. Ezeket az ismereteket, várakozásokat építjük be priorként a modellbe. Másrészt a diagnosztikai tesztek jellemzőit, a *szenzitivitást* (érzékenységet) és a *specifitást* (fajlagosságot) is általában bizonytalanság terheli, hiszen azokat is kísérleti adatokból becsülik meg. Egy Bayes-i modell a diagnosztikai paraméterek bizonytalanságát is képes prior eloszlás formájában beépíteni.

MINDIG FEJÉSRE KÉSZEN DELAVAL MOSÓSZEREKKEL

HOSSZABB ÉLETTARTAM

- A DeLaval mosószerek kíméletesek a berendezésekhez
- Kifejezetten a DeLaval berendezések tisztítására fejlesztettük és teszteltük őket

A teljes fejési folyamatot figyelembe véve segítünk a tisztítási rutin optimalizálásában.

NEM CSAK TISZTA, FEJÉSRE KÉSZ!

TISZTÁBB BERENDEZÉSEK

- Csökken a biofilm-képződés kockázata
- Csökken a tejlerakódás kockázata
- Tiszta felületen nem szaporodnak a baktériumok

JOB B TEJMINŐSÉG

- Alacsony csíraszám
- Rendkívül hatékony tisztítás

A TOXINOK HÁBOR-MŰ-ŰJA

CLARA BASTIAN / VCHAL/GETTY

A KLÍMAVÁLTOZÁS ÁLLAT- TENYÉSZTÉSI VONATKOZÁSAI

A SZARVASMARHÁK METÁNKIBOCSÁTÁSÁNAK VIZSGÁLATA MIKROMETEOROLÓGIAI MÓDSZEREKKEL ÉS VONALMÉRÉSEKKEL

**Szakértő
munkatársunk írása**
Állattenyésztési
Teljesítményvizsgáló Kft.

A rovatunk korábbi írásaiban tárgyalt pontmérési és kamratechnikák a szarvasmarhák kilégzéséből és bőfögéséből, illetve más kisebb forrásokból (például a trágyatárolókból) származó metángáz (CH_4) légköri koncentrációját vagy emissziós rátáját mérik egyedi szinten. (Az emissziós ráta az egységnyi idő alatt levegőbe bocsátott CH_4 mennyiségét jelenti.) Jelen cikkben – elsősorban az Egyesült Államok Antropogén Eredetű Metánkibocsátásával Foglalkozó

Bizottság 2018-as átfogó kiadványa, valamint Harper és mtsai.-nak (2011), illetve Hu és mtsai.-nak (2014) munkái alapján – ezeknél nagyobb léptékű mérési módszereket ismertetünk, melyek főként legelőkön alkalmazhatók. Bár Magyarországon a nagyüzemi tehenészeti telepek esetében ritka a legeltetési tartásmód, e technikák bemutatása mégis fontos lehet, lévén, hogy azok alternatív megoldást kínálnak a környezeti hatások szélesebb körű vizsgálatára.

1. Mikrometeorológiai módszerek

A pontmérések és a kamratechnikák kis mérési teljesítménye jelentette korlát többek között mikrometeorológiai módszerekkel hidalható át, melyek keretében nagy, nyílt területeken tartott szarvasmarhák üvegházhatásúgáz- (ÜHG-) kibocsátásával kapcsolatos adatok gyűjtésére kerül sor, az állatok zavarása nélkül. Az ilyenkor használt, gyors reagálású CH_4 -érzékelőkkel és szélesebbég/-irányérzékelőkkel ellátott, magas mérőtornyok akár évekig is szolgáltathatnak információkat. A mikrometeorológiai módszerek alkalmazása nagy kiterjedésű területekre irányul, így csak az ott tartózkodó

állományok egészének (vagy más emissziós források összességének) kibocsátása határozható meg általuk, az egyedeké (az egyes forrásoké) külön-külön nem; ráadásul nem kaphatunk részletes információkat az emisszió heterogenitásáról sem.

1.1. Hagyományos mikrometeorológiai módszerek

A mikrometeorológiai megközelítés arra a jelenségre épül, hogy az állatoktól, valamint a talaj- és vízfelületekről légkörbe kerülő gázok a szél által keltett örvénylő légáramlások hatására tovaterjednek. Így a felszínközeli légáramlás sebességének és a CH_4 -koncentráció folyamatos mérésével, illetve egyéb légköri paraméterek figyelembevételével meghatározható a CH_4 -kibocsátások mértéke. (A felszínközeli réteg, más néven belső határréteg, a légkör Föld felszínéhez legközelebb eső 5–10%-a, ahol a gázok turbulens diffúziója, a szélesebbesség magasság szerinti változása, valamint a szélirány magasságtól való függetlensége észlelhető.) Fontos megjegyezni, hogy a mikrometeorológiai mérések során mindenkor szükség van bizonyos egyszerűsítésekre a légáramlás egyenletességével és homogenitásával kapcsolatban.

Az enterális eredetű takarmányfermentációból és az állati trágyából származó CH_4 -emisszió fluxusának – tehát az egységnyi területről, időegység alatt légkörbe kerülő CH_4 -mennyiség – meghatározására többféle mikrometeorológiai megközelítés alkalmazható. Ezek közé tartozik például a fluxus-gradiens- (FG-), az örvénykovariancia- (más néven eddy-kovariancia-), a relaxált eddy-akkumulációs (relaxed eddy accumulation, REA-), az integrált horizontálisfluxus- (integrated horizontal flux, IHF-), a határréteg-anyagegyensúly- (boundary-layer budgeting, BLB-), valamint az ún. módosított tömegkülönbségen alapuló (modified mass difference, MMD-) módszer, melyek közül párat részletesen is ismertetünk a továbbiakban. Bár az itt említett eljárások mindegyikénél a szélesebbesség és a CH_4 -koncentráció kerül rögzítésre, a mérési pontok számában és a CH_4 -emissziós fluxus számításának elméletében nagy eltérések mutatkoznak közöttük.

Amennyiben a tehenek csak kis területen tartózkodnak, és/vagy a szenzorok magasabb légrétegben helyezkednek el, szükség lehet a mérőeszközök „lábnyomának”, vagyis az általuk monitorozott területre, illetve annak nagyságának meghatározására. A fluxusbecslés akkor lesz pontos, ha e mérési lábnyom nagy hányadot fed le a vizsgált forrásból. Amennyiben ez nem teljesül, a kibocsátás változékonysága csak részben detektálható, ami pontatlan vizsgálati eredményekhez vezethet.

A mikrometeorológiai technikák többsége elméletileg térben egyenletes forráskibocsátást feltételez. Ez a trágyatárolóknál szinte teljes mértékben teljesül, a legelőn tartózkodó állatok esetén azonban csak kevésbé. Az utóbbi probléma megoldására két lehetőség kínálkozik: 1. GPS-egységek alkalmazásával a szarvasmarhák pontforrásokként való kezelése; valamint 2. az állomány és a mérési pont közötti távolság növelése, ami csökkenti az eredmények forráseloszlásra vonatkozó érzékenységét.

A mikrometeorológiai méréseket általában érzékeny műszerekkel (például gázérzékelőkkel, szélesebbesség- és széliránymérőkkel stb.) végzik, melyeket több magasságban, toronyszerű szerkezetekre telepítenek.

1. kép: Egy szenzorokkal és mérőműszerekkel felszerelt mérőtorony

Forrás: Az Egyesült Államok Nemzeti Óceán- és Légkörkutató Hivatalának Fizikai Tudományok Laboratóriuma.

Ezeknek az eszközöknek nemcsak a beszerzési, de a fenntartási és a karbantartási költségei is magasak, a hatékonyságukat pedig több tényező, egyebek mellett a mérés magassága, a domborzati jellemzők, a változó szélesebbesség, illetve az állatok mozgása is befolyásolhatja. A műszereken kívül nagy kapacitású számítástechnikai eszközökre is szükség van a jelentős mennyiségben gyűjtött adatok tárolásához.

Tömegmérleg-technikák

A tömegmérleg-technikák alkalmazásakor a mérési területre, szarvasmarhák esetén az őket körülvevő, ún. vizsgálati oszloptérfogatba belépő és az onnan kilépő gázfluxusokat vetik össze különböző magasságokban, a tömegmérlegelv alkalmazásával.

Az ebbe a csoportba tartozó **integrált horizontálisfluxus- (IHF-) technika** egy viszonylag egyszerű módszer, amelynek alapja, hogy a szarvasmarhák révén levegőbe került CH_4 -t a felettük áramló légtömeg horizontálisan elszállítja. A gyakorlati alkalmazás során egymástól meghatározott távolságban, az állatokhoz képest szélirányban és azzal ellentétesen mérőtornyokat állítanak fel, majd ezeken több magasságban (az 1. ábrán a talajszinttől Z_p magasságig) mérőeszközöket, szenzorokat helyeznek el a szélesség, valamint a CH_4 -koncentráció rögzítésére. Az állomány CH_4 -emissziójának fluxusát az ellentétes irányokban mért gázkoncentrációk különbségeinek, valamint az átlagos szélesség szorzatának integrálja adja. A kalkuláció során emellett a szél által megtett távolságot (az ábrán x -szel jelölve) és a mérési magasságot is figyelembe veszik, továbbá két feltételezéssel élnek: 1. a szarvasmarhák felett egy bizonyos magasságban a CH_4 -koncentráció már megegyezik a környezeti háttér-koncentrációval; valamint 2. a vizsgálati oszloptérfogat határainál (tehát a tornyokon) mért szélesség minden magasságban azonos.

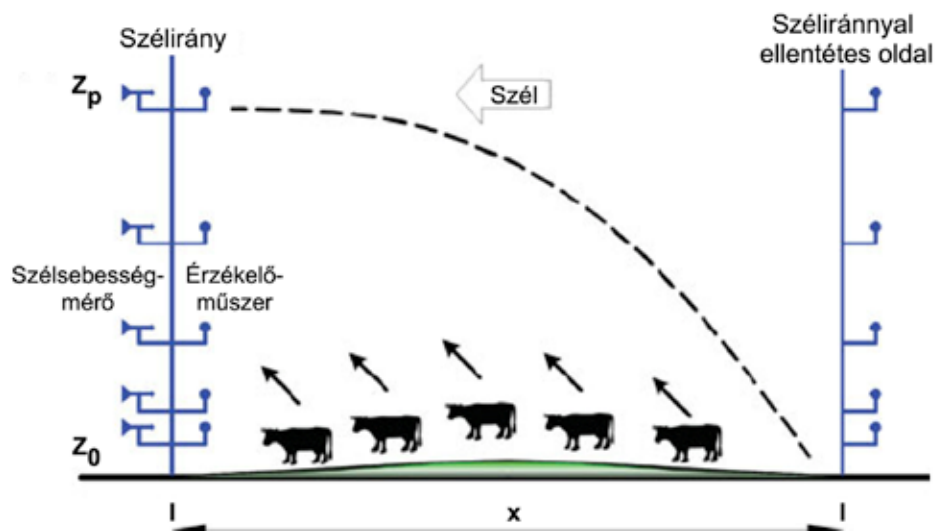
Az IHF-technika leginkább homogén, sík felületek esetén használható hatékonyan, ahol biztosított

az egyenes, vízszintes irányú gázáramlás. Ha azonban ezt különböző építmények, technológiai berendezések vagy a domborzati viszonyok akadályozzák, „lábnyomprobléma” léphet fel, mivel az érzékelők csak a terület kis részét képesek monitorozni. E probléma kezelésére javasolható a gázkoncentráció és a szélesség mérése legalább öt különböző magasságban, illetve a hagyományos pontszenzorok helyett nyílt fényutas lézerek vagy Fourier-transzformációs infravörös spektroszkópia alkalmazása. Az utóbbiaknál ugyanis a szenzorok által lefedett távolság (úthossz) általában csak kismértékben marad el a vizsgált terület teljes hosszától.

Az IHF-technika előnye, hogy a mérésekhez viszonylag egyszerű műszerek is elegendők, hátránya viszont, hogy az állatok egyenes elhelyezkedését feltételezi, továbbá nem veszi számításba a vízszintes gázszállítás széliránnyal ellentétes, ún. turbulensfluxus-komponensét (erről lásd az eddy-kovariancia-módszert), ami a kibocsátások 5-15%-os túlbecsléséhez vezethet.

1. ábra: A CH_4 -kibocsátás IHF-technikán alapuló mérésének sematikus rajza

Megjegyzés: Z_0 magasságban a szélesség 0 m/s, Z_p magasságban pedig a CH_4 koncentrációja feltételezhetően megegyezik a környezeti háttér-koncentrációval. Forrás: Ryden és McNeill (1984), illetve Harper és mtsai. (1999) alapján.

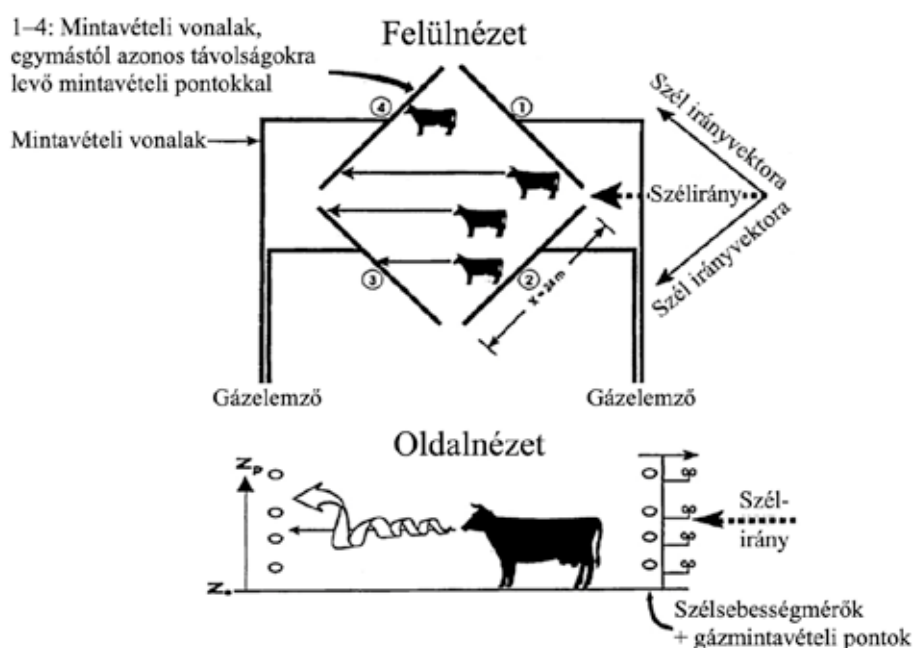

A tömegmérleg-technikákra másik példaként hozható fel az IHF-technika egy továbbfejlesztett változata, az **ún. módosított tömegkülönbség-(MMD-) módszer**, amely abból indul ki, hogy a szarvasmarhák CH_4 -kibocsátását az állatok mozgása miatt háromdimenziós problémaként kell kezelni, és a gázok áramlását az IHF-nél átfogóbban kell elemzi. Az MMD-módszer alkalmazásakor a CH_4 -emissziós fluxust egy elméletben kijelölt, állományt körülvevő vizsgálati oszloptér fogat függőleges oldalainál (a 2. ábrán 1-től 4-ig jelölve) mérik, feltételezve, hogy a talajon és a térfogat felső határoló síkján keresztül nincs gázáramlás. (Az utóbbi megkötés teljesítése érdekében a szélirány szerinti méréseket elegendően nagy magasságban kell végezni.) A vizsgálati oszloptér fogat függőleges oldalain egységnyi idő alatt áthaladó gázmennyiség a különböző magasságokban

rögzített szélességi és gázkoncentrációs adatok szorzata alapján határozható meg. Az állatállomány emissziós fluxusa pedig itt is az ellentétes oldalakon áthaladó gázfluxusok különbségéből adódik.

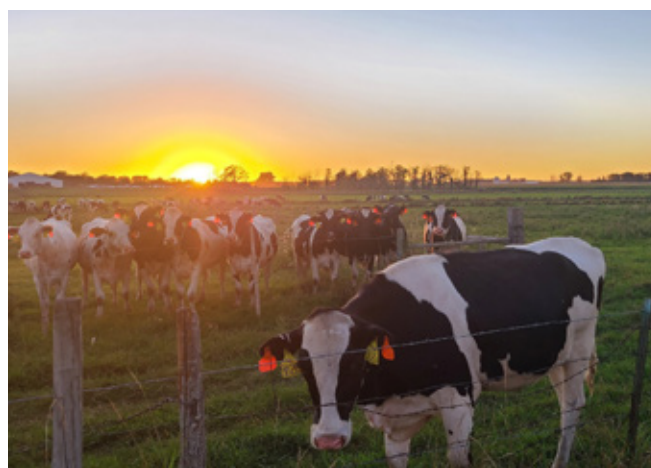
Az MMD-módszer előnye, hogy nem igényli az állatok egyenletes térbeli elhelyezkedését, illetve a terület nagy keresztirányú kiterjedését. Így rugalmasabb megoldást kínál az IHF-technikához képest, különösen kisebb vagy szabálytalan alakú területeken, valamint a már említett lábnyomprobléma felmerülése esetén. Más mikrometeorológiai technikákkal ellentétben az MMD alkalmazása során nem szükséges légköri gázszállításra vonatkozó feltételezésekkel élni, kivéve a nehezen mérhető turbulensfluxus-komponensek – az IHF-módszernél is tárgyalt – elhanyagolását.

2. ábra: A CH_4 -kibocsátás MMD-módszeren alapuló mérésének sematikus rajza

Forrás: Ryden és McNeill (1984), illetve Harper és mtsai. (1999) alapján.

Az MMD-módszer hátrányai között kell megemlíteni a kiterjedt terepi mérések – különösen a gázkoncentrációk számos ponton történő rögzítése – okozta kihívást. E probléma a mérési pontok számának csökkentésével orvosolható, ami azonban alapos tervezést igényel. Megoldást jelenthet erre például egy nagy mérési oszloptér fogat kijelölése, amelynek alapterülete jelentősen túlnyúlik az állatállomány által elfoglalt helyen. Ebben az esetben ugyanis feltételezhető, hogy az oszloptér fogat oldalsó felületein már nincs kibocsátáshoz köthető CH_4 -áramlás, így a mérési pontok számát akár az eredeti felére is le lehet faragni.

Egy másik mikrometeorológiai megközelítés a vizsgált gázok függőleges irányú áramlására épül, és azt azonosnak tekinti az állatoktól származó CH_4 -emissziós fluxussal. Az ide tartozó módszerek a korábbiakhoz hasonlóan szintén nem alkalmasak a gázfluxus mikroszintű térbeli változásainak kimutatására, így a mérések itt is kiterjedt, homogén (épületektől és más tereptárgyaktól mentes) terepen zajlanak. A függőleges fluxus figyelembevétele különösen a nagy szarvasmarha-állományok kibocsátásának vizsgálata során bizonyulhat hasznosnak, amelyeknél az egyedek nagy száma és a viszonylag egyenletes állatsűrűség elősegíti a megbízható adatgyűjtést, illetve csökkenti a tehének szabálytalan területi eloszlásából adódó mérési pontatlanságokat.

A legelő állatok CH_4 -kibocsátásának megállapítására a kutatók a mikrometeorológiai technikák közül elsőként a **fluxus-gradiens eljárást** alkalmazták, amely a következőben bemutatásra kerülő örvénykovariancia-módszertől abban különbözik, hogy gradienseket, vagyis gázkoncentráció-változásokat mér különböző magasságokban a szarvasmarha-állomány felett. A CH_4 -fluxust e függőleges gázkoncentrációs gradiensek és a CH_4 – egyéb tényezőkből, például a szélesebbégből vagy a hőmérséklet magasság szerinti változásaiból származtatott – turbulens diffúziója (intenzív átkeveredése) alapján határozzák meg.

A fluxus-gradiens mérések általában több 100 méter hosszú, homogén terepadottságú legelőkön zajlanak, de a módszer egyéb mezőgazdasági hasznosítású

területek (például rizsföldek vagy vízfelszínek) feletti ÜHG-fluxusok tanulmányozására is használható.

Az **örvénykovariancia- (eddy-kovariancia-) technika** széles körben alkalmazott standard módszer a különféle forrásokból – például az állatállományoktól – származó gázkibocsátások, valamint az egyes ökoszisztémák és a légkör közötti gázcseré tanulmányozására a fluxus-gradiens eljárásnál nagyobb kiterjedésű, akár 2 000 méter hosszú vizsgálati területek esetén. A módszer alapját az a jelenség képezi, hogy a légkörbe kerülő gázokat (jelen esetben a CH_4 -t) tovább szállító, felszínközeli légáramlás kisebb, turbulens mozgást végző légtömegekre (örvényre, angolul eddy) bontható fel (Swinbank, 1951). A magasabb légrétegekben kialakuló örvények általában nagyobbak és hosszabb ideig maradnak fenn, míg az alacsonyabb légrétegekben forgók kisebbek és rövidebb életűek.

Az eddy-kovariancia-rendszerben adott helyeken és időpontokban mérik az örvények által szállított „levegőcsomagok” tömegét és sebességét. Mivel e levegőcsomagok mindegyike egyedi jellemzőkkel (például CH_4 -koncentrációval, hőmérséklettel, páratartalommal stb.) rendelkezik, ezen változók, valamint a levegő függőleges mozgási sebessége alapján meghatározhatók a CH_4 és egyéb gázok vertikális, felfelé vagy lefelé irányuló fluxusai. (Matematikailag tehát ez a módszer a CH_4 -koncentráció és a gázrészecskék függőleges mozgási sebessége közötti kovariancián alapul.)

2. kép: Egy örvénykovariancia-állomás fényképe

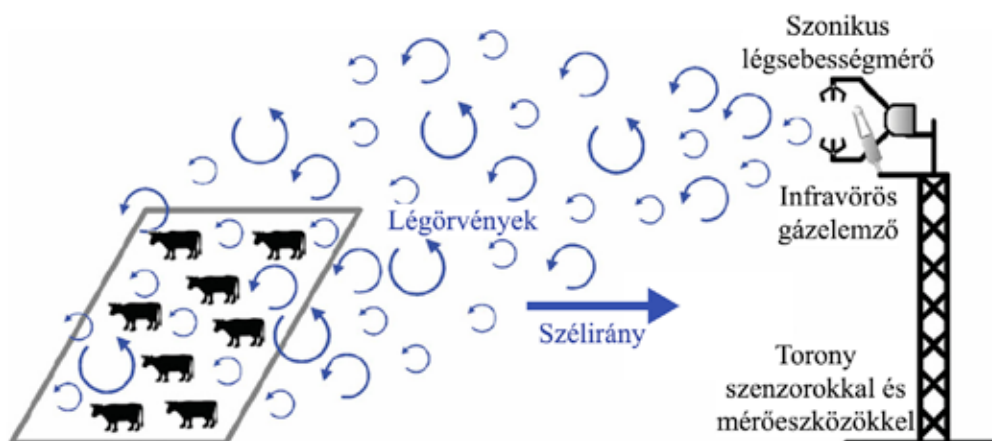

Forrás: WaiBER, 2017.

Az örvénykovariancia-technika alkalmazása a következő elméleti feltételezésekre épül: 1. a szarvasmarha-állomány feletti légmozgás általában egyenletes, és az átlagos függőleges irányú szélsébség elhanyagolható (ami valójában nem mindig áll fenn); 2. az állatok nagy, homogén területen tartózkodnak (amelyet mezőgazdasági telepeken nehéz találni); 3. a légsűrűség ingadozása elhanyagolható. A kibocsátás mértékének meghatározásához ismerni kell az állomány nagyságát és a mérési lábnyomon belüli elhelyezkedését; a vizsgált területre számított CH_4 -fluxus és az állatok emissziós rátája közötti kapcsolat értelmezésére pedig érdemes valamilyen matematikai modellt használni.

Az örvénykovariancia-módszer hátrányai közé tartozik, hogy szélcsend vagy gyenge légmozgás esetén a mérési eredmények kevésbé megbízhatóak. Ennek az az oka, hogy a szarvasmarha-állomány CH_4 -kibocsátása révén kialakuló magasabb CH_4 -koncentrációjú légréteg felfelé áramlásakor a műszerek a valósnál nagyobb koncentrációs értékeket jeleznek. Az adatok torzulása megfigyelhető erősen lejtős területek, illetve a légköri viszonyok gyors változásai esetén is. Továbbá – mint már említettük – e technika nem alkalmas a mikroszintű térbeli változások kimutatására, a pontos becsléseket biztosító, gyors válaszadású eszközök magas beszerzési költsége pedig jelentős anyagi terhet jelent.

3. ábra: A CH_4 -kibocsátás örvénykovariancia-módszeren alapuló mérésének sematikus rajza

Forrás: Hu és mtsai, 2014.

1.2. A gázterjedés inverz modellezése

A gázterjedés inverz modellezése a hagyományos mikrometeorológiai technikáknál rugalmasabb alternatívát kínál a CH_4 -kibocsátások mértékének meghatározására. Ez lényegében egy olyan speciális matematikai megközelítés, amely a konvencionális gázterjedési modellek/módszerek fordított alkalmazását jelenti: míg a gázok légköri terjedésének előrejelzése általában egy ismert kibocsátó forrásból kiindulva történik, **az inverz gázterjedési modellek a szarvasmarháktól szélirányban bizonyos távolságra mért CH_4 -gázkoncentrációk, valamint a környezeti háttér-koncentráció és egyéb paraméterek (például a szélsébség és a szélirány) alapján, retrospektív módon adják meg az adott legelőn megfigyelhető CH_4 -emisszió fluxusát.** Ez a megközelítés viszonylag pontos becsléseket tesz lehetővé, ha a műszerek által érzékelt terület (mérési lábnyom) elegendően nagy az emisszió térbeli változékonyságának megragadására.

A CH_4 -koncentráció ilyen jellegű mérésére szarvasmarhák esetén többféle megoldás létezik. Egy gyakori módszer a mozgó platformok (például járművek) használata, amelyek lehetővé teszik az adatgyűjtést egy vagy több, előre meghatározott talajszint feletti magasságban, az állománytól bizonyos távolságokra, szélirányban. Más esetekben a jármű feletti légoszlopban mérik a CH_4 -koncentrációt, vagy egy adott, szélirányba eső ponton, nyílt útvonalú műszerekkel vizsgálják annak változásait, majd az így nyert adatokból, valamint „háromdimenziós” szélstatistikákból határozzák meg a tehénállományok CH_4 -emissziójának volumenét a már korábban említett gázterjedési modellek segítségével.

A gázterjedés inverz modellezése egyaránt alkalmas egyedi és összetett kibocsátási források vizsgálatára, és különösen nagy, szabálytalan alakú területek esetén számít praktikus megoldásnak. További előnye, hogy az emissziós fluxus kiszámításához csak az alapvető légköri jellemzők és a CH_4 -koncentrációk mérésére van szükség, amelyeket szabadon választott helyszíneken, könnyen el lehet végezni.

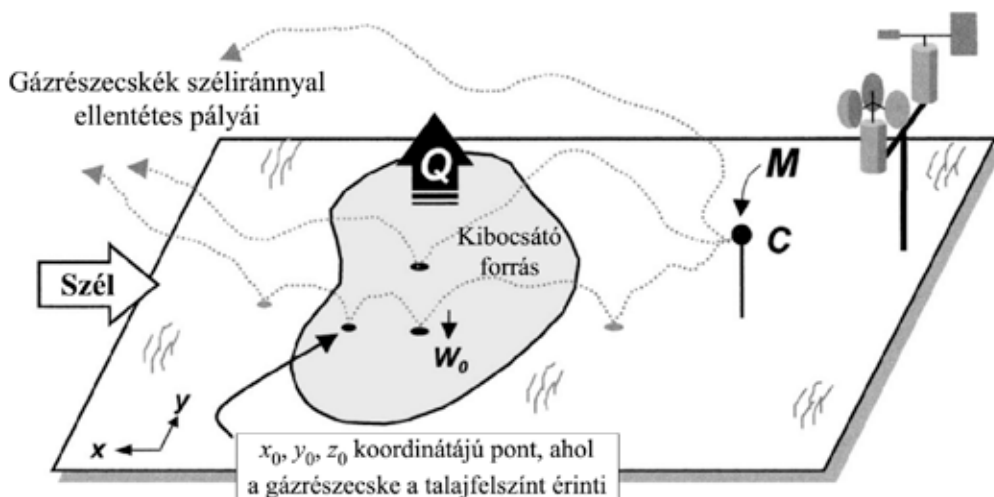
Mivel ez a technika ideális légáramlást és egyenletes gázkibocsátást feltételez, a mérések megbízhatósága az állatok vizsgálati területen való egyenletes elhelyezkedésétől, valamint attól függ, hogy vannak-e

más CH_4 -kibocsátók is ott egyidejűleg. A telepi környezet gyakran nem felel meg e két követelménynek, továbbá a legelőkön levő tereptárgyak turbulens légáramlást okozhatnak. Az eredmények pontosságának növelése érdekében ezért mindenkor a mérési helyek gondos kiválasztására kell törekedni, valamint javasolt figyelmen kívül hagyni a kedvezőtlen szélviszonyok között gyűjtött adatokat.

Az inverz technikák közül a Flesch és mtsai. által 1995-ben bevezetett ún. **inverz Lagrange-féle sztochasztikus módszert** mutatjuk be. Ennek megértéséhez tegyük fel, hogy egy tetszőleges alakú területen legelő szarvasmarha-állomány egyenletes, de ismeretlen mértékben (Q) bocsát ki CH_4 -t. (Lásd a 4. ábrát.) Egy szélirányba eső M pontban a különböző időpontokban mért CH_4 -koncentrációk átlaga C , amely meghaladja a környezeti háttérkoncentrációt (C_b). Az emissziós fluxus meghatározására szolgáló légköri gázterjedési modellek időben és térben visszafelé haladva képesek rekonstruálni a gázrészecskék lehetséges, széliránnyal ellentétes útvonalait (pályáit), figyelembe véve azok véletlenszerű, turbulens mozgását. Az M pontban észlelt gázrészecskék forrása az általuk bejárt útvonaltól függően azonosítható: származhatnak közvetlenül az állatoktól, de más kibocsátó(k)tól is, amikor épp csak „földet érnek” az állomány által elfoglalt területen, majd onnan „visszapattanva” növelik a CH_4 -koncentrációt a mérési pont felé haladva. A modell azon pontok koordinátái alapján állapítja meg a gázrészecskék függőleges sebességét, ahol azok a talajt érintik. Az állatállomány emissziójának fluxusa a különböző időpontokban mért CH_4 -koncentrációk átlaga (C) és a háttérkoncentráció (C_b) különbségének felhasználásával számítható ki a következő képlet szerint: $Q = \frac{C - C_b}{(\frac{C}{Q})_{sim}}$, ahol $(\frac{C}{Q})_{sim}$ a CH_4 -molekulák forrásterületen történő földet érési pozícióiból adódik.

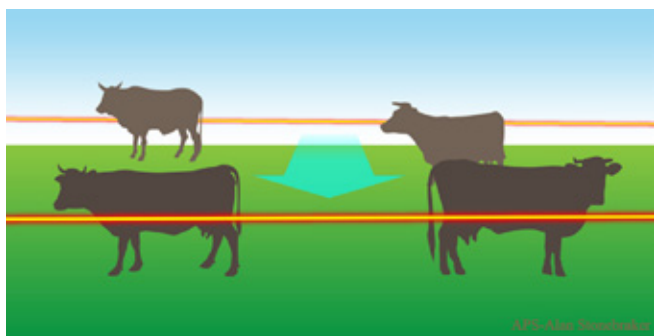

Megjegyzés: Az ábrán a szarvasmarha-állományt szürke folt jelzi.
Forrás: Flesch és mtsai, 2005.

2. Vonalmérések

A mikrometeorológiai módszerekhez hasonlóan a vonalmérések is hatékony eszközként szolgálhatnak a tehenészetek környezeti hatásainak feltárásában, a gázkibocsátások elemzésében. E mérések során nyílt útvonalú spektrométereket (például infravörös vagy hangolható diódalézereket) helyeznek el a telepek, legelők peremén, valamint az azokat övező területeken. A szélirányban és azzal szemben, egy adott vonalban, méterenként telepített műszerek folyamatosan mérik a CH_4 vagy egyéb gázok koncentrációját, lehetővé téve azok terjedésének nyomon követését. A mérési vonal hossza és elhelyezkedése döntő fontosságú a pontos eredmények elérése érdekében, de a vonalon elhelyezett műszereknek is meghatározó szerepük van, hiszen képesnek kell lenniük a légköri gázok koncentrációváltozásainak érzékelésére a szélirány és -sebesség függvényében. Az adatok gyűjtése és elemzése általában valós időben zajlik, így a telepek azonnali visszajelzést kaphatnak a CH_4 -szintek változásairól.

A CH_4 -emisszió mértékének meghatározása ez esetben is a két irányban mért gázkoncentrációk különbsége és a szélesebbesség alapján történik.

Néhány vonalmérési rendszer keretében nemcsak nyílt útvonalú spektrométereket, hanem több magasságban elhelyezett, visszaverő tükröket is használnak, amelyek lehetővé teszik a mérések függőleges síkra való kiterjesztését, és ezáltal a „ CH_4 -felhő” térbeli eloszlásának részletes vizsgálatát. Ez a struktúra különösen azokban a helyzetekben fontos, amikor a területi elrendezés vagy a környezeti tényezők (például a domborzat) komplexebb megközelítést igényelnek.

A vonalmérésekkel hatékonyan nyomon követhető a vizsgált szarvasmarha-állomány révén egységnyi területről légkörbe kerülő CH_4 mennyisége, illetve az emisszió időbeli alakulása. Kihívást jelenthet azonban az emissziós fluxust befolyásoló terület pontos meghatározása, valamint a módszer hatékony alkalmazásához szükséges topográfiai és meteorológiai feltételek biztosítása. A szélviszonyok változékonysága különösen problémás lehet, mivel jelentősen befolyásolja a mérések megbízhatóságát. Ezért a mérési pontokon rendszerint több műszert helyeznek el, hogy kompenzálják az időjárási változások okozta adattorzításokat. Mindezekon túl a megbízható eredmények biztosítása érdekében szükség van a spektrométerek rendszeres kalibrálására, valamint a vonalmérési technológia és protokollok folyamatos fejlesztésére is.

A felhasznált források listáját a cikk terjedelmi korlátai miatt nem közöljük, az a szerkesztőségben érhető el.

SZOMATIKUS SEJTSZÁM-VIZSGÁLAT A TEJMINŐSÉG JAVÍTÁSÁÉRT

8. táblázat: A teljesítményvizsgált tehenészeti telepek megyénkénti megoszlása az állomány elegytej szomatikus sejtszámának telepenkénti súlyozott átlaga alapján (2024. július)

Megye	Szomatikus sejtszám x ezer / cm ³										Telep
	< 400		401 - 500		501 - 700		701 - 1000		> 1000		
	A telepek száma és százalékos megoszlása										
	Telep	%	Telep	%	Telep	%	Telep	%	Telep	%	
Baranya	13	68,42	1	5,26	3	15,79	1	5,26	1	5,26	19
Bács-Kiskun	8	32,00	1	4,00	8	32,00	4	16,00	4	16,00	25
Békés	11	33,33	7	21,21	11	33,33	3	9,09	1	3,03	33
Borsod-Abaúj-Zemplén	7	41,18	0	0,00	7	41,18	3	17,65	0	0,00	17
Csongrád-Csanád	4	21,05	5	26,32	7	36,84	2	10,53	1	5,26	19
Fejér	8	44,44	1	5,56	6	33,33	2	11,11	1	5,56	18
Győr-Moson-Sopron	12	37,50	4	12,50	10	31,25	4	12,50	2	6,25	32
Hajdú-Bihar	19	39,58	10	20,83	13	27,08	5	10,42	1	2,08	48
Heves	1	12,50	2	25,00	4	50,00	1	12,50	0	0,00	8
Komárom-Esztergom	6	60,00	2	20,00	2	20,00	0	0,00	0	0,00	10
Nógrád	4	57,14	1	14,29	0	0,00	1	14,29	1	14,29	7
Pest	12	63,16	2	10,53	5	26,32	0	0,00	0	0,00	19
Somogy	8	80,00	1	10,00	0	0,00	1	10,00	0	0,00	10
Szabolcs-Szatmár-Bereg	11	45,83	1	4,17	7	29,17	4	16,67	1	4,17	24
Jász-Nagykun-Szolnok	13	44,83	7	24,14	4	13,79	3	10,34	2	6,90	29
Tolna	11	36,67	4	13,33	7	23,33	7	23,33	1	3,33	30
Vas	5	35,71	2	14,29	6	42,86	1	7,14	0	0,00	14
Veszprém	8	33,33	4	16,67	6	25,00	5	20,83	1	4,17	24
Zala	4	50,00	0	0,00	1	12,50	3	37,50	0	0,00	8
Összes telep	165		55		107		50		17		394
Összes telep %		41,88		13,96		27,16		12,69		4,31	
összes fejt tehén	79 065		18 812		31 984		11 006		1 687		142 554
összes fejt tehén %		55,46		13,20		22,44		7,72		1,18	

9. táblázat: A vizsgált tehenállomány megoszlása és tejtermelése súlyozott átlag sejtszám-értékhatáronként (2024. július)

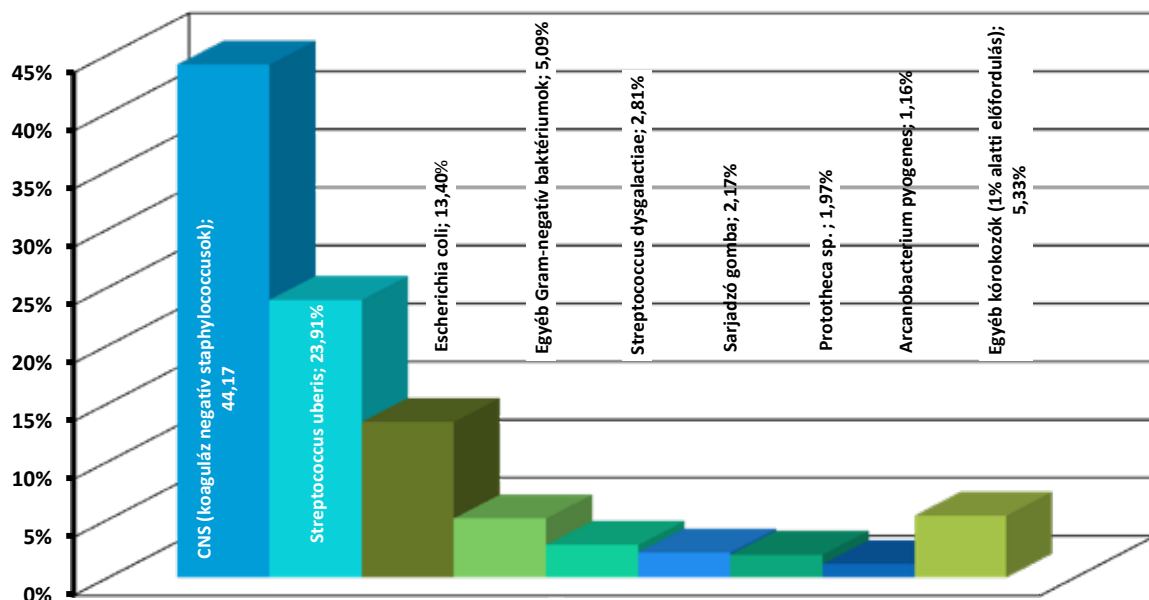
Sejtszám értékhatár x 1000	Fejt tehén	Napi tej kg	
		Összes	Fejési átlag
Kevesebb, mint 100	69 230	2 424 550	35,02
101 - 400	38 933	1 213 535	31,17
401 - 500	4 770	148 331	31,10
501 - 700	6 201	188 563	30,41
701 - 1 000	5 370	162 337	30,23
1 001 - 3 000	11 482	344 254	29,98
3 001 és több	4 689	125 840	26,84
Összesen	140675	4 607 409	32,75

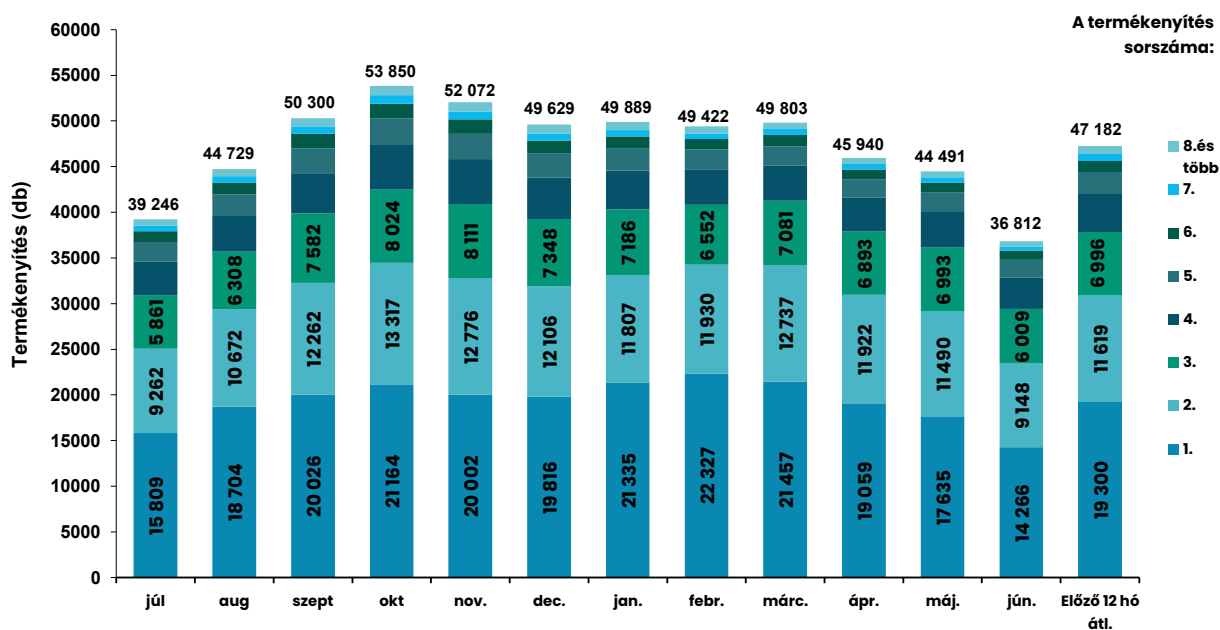
Tejmintákban azonosított kórokozók aránya

1. ábra: A TELJESKÖRŰ VIZSGÁLATOKRA KÜLDÖTT TEJMINTÁKBAN AZONOSÍTOTT KÓROKOZÓK ARÁNYA
Vizsgált időszak: 2023. augusztus 01. és 2024. július 31. között

Termékenyítési adatok elemzése a szaporítás javításáért

2. ábra: A termelés-ellenőrzött tehének havonkénti termékenyítéseinek száma és megoszlása a termékenyítések sorszáma szerint.
Vizsgált időszak: 2023.07.01. - 2024.06.30.

TEJKARBAMID-VIZSGÁLAT A TAKARMÁNYOZÁS JAVÍTÁSA ÉRDEKÉBEN

10. Táblázat: A tej karbamid-tartalmának vizsgálatába bevont állományok megoszlása

Ellenőrző fejés dátuma: **2024. július**

Fejt tehenek száma: **125 011**

Ellenőrzött tenyészetek száma: **299**

Ellenőrzött tehénszám: **151 354**

Értékelt minták száma: **123 994**

Megnevezés	Megoszlás	
	(n)	%
Fehérje- és energiahány	493	0,4
Energiahány	18 318	14,77
Fehérjetöbblet és energiahány	14 781	11,92
Fehérjehány és enyhe energiatöbblet	1 327	1,07
Fehérje- és energiaegyensúly	48 481	39,1
Fehérjetöbblet és enyhe energiahány	26 728	21,56
Fehérjehány és energiatöbblet	491	0,4
Energiatöbblet	8 914	7,19
Fehérje- és energiatöbblet	4 461	3,6

2024. július hónapban a 401 ellenőrzött telepből 299, az ellenőrzött telepek 75%-a vette igénybe a karbamid mérési szolgáltatást a fejt tehénállomány 87%-ára.

PAG VIZSGÁLATI EREDMÉNYEK

Vemhességi vizsgálatok száma és eredménye (2023. július)

hónap	darabszám	vemhes (db)	üres (db)	ism. jav. (db)
Összes mérés				
2023. 07.	651	397	217	37
Tejlaboron keresztül				
	234	100	123	11
Adatfeldolgozáson keresztül				
	417	297	94	26
Vemhességi napok alapján				
0-27 napig	52 NÉ	15 NÉ	28 NÉ	9 NÉ
28-45 napig	78	40	31	7
46-60 napig	51	26	20	5
61 naptól	236	216	15	5

NÉ: nem értékelt

2023. júliusi vemhesség vizsgálatok* eredményei a bejelentett ellések alapján

	Vemhességi szakasz	PAG	VEMHESÉG VIZSGÁLATOK EREDMÉNYE				
			Bejelentett ellések alapján megállapított eredmény				
			megoszlás (db)	bejelentés	megoszlás (db)	megjegyzés	
Vemhességi napok alapján (PAG) (a bejelentett termékenyítéstől eltelt napok száma). Vemhességi idő: 285 +/- 14 nap	28-45 napig	40 vemhes	19 egyed	időre ellett			
			8 egyed	termékenyítés bejelentett dátuma nem jó	8 egyed	korábbi termékenyítésre ellett	
					0 egyed	későbbi termékenyítésre ellett	
			13 egyed	nincs ellés	KORAI EMBRIO- MAGZATVESZTÉS?????		
		31 üres			6 egyed	selejt vagy ellenőrzésből kikerült	
			31 egyed	üres	2 egyed	következő termékenyítésre vemhesült	
					9 egyed	selejt vagy ellenőrzésből kikerült	
		7 ism.	0 egyed	vemhes	0 egyed	időre ellett	
					0 egyed	korábbi termékenyítésre ellett	
			7 egyed	üres	0 egyed	következő termékenyítésre vemhesült	
				4 egyed	selejt vagy ellenőrzésből kikerült		
	46-60 napig	26 vemhes	19 egyed	időre ellett			
			2 egyed	termékenyítés bejelentett dátuma nem jó	2 egyed	korábbi termékenyítésre ellett	
					0 egyed	későbbi termékenyítésre ellett	
			5 egyed	nincs ellés	KÉSŐI MAGZATVESZTÉS?????		
		20 üres			3 egyed	selejt vagy ellenőrzésből kikerült	
			20 egyed	üres	0 egyed	következő termékenyítésre vemhesült	
					7 egyed	selejt vagy ellenőrzésből kikerült	
		5 ism.	0 egyed	vemhes	0 egyed	időre ellett	
					0 egyed	korábbi termékenyítésre ellett	
			5 egyed	üres	0 egyed	következő termékenyítésre vemhesült	
				2 egyed	selejt vagy ellenőrzésből kikerült		
	61 naptól	216 vemhes	173 egyed	időre ellett			
			29 egyed	termékenyítés bejelentett dátuma nem jó	29 egyed	korábbi termékenyítésre ellett	
					0 egyed	későbbi termékenyítésre ellett	
			14 egyed	nincs ellés	KÉSŐI MAGZATVESZTÉS?????		
		15 üres			10 egyed	selejt vagy ellenőrzésből kikerült	
			15 egyed	üres	0 egyed	következő termékenyítésre vemhesült	
					4 egyed	selejt vagy ellenőrzésből kikerült	
		5 ism.	0 egyed	vemhes	0 egyed	időre ellett	
				0 egyed	korábbi termékenyítésre ellett		
0 egyed			vemhes	0 egyed	következő termékenyítésre vemhesült		
			1 egyed	selejt vagy ellenőrzésből kikerült			

*Adatfeldolgozáson keresztül regisztrált vemhesség vizsgálatok
(PAG vizsgálati eredmények: vemhes, üres, ismételt vizsgálat javasolt)

Vemhességi vizsgálatok nyilvántartása (2023. július - 2024. július)

hónap	darabszám	vemhes (db)	üres (db)	ism. jav. (db)
2023.07.	651	397	217	37
2023.08.	805	481	287	37
2023.09.	625	340	240	45
2023.10.	688	332	314	42
2023.11.	891	551	316	24
2023.12.	680	437	212	31
2024.01.	993	624	329	40
2024.02.	761	523	214	24
2024.03.	492	362	113	17
2024.04.	517	388	107	22
2024.05.	580	435	119	26
2024.06.	636	467	143	26
2024.07.	561	397	125	39
Összes minta	8 925	5 769	2 744	412

MIÉRT javasoljuk a VITATOP ANTISTRESSZ etetését a meleg nyári napokon?

Idén is lesz meleg!

A hőstressz hatása:

- Csökkent és változó takarmányfelvétel
- Csökkent tejtermelés
- Csökkent tejszír
- Rossz testkondíció a megfelelő energia bevitel ellenére
- Romló szaporodásbiológiai mutatók
- Anyagcsere zavar; immunrendszer gyengülés, főgyegységügyi betegségek

		°C	Páratartalom %																	
			0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80	85
Színkód	Veszélyességi kategória	43°	37	39	41	42	44	47	51	54	58	62	66							
		41°	35	36	38	39	41	43	45	48	51	54	57	61	65					
		38°	33	34	35	36	37	38	40	42	43	46	49	52	56	59	62	66		
		35°	31	31	32	33	34	34	36	37	38	40	42	43	46	48	51	54	58	60
		32°	28	29	29	30	31	31	32	33	34	35	36	37	38	39	41	43	45	47
		29°	26	26	27	27	28	28	29	29	30	31	31	32	32	33	34	35	36	37
		27°	23	23	24	24	25	25	26	26	26	27	27	27	28	28	29	29	30	31
		24°	21	21	21	22	22	22	23	23	23	23	24	24	24	24	25	25	26	26
	Alapfok																			
	Elsőfok																			
	Másodfok																			
	Harmadfok VESZÉLY!																			

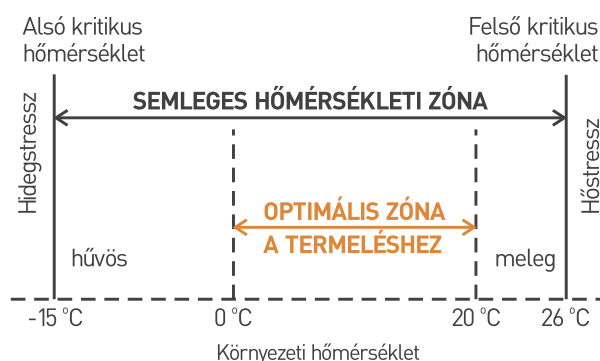
A meleg hatása a tejtermelő tehenekre

A május-augusztusi időszak nappali HPI (hőmérséklet-páratartalom index) amikor eléri a fenti 1. táblázatban megjelölt kritikus szinteket a tehenek takarmány felvétele romlik, s ennek követ-keztében a termelési színvonal jelentősen visszaesik.

25 °C fölött minden 1 °C hőmérséklet emelkedés átlagosan 2,7%-os csökkenést eredményez a szárazanyag felvételben. A HPI le-hetővé teszi a légnedvesség és a hőmérséklet állatokra gyakorolt hatásának mérését. Ha összehasonlítjuk a tavaszi (termoneutrális), és a nyári (hőstressz) időszak különböző termelési és fiziológiai adatait, azt tapasztaljuk, hogy még a mérsékelt hőstressz is a takarmányfogyasztás csökkenését és az általános kondíció romlását, és ennek megfelelően a termelési szint visszaesését eredményezi.

Emellett számolnunk kell a tejminőség romlásával, ami elsősor-ban a tejszír és a tejfehérje csökkenésében jelentkezik. Nehezebb feladat arról megbizonyosodni, hogy a meleg milyen hatást gya-korol a szaporodási funkciókra. Ennek oka, hogy ezeknek a hatásoknak jelentős része nem a hőstressz időszakában, hanem jóval később jelentkezik. Amíg a tejtermelés csökkenés azonnal mutatkozik, addig a hőstressz szaporodásbiológiára kifejtett ha-tása csak közép,- illetve hosszútávon mérhető. Ráadásul a hipo-fertilitás komplex probléma, így nehéz meghatározni a magas környezeti hőmérséklet hipofertilitásra kifejtett közvetlen és közvetett hatását.

1. táblázat | A tehenek termelése, komfortja szerinti környezeti hőmérsékleti zónák

2. táblázat | **A hőmérséklet hatása a szaporodási ciklus különböző fázisaiban.**
(Forrás: Bianco Nero 8/97)

Fiziológiai fázis	Hőstressz hatásai	Gyakorlati következmények
Laktáció kezdete	nő a placenta visszatartás aránya késik a méh regenerációja rendsztelen ösztroz ovulációs rendellenességek csökkenő petevezető szekréció	nehéz felismerni az ivarzást növekszik az inszem.száma megnő a két ellést közti idő
Laktáció közepe	csökkenő embrió túlélés hiányos placentafejlődés	visszaivarzás megnő a két ellést közti idő
Laktáció vége	elégtelen placentafejlődés	abortusz lehetősége
Apasztás	keves tápanyagszállítás a méhbe csökkenő kolosztrum romlik a kolosztrum beltart. értéke immunglobulin szintje	abortusz lehetősége alacsony születési súly nagyobb kitettség a betegségekre növekvő mortalitás

**Takarmányozási megoldások a tehenészetekben
a hőstressz hatásának mérséklésére**

A tehen körüli tevékenységünk meghatározó céljai nyáron:

- a hőstressz ellenére a takarmányfelvétel jelentős részének megőrzése
- a bendőben zajló fermentáció fenntartása
- a tehen ellenálló képességének megőrzése
- stresszt mérséklő technológiai elemek számának növelése.

Milyen eszközeink vannak?

**A takarmányadag összeállításához kapcsolható
lehetőségek, pl.:**

- A takarmányadag tömegének csökkentése, táplálóanyag koncentrációjának növelése.
- A takarmányadag 45-50%-os szárazanyag-tartalomra történő beállítása. (pl: nedves sörtörköly, víz hozzáadása az adaghoz.)
- Bendőpufferek alkalmazása.
- Az adag rosttartalmának optimalizálása.
- Az adag káliumszintjének beállítása.
- Megfelelő Na (só) ellátás.
- Hatékony premix választása. A premixeinket áttekintve kedvező a vitamin- és ásványianyag szintek emelése, a jobban hasznosuló összetevőket tartalmazók előtérbe emelése.

Az etetési technológiához kapcsolható lehetőségek, pl.:

- Megfelelő jászolhossz biztosítása.
- Megfelelő szélességű etetőállás kialakítása.
- Zavarmentes takarmányfelvétel biztosítása, pl. ventilált, árnyékos etetőhely; fedett jászol, egyéb munkafolyamatok etetéshez igazodása.
- Napi többszöri etetés.
- Az etetés idejének optimalizálása. Nyáron kívánatos az első etetést napfelkelte előtt, az utolsót napnyugta után elvégezni.
- A napi adag olyan megosztása az etetések között, hogy az aktívabb időszakban (este és hajnalban) több takarmány álljon rendelkezésre.
- Homogén, teljes takarmánykeverék (TMR) etetése.
- A takarmányok felhasználásig védett tárolása, előkészítési hibák (pl. túlaprítás, bemelegedés) elkerülése.
- Takarmányváltások számának csökkentése.
- Megfelelő vízellátás !!!!

Használja a hőstresszre kifejlesztett speciális termékeinket!
A VITATOP ANTISTRESSZ termékekkel jelentősen csökkentheti gazdasági veszteségeit!

Keresse szarvasmarha szakspecialistáinkat!

Tóth Attila, senior menedzser | +36 30 683 9237
Czakó Péter, ágazatvezető | +36 30 465 5983
Molnár Ernő | + 36 30 683 9248
Kiss István | +36 30 915 3961

VITATOP ANTISTRESSZ (ÉLESZTŐ)

Beltartalom	ME	239-462 VITATOP ANTISTRESSZ (ÉLESZTŐ)
Száranyag	%	95,0
Kalcium min.	%	5,84
Nátrium min.	%	2,20
Magnézium min.	%	0,85
Kálium	%	8,00
E-vitamin	mg/kg	1500,00
Szerves Se	mg/kg	8,00
Szerves Zn	mg/kg	1200,00
Szerves Mn	mg/kg	1200,00
Biosprint S	g/kg	40,00
Acid-Buf		+
L-carnitin		+
Aroma		+

MIÉRT JAVASOLJUK A VITATOP ANTISTRESSZ ETETÉSÉT?

MERT TARTALMAZ:

Káliumot (K): A nátriumionokkal együtt a káliumionok szabályozzák a szervezet vízegyensúlyát és normalizálják a szív ritmusát

E-vitamin: Az E-vitamin a legfontosabb zsír oldékony antioxidáns, gátolja a lipidperoxidok képződését, a lipidperoxidokat hidroxizsír-savakká alakítja, ezáltal védi a sejtek membránjait a szabadgyökök káros hatásaitól. Az E-vitamin fokozza az ellenanyagok termelését, pozitív hatású a reprodukciós folyamatokra, számos enzim szintézisében közreműködik.

Kelátokat: Ezeknek a molekuláknak az alkalmazásának a legfőbb előnye, hogy a struktúrájukból és kiterjedésükből következően sokkal nagyobb felszívódási képességgel és nagyobb fokú bio-kompatibilitással rendelkeznek a szervesen vegyületekkel szemben.

Szelént (Se): Hiányában nem fertőző eredetű mastitis illetve nyes méhgyulladás léphet fel.

Cinket (Zn): Hiányában jelentős probléma a tej szomatikus sejtszámának növekedése, valamint a termékenyítési eredmények romlása.

Mangánt (Mn): Kiemelkedő szaporodásbiológiai szerepére utal, hogy hiányában késik az ivarézés, az ovuláció rendszertelenné válik, gyakori a csendes ivarzás, a visszaivarzás, a csirahám rendellenes fejlődése.

Acid Buf-ot: Az Acid Buf kiegészíti az állatok természetes belső szabályzórendszerét, segítve a túlzott savtermelés pufferelesét ezzel stabil, jól működő bendőt teremt.

Élesztőt: Optimális bendő fermentációt biztosít, elősegíti az energiaegyensúly kialakulását, stabilizálja a bendő pH-t, csökkenti az acidózis kockázatát.

L-Karnitint: Az L-Karnitin gyorsítja a zsírok elégését, javítja a mérgező anyagcseretermékek kiválasztását és lerövidíti a regenerációt. Szállítóanyagként működik, amely a szabad zsírsavakat a mitochondrium-okba szállítja, ahol ezek a bétaoxidáció révén energiává alakulnak át. Növeli a máj karbamid szintézisét és védi a sejteket az oxidatív sérülésektől.

Aromát: Ízletessé teszi a takarmányt a jászolban bekövetkező másodlagos erjedés íz anyagait kompenzálja.

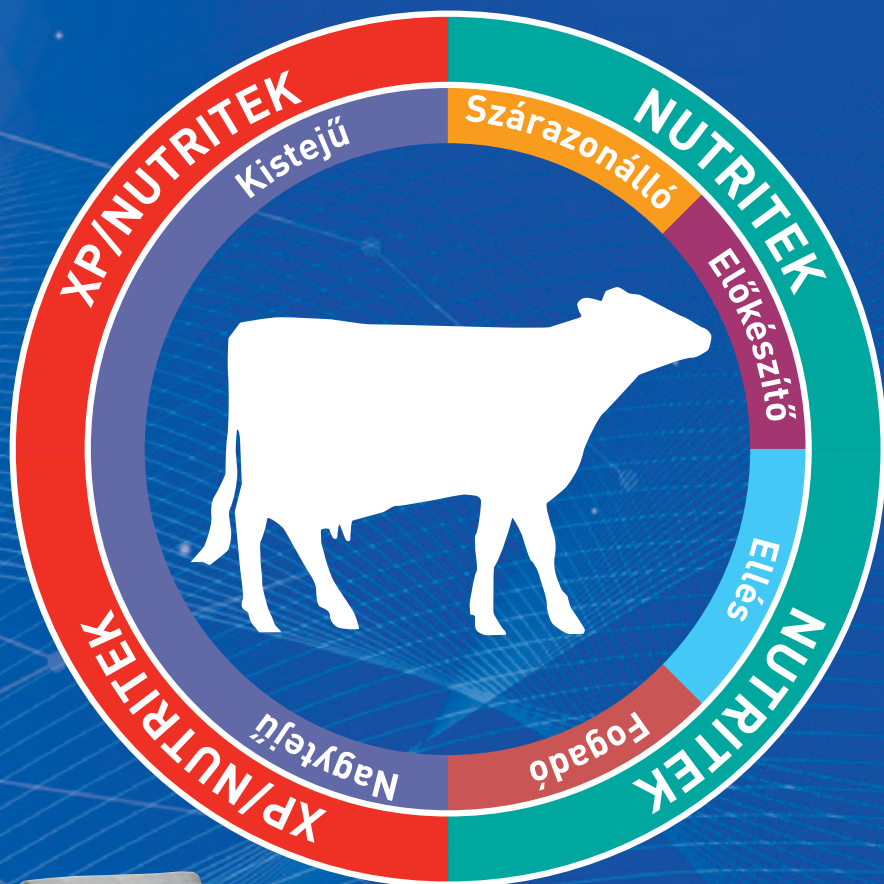

A LEGJOBB ÉVEIT ADJA NEKED.

RAJTAD MÚLIK, HOGY SZÁMÍTÁSBA VESZED-E ŐKET.

A tranzíció a tehenek termelési ciklusának legkritikusabb része, hiszen a teljes tejtermelést befolyásolja. Ebben a kritikus időszakban a tehén megérdemel minden támogatást, melyet a **NUTRITEK** nyújthat számára.

Időszak	Probléma	NUTRITEK miben segít
Szárazonálló	Romló étvágy	Fenntartja a tehenek szárazanyag felvételét
Szárazonálló	SARA a szárazonálló időszakban	Stabilizálja a bendőflórát
Előkészítő	„Rendszer” szintű gyulladásos folyamatok	Gyulladáscsökkentő hatás
Ellés	Láz	Ritkább előfordulás
	Placenta visszatartás	
	Oltógyomor-helyzetváltozás	
Fogadó	Túl nagy testtömeg veszteség, ketózis	Többlet energiához és fehérjéhez juttatja az állatot
Fogadó	Magas SCC, mastitisz	Kiegyensúlyozott immunrendszer, kevesebb probléma

Diamond V XP: posztbiotikum bioaktív anyagokkal: stabil bendő, hatékonyabb táplálóanyag hasznosítás, több fehérje és energia az állatnak, javuló és hatékonyabb termelés.

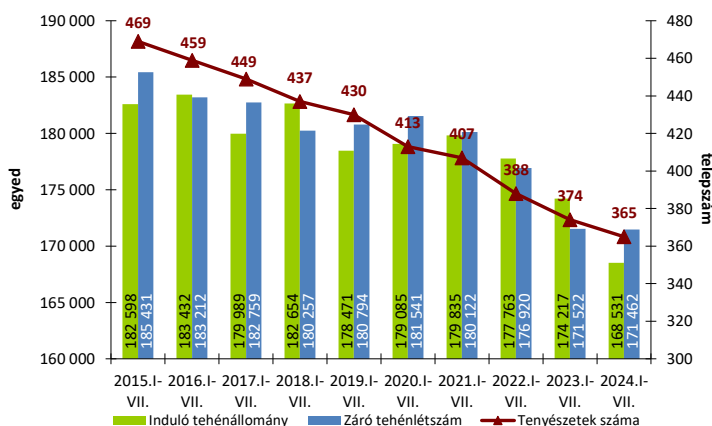
Ez a gyakorlatban a laktáció csúcsáig a szárazanyagfelvétel, valamint a tejtermelés emelkedését jelenti. A laktáció kései szakaszaiban viszont az állat kevesebb takarmányból képes lesz a termelési szintjéhez szükséges energia előállítására, a szárazanyagfelvétel és ez által a termelés költsége csökken.

NUTRITEK: posztbiotikum bioaktív anyagokkal második generációs fermentált bioflavonoidokkal: stabilizálja a bendőt a kritikus esetekben is, gyulladáscsökkentő hatás, hatékonyabb táplálóanyag hasznosítás, több fehérje és energia az állatnak, javuló és stabil termelés, kevesebb állategészségügyi probléma.

A Diamond V posztbiotikumok, segítik a gazdálkodókat a gyógyszerfelhasználás csökkentésében és a globális felmelegedés elleni klímacéljaik teljesítésében.

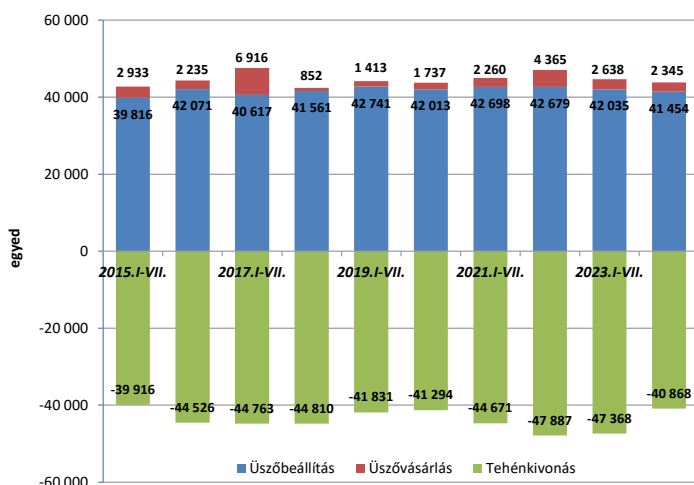
Posztbiotikum definíciója ISAPP: Élettelen mikroorganizmusokból és/vagy összetevőikből álló készítmény, amely egészségügyi előnnyel jár a gazdaszervezet számára

1. ábra Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2015-2024. I-VII. hó)

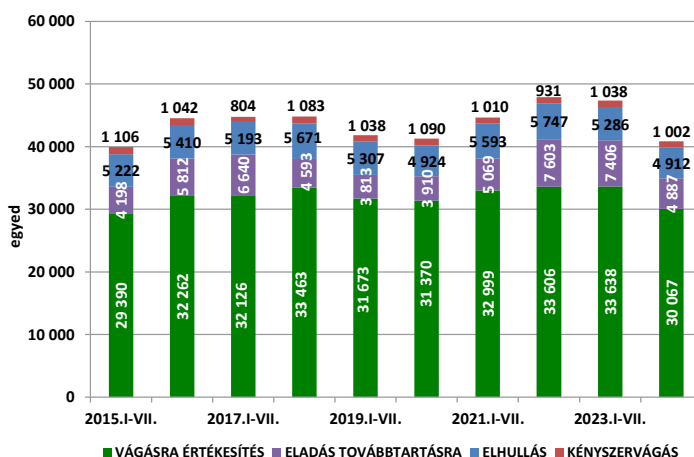
Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tejhasznú tehenészetek száma 2024 júliusban 9-cel (–2,4%) kevesebb volt, mint 2023 hetedik havában, és a termelésellenőrzött tenyészetek száma júliusban ismét eggyel nőtt (+0,27%) júniushoz képest. 2024. július végén 60-nal kevesebb (–0,0%) termelésellenőrzött tehenet tartottak, mint egy évvel korábban. Az „A” módszerrel ellenőrzött tehenészetek száma az elmúlt 10 év alatt jelentősen, 22,2%-kal (–104) kisebbedett, de 2015 júliusa óta a záró tehénlétszám csak kisebb mértékben zsugorodott (–13.969 egyed, –7,5%), így a telepenkénti átlagos tehénlétszám jelentősen, 395-ről 470-re emelkedett.

2. ábra Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2015-2024. I-VII. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tenyészetek januári 1-jei induló tehénlétszáma 2023-ról 2024-re – egy év alatt – érezhetően csökkent (–5.686 tehen; –3,3%), de az állomány 2024 első hét havában nőtt (+2.931 egyed; +1,7%). 2024 első hét hónapja alatt az üszővásárlások száma (–293 egyed; –11,1%) és a tehénkivonások száma is jelentősen csökkent (–6.500 egyed; –13,7%), de enyhén mérséklődött az állománypótlás szempontjából meghatározó üszőbeállítások száma is (–581 egyed; –1,4%) 2023 hasonló időszakához képest. Összességében 2024 első hét havában az állománypótlás nagysága meghaladta a tehénkivonását, így a tehénállomány érezhetően nőtt.

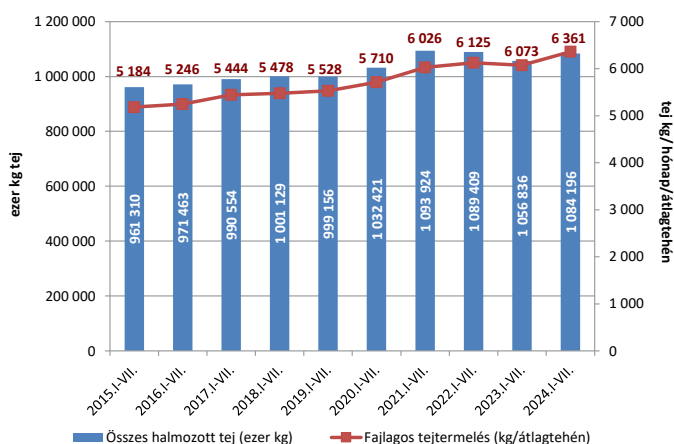
3. ábra A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2015-2024. I-VII. hó)

2024 első hét havában az állományból kivont tehenek 73,6%-át vágásra értékesítették (a selejtezett tehenek száma 30.067 volt), 12,0%-át (4.912 egyed) az elhullás tette ki, a tehénkivonások 2,5%-áért (1002 egyed) a kényszerűvágás volt felelős, amelyek átlagos aránynak számítanak. A továbbtartásra értékesített állatok aránya 12,0%-ot tett ki (4.887 egyed), ami szintén közepes érték. 2024 első hét havában az induló tehénállomány 17,8%-át selejtezték, 0,6%-át kényszerűvágást, 2,9%-a elhullott és 2,9%-át továbbtartásra értékesítették, így összesen a tehenek 24,2%-át vonták ki a termelésből, ami átlagos tehénkivonási aránynak számít az elmúlt 10 évben.

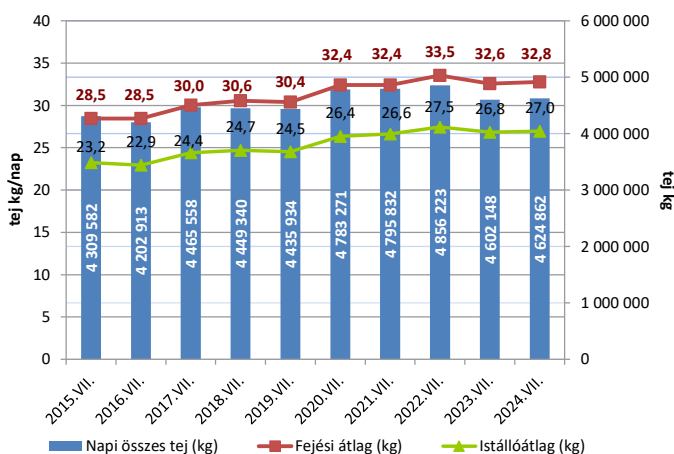

4. ábra Összes halmazott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2015-2024. I-VII. hó)

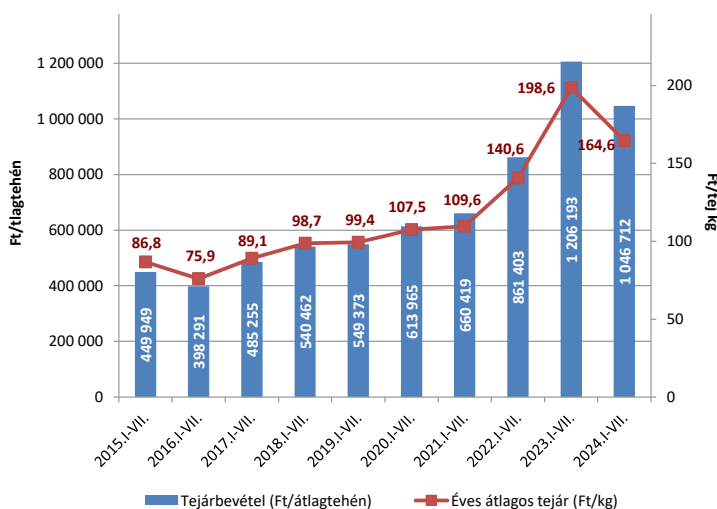
Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek összes halmazott tejtermelése 2024 első hét havában nőtt (+27,4 millió kg; +2,6%) 2023 hasonló időszakához képest, és ismét megközelítette az 1090 millió kg-ot. A vizsgált időszakban a fajlagos tejtermelés érezhetően nőtt (+288 kg; +4,7%), és az elmúlt 10 év rekordjának felel meg. 2015 és 2024 júliusa között a fajlagos tejtermelés növekedése 22,7%-os volt (+1177 kg), míg az összes halmazott tejtermelés is jelentősen, 122,9 millió kg-mal (+12,8%) emelkedett, aminek oka egyértelműen a folyamatosan növekvő fajlagos tejtermelésben kereshető.

5. ábra Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2015-2024. VII. hó)

2024 júliusában a napi összes tejtermelés a tavalyi év júliusi termeléséhez viszonyítva kismértékben nőtt (+22,7 ezer kg, +0,5%). Mind a fejési átlag (+0,21 kg, +0,6%), mind az istállóátlag (+0,14 kg, +0,5%) enyhén nőtt 2023 júliusához képest, de a 2022-es rekordértékeket nem érte el, valószínűleg az extrém hosszú nyári hőhullám miatt. Összességében az elmúlt 10 év alatt a napi összes tejtermelés több mint 0,316 millió kg-mal lett több (+7,3%), a fejési és istállóátlag pedig 4,34, ill. 3,73 kg-mal nőtt (+15,3%, ill. +16,0%) a vizsgált hónapban, ami jelentős emelkedésnek tekinthető.

6. ábra Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2015-2024. I-VII. hó)

A tehenenkénti tejárbevétel 2024 első hét havában megközelítette az 1 millió 50 ezer Ft-ot, 13,2%-kal csökkent 2023 hasonló időszakához képest, de így is az elmúlt

10 év második legnagyobb éves nominális tejárbevételének felel meg, aminek oka a fajlagos tejtermelés 4,7%-os növekedése mellett a nyerstej árának 17,2%-os csökkenésében keresendő a tavalyi év hasonló időszakához képest. 2015-höz viszonyítva a nominális tejárbevétel 132,6%-kal nőtt, aminek oka a fajlagos tejtermelés 22,7%-os és a tej árának 89,6%-os emelkedése 10 év alatt. Magyarországon a nyerstej átlagos havi felvásárlási ára továbbra is a 165 Ft/kg-os árszint körül stagnált. Ugyanakkor biztató jel, hogy a nyerstej kiviteli ára jelentősen nőtt és gyakorlatilag a belföldi felvásárlási árral került egy szintre, de a hazai ár továbbra is jelentősen az uniós átlagár szintje alatt van. Globálisan és az Európai Unióban a nyerstej és a legtöbb tejtermék értékesítési és tőzsdei ára jellemzően stagnált, így a hazai nyerstejárakban jelentős elmozdulás továbbra sem várható.

NÉZZÜK MEG MI VAN EGY MARÉK FÖLDBEN

AVAGY TALAJFIZIKAI ALAPOK DIÓHÉJBAN

Dr. Hupuczi Júlia
Szegedi Tudományegyetem
Mezőgazdasági Kar

Egy születő rovat margójára

A magyar agrárium komoly történelmi múltra tekinthet vissza. A Kárpát-medence környezeti adottságai igen kedvező feltételeket biztosítottak a növénytermesztéshez és az állattenyésztéshez egyaránt. Rengeteg, generációkon átívelő tapasztalat, tudományos háttér, kutatás jelenti azt a közös szellemi vagyont, amihez a gazdák ragaszkodnak.

Ugyanakkor a jelenkor agráriumának súlyos kihívásokkal kell szembenéznie. Aszálykárok, kimerült földek, égbe szökő inputanyag árak, mikotoxin-fertőzöttség, beszűkülő takarmánynövény bázis... Az elmúlt 15 év jelentős változásokat hozott, melyekhez alkalmazkodnunk kell.

Hogyan tudunk idomulni a megváltozott környezeti feltételekhez? Mit tehet egy gazdálkodó a stabilitás érdekében? Hogyan lesz hatékony és biztonságos az alapanyag-termelés? Hogyan enyhíthető a növénytermesztés és az állattenyésztés kínzó klímafüggése?

Minden kérdésre nem tudunk azonnal választ adni. Az elmúlt évtized kihívásai jelentős eredményeket hoztak és hoznak is magukkal. Én most mégis egy nagyon régi igazsággal kezdenék: a mezőgazdaság alapja a föld.

A talaj kiindulópontja a növénytermesztésnek és az állattenyésztésnek. A takarmánytermesztés a talaj használatával kezdődik. A költséghatékony takarmánytermesztés pedig az értő talajhasználattal. Ez utóbbihoz ismernünk kell ennek a változatos és összetett rendszernek a legfontosabb tulajdonságait, a fizika, kémia és a biológia azon összjátékát, mely megteremti számunkra azt a sokáig kifogyhatatlannak hitt termékenységet, mely nélkül sem növény, sem állat, sem ember nem létezhet.

Az alábbi témakörökkel foglalkozunk a későbbiekben:
Első lépésben nézzük meg, hogy mi van egy marék földben! A talaj fizikai tulajdonságai alapjaiban határozzák meg a növénytermesztési tér paramétereit.

A víz kincs. Víz mindig van a talajban, a legnagyobb arány idején is, de vajon a csapadék hány százaléka felvehető a növények számára?

Biológia nélkül a talaj csak törmelékhalom, amely nem képes nagyobb mennyiségű, magasabb szintű vegetációt eltartani, ezért a talajok szervesanyag-készletével, humusztartalmával mindenképpen meg kell ismerkedni. Az az egy maréknyi föld átlagosan 20 milliárd mikroorganizmust tartalmaz, melyek aktív részét képezik a talajnak!

A talajkémiai alapismeretek nagyban segítenek a tápanyagellátási és -felvételi problémák megértésében és megoldásában, ezért kiemelt figyelmet érdemelnek, ha a növényeinkről és a pénztárcánkról van szó.

Ha kémia és tápanyag, akkor talajvizsgálati jegyzőkönyv és annak értelmezése. Ebben a részben áttekintjük a jegyzőkönyv elemeit és fontosabb összefüggéseit. Melyik tétel mit jelent, mire utal, mit kezdhet vele a gazdálkodó a gyakorlatban.

A talajdegradációs folyamatok és a művelésből származó károk csak tovább erősítik a klímakárokat és a tápanyagellátási problémákat. Ezek felismerésével és javításával nagyon fontos lépést teszünk a kárenyhítés felé.

Az értő, kímélő és a talaj adottságaihoz alkalmazkodó talajművelési mód már nem csak "alternatív" lehetőség, hanem a legjobb, amit talajainkkal tehetünk a stabil terméseredmények érdekében. Az utolsó részben áttekintjük ezeket a megoldásokat.

Talajfizikai alapok dióhéjban

A talaj egy összetett, élő rendszer. Fizikai tulajdonságai minden kémiai és biológiai folyamatot meghatároznak. A talaj legfontosabb jellegzetességei el is dőlnek itt, az egyéb tényezők már csak kicsit tudnak ezen módosítani, de az alapokat a talajfizika adja.

Annak a bizonyos maréknyi földnek csak a fele lesz szilárd szemcse, a fennmaradó 50% pedig „lyuk”. Illesztési hézagok, melyek azért alakulnak ki, mert a talajban található szilárd ásványos szemcsék nagyon különböző alakúak és méretűek. Ezeket nem tudjuk hézagmentesen egymás mellé illeszteni, mindig maradnak apró lyukak, hézagok a szemcsék között. Ezeket pórusoknak nevezzük, és bármennyire is hihetetlen, ezek a pórusok lesznek számunkra a legfontosabbak a növénytermesztés során. Miért? Mert egy szilárd talajszemcse belsejében nem sok olyan dolog történik, ami fontos lehet számunkra. Ellenben a pórusokba tud beszivárogni a víz, itt találjuk a levegőt, ide nőnek be a növényi gyökerek, itt élnek a talajlakók, itt játszódnak le azok az oldódási folyamatok, melyek révén a növényeink nem csak vízhez, hanem tápanyagokhoz is jutnak.

Ezeknek a pórusoknak a mennyisége és az átmérője alapjaiban határozza meg talajunk összes fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságait. A pórusok méreteit elsődlegesen a talajszemcsék átmérője, másodlagosan pedig az emberi tevékenység határozza meg.

1. kép: Pórusok (a szerző saját felvétele)

Tehát minden a talajszemcsékkel kezdődik. Ezek a szemcsék a kőzetek szétesésével keletkeznek, és nagyon különbözőek mind anyagi összetételüket,

mind méretüket tekintve. A szemcsék legnagyobb átmérője alapján három nagy mérettartományt különítünk el: **homok, kőzetliszt (iszap), agyag.** Ezek mérete között fokozatos és folyamatos az átmenet, ugyanakkor az egyes tartományok jellegzetes

fizikai tulajdonságokkal bírnak. Például az agyag-frakció már 20% felett jelentősen növeli a talaj víztartó képességét, míg a homok vízvezető hatása csak magasabb százalékos arány esetén jelentkezik.

szemcsetartomány neve	mérete	jellegzetességei
homok	2 mm – 0.02 mm	könnyűvé, levegőssé teszik a talajt, segítik a gyors vízbeszívargást
kőzetliszt	0.02 mm – 0.002 mm	kisebb pórusok, ideális vízbeszívargás és víztartás
agyag	0.002 mm alatt	szorosan illeszkednek, képesek nagy mennyiségű víz megtartására

Fontos tudnunk, hogy természetes talajoknál nincs 100%-ban egyeduralgó frakció, minden mérettartomány jelen van, de nem mindegy, hogy milyen arányban!

Az arányok alapján különböző fizikai talajféleségeket különítünk el, ezek a homok, homokos vályog, a vályog, az agyagos vályog és az agyagtalajok.

Pontosan mi is az a **“fizikai talajféleség”**? Vagyis mi a különbség a szemcseméret tartomány és a fizikai talajféleség között? Az, hogy a fizikai talajféleség a szemcseméret tartományok keveréke. **Ez határozza meg azt is, hogy talajunk mely termőhelyi kategóriába tartozik, hogyan veszi fel és tárolja a vizet, milyen lesz a művelhetősége különböző nedvességállapotok között, milyen humusz- és tápanyag-ellátottságot várhatunk tőle.**

A könnyű, levegős talajok sok homokfrakciót tartalmaznak, míg a kőzetliszt- és az agyag-tartományból kevesebb van. Emiatt vezetik jól és gyorsan a vizet, viszont a kevés kis méretű frakció miatt hiányozni fognak a kisebb átmérőjű víztartó pórusok. Alacsonyabb humusztartalom mellett gyorsan száradnak, erózióveszélyesek, a kijuttatott tápanyag gyorsan kimosódik.

A vályogtalajok esetében alacsonyabb a homok és az agyag mennyisége és több a kőzetliszt. Ez egy ideális szemcseeloszlás, mely ideális porozitást eredményez. Ezek a talajok a homok révén tartalmaznak elegendő nagyobb méretű pórust a víz vezetéséhez, ugyanakkor a kisebb frakciók biztosítják azokat a kapillárisokat, melyek raktározzák a talajba jutó vizet. A kevesebb levegőtartalom miatt magasabb humusztartalmakat várhatunk, jobb tápanyagtartó és szolgáltató képességet, morzsás szerkezetet.

2. kép: Homok, vályog és agyag fizikai talajféleségek (a szerző saját felvételei)

A különböző talajok eltérő módon reagálnak a terhelésre és a művelésre. Ez függ a szemcseösszetételtől és a nedvességállapottól. Minél magasabb a talaj agyagtartalma nedves állapotban annál inkább

kenhető, gyúrható, míg szárazon törik, hasad, hantosodik.

Az agyagos talajok szűkebb nedvességtartomány határok között művelhetőek biztonságosan, míg

a vályog esetében ez kicsit szélesebb, hiszen kevesebb agyag kisebb összenyomhatóságot és gyúrhatóságot eredményez. Legkevesbé a homokos talajok összenyomhatóak, vagyis ezeket kevésbé

tudjuk műveléssel tömöríteni (ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy a homoktalajok ne tömörödnének), száraz állapotukban azonban az erózióveszély nagyon magas.

3. kép: A magasabb agyagtartalom eredményeként a talaj zsugorodik nedvességvesztésénél, magasabb víztartalom mellett azonban kenődik, tömörödik (a szerző saját felvételei)

A talaj szerkezete

Ha visszatérünk a marék föld példánkhoz, akkor a fentiek alapján azt is láthatjuk, hogy amikor kézbe vesszük a talajt, akkor nem különálló szemcséket fogunk, hanem azoknál jóval nagyobb átmérőjű morzsákat, rögöket, más néven aggregátumokat. Ezek rengeteg talajszemcsét zárnak magukba, és kialakulásuk egy összetett folyamat eredménye.

4. kép: Aggregátumok pórusokkal és gyökerekkel (a szerző saját felvétele)

Ahhoz, hogy a talajszemcsék összekapcsolódjanak, szükség van a legkisebb szemcsetartományokra és nagyon sok szerves anyagra. Az agyagszemcsék összetapadnak a humuszanyagokkal és kis csomókat

alakítanak ki. Ezek átmérője már akkora, hogy egyre több szemcsét tudnak magukhoz tapasztani. Végül soron a nagyobb méretű szemcséket is képesek összetartani.

Fontos tudnunk, hogy a valódi aggregátumok víz-állékonyak. Ez azt jelenti, hogy egy nagyobb esőzés sem mossa szét őket! Erről a különféle kötőanyagok gondoskodnak, melyek kémiai és biológiai úton tapasztják egymáshoz az apró szemcséket. Ilyenek a humuszanyagok, a gombák és baktériumok telepei, gombafonalak, a különféle váladékok, ürülékek, nyákok.

Ugyanakkor rossz hír, hogy mechanikai hatásra (talajművelés) nem alakulnak ki stabil, tartós aggregátumok, ezek csak ideiglenesen maradnak egyben, víz, illetve terhelés hatására ismét szétesnek (ezért nevezzük őket „ál-aggregátumok”-nak).

A talajmorzsák nem csak a víznek állnak ellen, hanem a terhelést és a talajpusztulással járó eróziós hatásokat is jobban bírják. Fontos tulajdonságuk, hogy jelenlétük felel a megfelelő beszivárgási sebességért és a víztartásért, valamint segítik az egészséges gyökérfejlődést. Azt is tudnunk kell, hogy a talajmorzsák

nem örök életűek. Minden talajmunka, amelyet nem megfelelő nedvességállapotban végeztünk, roncsolja a szerkezetet. A szerves anyag visszapótlásának hiánya komoly probléma, ugyanis a talaj „feléli” szervesanyag-tartalmát, így a szemcséket sem fogja semmi összetartani, és az aggregátumok elkezdnek szétesni.

A különálló, kis méretű ásványos szemcsék szerves anyag hiányában elkezdnek egyre inkább kőzetként viselkedni: tömörödnek, a porozitás csökken, a víz és a levegő áramlása nagyon lelassul. Ezzel párhuzamosan ezekben a talajrészekben lecsökken a biológiai aktivitás is: a tömör részeket elkerülik a gyökerek és a talajlakó élőlények is: tömör, élettelen blokkok alakulnak ki. Ezek művelés hatására törnek, porosodnak, rögzösdnek. A „por” igen erózióveszélyes, a víz és a szél is gyorsan tovaszállítja. Lényegében a talaj legértékesebb részeit veszítjük így el: kőzetlisztet, agyagot, humuszt.

5. kép: Tömör hantok – pórus és gyökérhiány (a szerző saját felvétele)

Milyen a jó talajszerkezet?

Gömbölyű morzsás, ahol az 1 mm és 1 cm közé eső aggregátumok mennyisége 80% körüli. Fontos, hogy gömbölyű legyen? Igen, nagyon is fontos. Ilyen morzsák közé könnyen nőnek be a gyökerek. A sarkos, szinte üvegszerű törési felületekkel rendelkező aggregátumok sokkal hajlamosabbak a tömörödéésre. Ezek belsejét nem hálózák át a gyökerek, sokkal inkább felfekszenek a repedések falára, csipkeszerűen hálózák be az aggregátumok külsőjét. Ez azért probléma, mert a nagyobb repedésekből nem tud a növény tartósan vizet felvenni – a rögök belsejében lévő vízhez viszont nem fér hozzá, ez pedig jelentősen növeli a klímakár kockázatát. A sarkos szerkezet többnyire a magasabb agyagtartalom következménye, de ugyanez alakul ki a különböző művelőtípusok lazítása után is. A korábban egybefüggő tömör réteget felhasítjuk, az egyes rögök között a víz ugyan lefolyik, de ettől még nem válnak a talaj aktív részévé. Ahhoz intenzív és tartós gyökérmunka kell.

MORZSÁS

Ideális mérettartomány

ERŐSEN SZERKEZETES

Rögzös, túl nagy és sarkos blokkok a sok agyag miatt

SZERKEZET NÉLKÜLI

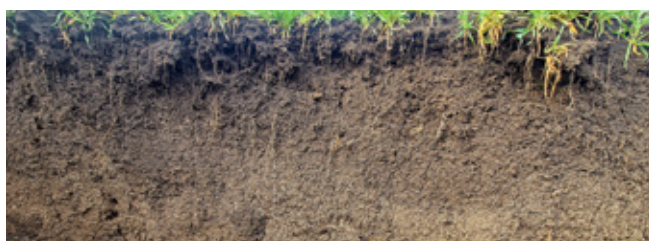
Különálló szemcsék a sok homok miatt

6. kép: Különböző talajszerkezetek (a szerző saját felvétele)

Ezek a problémák orvosolhatóak?

Igen, először meg kell értenünk talajunk alaptermészetét és felismernünk jelenlegi állapotát. A talaj élő rendszer, vagyis képes regenerálódni. A természetes folyamatokat lemásolva segíteni tudjuk ezt a regenerálódást.

7. kép: A javulás útja: gyökerekkel átszőtt csernozjom talaj (a szerző saját felvétele)

Ventilátor alatt álló tehén mellette üres boxokkal.
Ez a beruházás nem sikerült jól.

VAN, AKI FORRÓN SZERETI? IX.

NE „ÁLLTASSUK” A TEHENET!

Dr. Orosz Szilvia
Állattenyésztési
Teljesítményvizsgáló Kft.

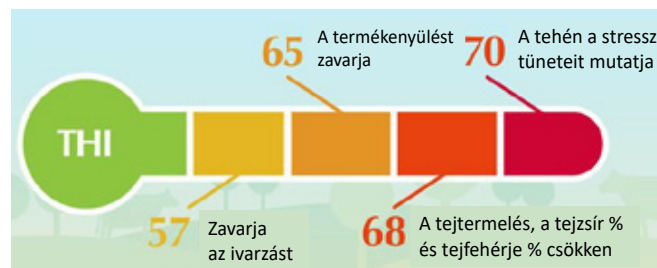
2024 nyara újra extrém hőséget hozott. Úgy tűnik, hozzá kell szokniuk az egyynyári növényeknek és a

teheneknek is a hőséghez. Hogyan tudunk segíteni mi, mérnökök, szakemberek, gazdálkodók? Lássuk.

1. A THI irányadó számai

A THI (hőmérséklet-páratartalom index) megítélése az 1. ábra alapján javasolt. A klinikai tünetek megjelenése előtt érzékelni kell a hőstresszt, ezért **kerülendő a 68 feletti THI index**. A frekvenciaváltós (tehát változtatható fordulatszámú) ventilátorok általános beállítása 68–74. A gyakorlatban pedig sajnos 75–85 THI értékeket is mértem idén júliusban, ezért a jelenleg alkalmazott hűtési technika számos telepen nem jó, fejleszteni kell.

1. ábra A THI (hőmérséklet-páratartalom index) hatása a tehenre

2. A légtechnika irányadó számai

A tehén mikrokörnyezetében mérhető **légssebességre** vonatkozóan az alábbi Prof. Cook javaslata (2023, USA):

- **PIHENŐBOXOKBAN:** fekvő tehén esetében a **2 m/s** légssebesség az ideális 50 cm magasságban mérve.
- **KÖZLEKEDŐ FOLYOSÓN:** álló tehén esetében **3 m/s** légssebesség az ideális a tehén fejmagasságában.

Az istállóban a **légcserére** vonatkozóan az alábbi Prof. Cook javaslata (2023, USA):

- **NYÁRON:** 40–60-szor cserélődjön ki a levegő óránként.
- **TÉLEN:** 4–8-szor cserélődjön ki a levegő óránként.

A fekvő tehén magasságában a 2 m/s légssebességet a Kestrel mérőeszközzel ellenőrizték Turán (fotó: Orosz, 2024)

1. táblázat A légtechnikával szemben támasztott követelmények az USA-ban Prof. Cook szerint (2023, USA)

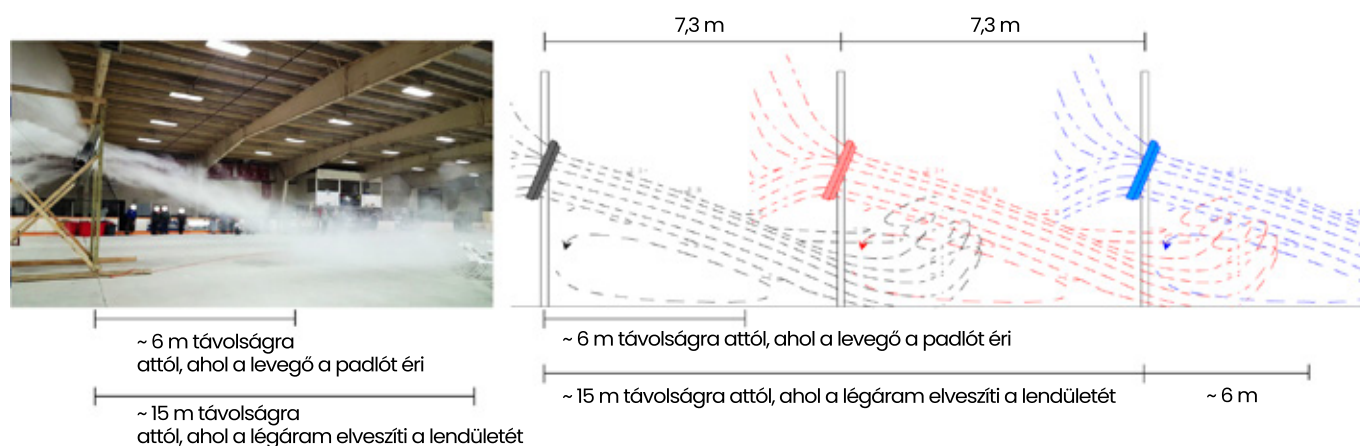
Ventilációs kritériumok	Cél
Nyári időszakban a pihenőmagasságban 1-2 m/s légsebességgel jellemezhető pihenőboxok aránya	> 90%
Légcsere óránként – nyáron	40-60 ACH*
Légcsere óránként – télen	4-8 ACH*
Légcsere tehenenként (m³/óra)	> 2 550
Mért bemeneti légsebesség	2,5-4,0 m/s
Kimeneti levegő hőmérséklet-emelkedése a bemenetihez képest	< 2 °C
Páralecsapódás előfordulása a gerendákon	nincs
Állatok csoportosulásának előfordulása	nincs
Csoportosuló tehenek aránya (minimum ~ 20 tehen)	0%
Nagyobb, mint 60 lélegzetvétel/perc légzésszámú tehenek aránya (minimum ~ 20 tehen)	< 25%

*airchange per hour = légcsere óránként

3. A ventilátorok elhelyezése

A 120-140 cm átmérőjű panel ventilátorokat úgy kell elhelyezni (olyan dőlésszöggel), hogy a légáram 6 méterrel arrább elérje a földet (2. ábra), de a következő ventilátorral legyen átfedés. Tehát ne maradjon olyan pihenőbox, ahol nincs megfelelő légsebesség. Ezért a 120-140 cm átmérőjű ventilátorokat kb. 7-8 méteres távolságra kell elhelyezni a pihenőboxok felett (Prof. Nigel Cook, 2023, WI, USA).

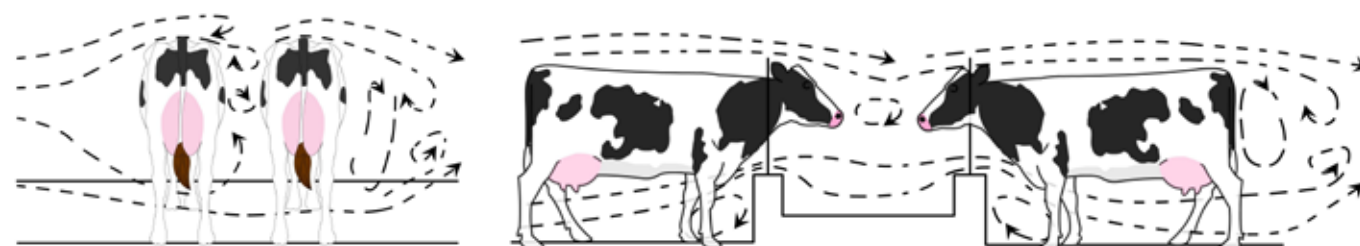
2. ábra A ventilátorok elhelyezésének mérőszámai (Cook, 2023)

Forrás: Prof. Nigel Cook, 2023, USA

A légáramlás lehetőleg oldalról érje a tehenet, ezért az alagútszellőzés hatékonyabb a hűtésben, mint a keresztzellőzés (3. ábra).

3. ábra A teheneket érő légáramlás profilja (Cook 2023)

Az előváróban a ventiláció jelentősége óriási, mivel sokáig áll itt az állat, és összezsúfolódnak.

4. Intenzív esőztető hűtés

A ventilátorok nem képesek elvezetni a közepes és nagy tejtermelésű tehenek (> 30 kg tej/nap) metabolikus hőjét (> 2000 watt/nap/tehen), ezért direkt módon nedvesítve is hűteni kell a teheneket. Evaporációs hűtés: a tehen elpárologtatja a vizet a testfelületéről, ami hőt von el, tehát lehűti! A vízpermetezés/nedvesítéssel és a ventilátorok kombinálásával ötször több hő vezethető el, mint a kizárólagos ventilátorhasználattal (Flamenbaum, 2024).

Prof. Flamenbaum szerint a prioritási sorrend a tejelő állományok hűtése szerint az alábbi:

1. Frissfejős tehenek (ellést követő első 3 hét)
2. Ellés előtt álló tehenek (a vemhesség utolsó 3 hete), **ELŐKÉSZÍTŐ!**
3. Nagy tejtermelésű tehenek (a laktáció első 100 napja)
4. Laktációjuk középső szakaszában levő tehenek (a laktáció 101–200. napja)
5. Szárazonálló tehenek (szárazra állítástól az ellés előtti 3 hétig)
6. Kései laktációs stádiumú tehenek (a laktáció 200+ napja)

A légáramlás irányának, sebességének és a légcserének az ellenőrzése hidegfüst-képzővel a Dél-Alföldön (fotó: Orosz, 2024)

Az öntözés/nedvesítés/zuhanyoztatás módszere sem mindegy. Nagy cseppekkel kell a tehen hátát és oldalát áztatni az etetőút mentén úgy, hogy ventilátorokkal hűtsük is, és segítsük a víz elpárolgását a testről.

A vízpermetezés szakaszolását úgy kell kialakítani, hogy minél több tehen odaérjen a vízpermethez, majd feküdjön le. Tehát ne ácsorogjon az etetőút mentén várva a vízre és ne feküdjön szárazon a boxban. Erre adhat segítséget az alábbi permetezési protokoll. A Journal of Dairy Science-ben 2012-ben megjelent cikk egy izraeli hűtési módszert mutat be részleteiben. Két hűtési protokollt hasonlítottak össze (Honig és mtsai., 2012):

- Intenzivitás:
  - **5 hűtési periódus naponta (4-5 óránként 1 szakasz)** vagy
  - **8 hűtési periódus naponta (3 óránként 1 szakasz).**
- Minden hűtési periódus **45 percig tart, mely 5 perces szakaszokra van osztva** (9 alkalom 1 perióduson belül). Egy 5 perces szakaszban **30 másodperces zuhanyozási ciklus (ventiláció nélkül), utána pedig jön egy 4,5 percig tartó ventiláció (zuhanyozás nélkül).**
- Az etetőút mentén 3,5 méterenként, egyenként **720 liter/óra kapacitású szórófej** volt kihelyezve.
- A ventiláció (a permetező alatt az etetőúton álló tehen fejmagasságában) legalább **3 m/s sebességet** kell, hogy biztosítson.
- A **pihenőboxban 50 cm magasságban a légsebesség azért legyen 2 m/s**, mert a fekvő, de vizes tehen tovább hűl pihenés közben.

Az eredmények magukért beszélnek (Honig és mtsai, 2012):

- **A szárazanyag-bevitel 9,3%-kal és a tejhozam 9,6%-kal volt magasabb a 8-szor hűtött teheneknél**, mint az 5-ször hűtöttek esetében (8: 27,0 kg/nap vs. 5: 24,7 kg/nap és 8: 40,1 kg/nap vs. 5: 36,6 kg/nap),
- A hűtés gyakoriságának 5-ről 8-ra történő növelése csökkentette a tehenek testhőmérsékletét és a légzésszámot! A hatás délután szembetűnőbb volt.
  - A testhőmérséklet 0,16 és 1,08 °C-kal volt alacsonyabb a 8-szor hűtött teheneknél, mint az 5-ször hűtött teheneknél reggel és délután.
- A légzésszám a 8-szor hűtött tehenek esetében alacsonyabb volt, mint az 5-ször hűtött teheneknél reggel (**8: 49,1 légzés/perc** és 5: 54,6 légzés/perc), és még inkább délután (**8: 50,0 légzés/perc** és 5: 83,0 légzés/perc).
- A napi kérődzési idő 7,4%-kal hosszabb volt a 8-szor hűtött tehenek esetében, mint az 5-ször hűtötteké (**8: 440,1 perc/nap** és 5: 409,6 perc/nap),
- A 8-szor hűtöttek 3-szor többet mozogtak, mint az 5-ször hűtöttek. Ennek ellenére a **8-szor hűtött tehenek +9,9 perc/nap értékkel több időt töltöttek fekvéssel (8: 484,4 perc/nap vs 5: 474,5 perc/nap).**

5. Ventilációs hibák: ne „álltassuk” a teheneket a rossz légtechnikával!

A rosszul beállított légtechnika kárt okoz! Növeli a bendőacidózis gyakoriságát (a kérdzés 350 perc/nap alatti), a korai embrióvesztés előfordulását (gyenge étvágy okozta energiahiány) és a sántaság kialakulásának esélyét (dobogózás). Nézzünk néhány példát:

- A folyosó légsebessége dönti el, hogy a tehenek használják-e az adott istállószakaszt.
- Ha a közlekedőfolyosón nem egyenletes a légáramlás, akkor a 3 m/s légsebességet meghaladó szakaszokat fogja a tehén használni. Ez is lehet oka, ha összeállnak a tehenek és nem fekszenek be a boxokba.

- Ha a folyosón van légmozgás, de nincs elegendő légsebesség a boxban, akkor ácsorogni fog a tehén, tehát „álltatjuk” a rossz technikával.
- Ha a boxban fejmagasságban fúj jól a ventilátor (nem elég a dőlésszöge), akkor dobogózásra kényszerítjük az állatainkat!
- A tehenek azokat a pihenőboxokat fogják elsősorban használni, ahol a légsebesség meghaladja a 2 m/s értéket. A többi box üresen marad vagy szenvedni fog benne a befekvő tehén. A rangsorban hátrébb álló tehenek pedig a folyosón próbálnak „hűsölni”.

6. Boxdesign: ne „álltassuk” a teheneket a rossz boxméretezéssel!

Ha már orthodox átkot szórtunk a légtechnika beépítőjére, ultimátumot adtunk a takarmányosunknak, levontunk a dolgozók mozgóbéréből, de a tehenek még mindig állnak, akkor azért nézzünk rá a pihenőbox méreteire is. Elég egy centiméter! Sajnos a box méretezése súlyos ok lehet a dobogózásban és a boxban való ácsorogásban. A tehén 5 percnél ne

álljon többet a boxban: feküdjön le vagy faroljon ki. A boxméretek megítéléséhez ad segítséget az alábbi táblázat (Wisconsin Egyetem, USA)

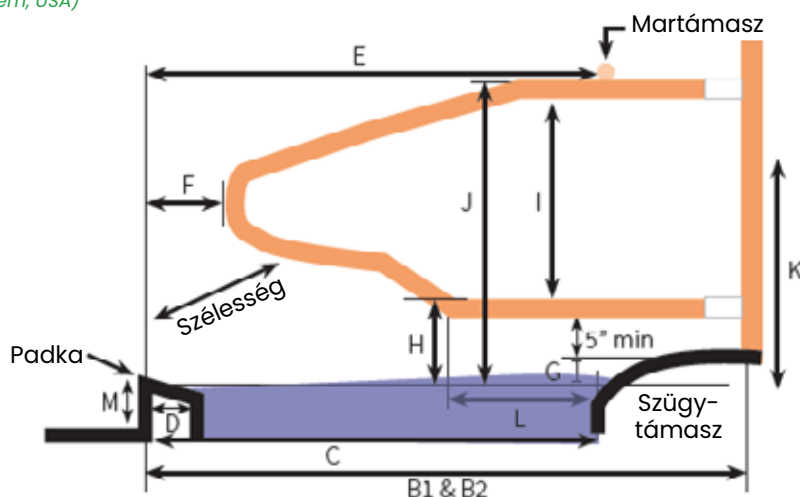
Törekedjünk az átlagosan 11,5–12,5 óra/nap fekvésidőre, átlagosan 1,2 óra időtartamú fekvési periódusokkal!

2. táblázat A pihenőboxok méretezése a tehenek testsúlya alapján (Forrás: Prof. Nigel Cook, 2023; Wisconsin–Madison Egyetem, USA)

Pihenőbox dimenzió (cm)		Testsúly, kg					
		450	540	630	720	810	900
A	Szélesség	107	114	122	127	137	145
B1	Teljes hossz	244	274	274	305	305	320
B2	A két hátsó padka távolsága fej-fej boxállásnál	457	488	488	518	518	549
C	A padka külső pereme és a szűgytámasz közötti távolság	163	168	173	178	183	191
D	A padka szélessége (szeparátum esetében)	15–20					
E	A padka külső pereme és a martámasz távolsága	163	168	173	178	183	191
F	Az elválasztó korlát vége és a padka külső peremének távolsága	23					
G	A szűgytámasz belső pereme és az elválasztó korlát alsó karja közötti távolság (magassága)	8	8	10	10	10	10
H	A matrac felülete és az elválasztó korlát alsó karja közötti távolság (magasság)	25	25	31	31	33	36
I	Az elválasztó korlát vízszintes karjai közötti távolság	76	84	84	91	91	91
J	A matrac és a martámasz közötti távolság	107	114	122	127	132	137
K	Mellső lezárás magassága	13–89					
L	A szűgytámasz belső pereme és az elválasztó korlát emelkedési pontja közötti távolság	51–56					
M	A padka magassága	20					

Forrás: <https://thedairylandinitiative.vetmed.wisc.edu/home/housing-module/adult-cow-housing/freestall-dimensions/>

7. Árnyjáték. Az istálló tájolásának jelentősége!

A tehen kerüli a fényt, a napsütést a nyári melegben. Ha teheti. **A kifutók, karámok, felvezető utak, elővárók árnyékolása ma már nem kérdés.** A karámokban $4 \text{ m}^2/\text{tehen}$ árnyéknak kellene lennie.

Úgy gondolnánk, hogy az árnyék csak a legelőkön, a kifutókban vagy a felvezető úton fontos, mert az istállóban úgyis megoldott ez a kérdés. De sok istállóban nem így van! Többször láttam, hogy egész boxsorok állnak üresen, mert süti a nap, a tehenek pedig zsúfolódnak az árnyékosabb folyosón állva! Szörnyű hiba, főleg új istállóban.

A nap keleten kel és nyugaton fekszik, és kicsit elbillen déli irányba:

- **Ezért az északi-déli elhelyezkedésű istállók keleti hosszanti oldalát délig éri a napsütés, majd délután a nyugati oldalát süti a nap. Ezért egyetlen boxsornak sem szabad teljesen az istálló külső szélén elhelyezkednie, mert nem fog oda befeküdni a tehen.** Ebből a szempontból a teljesen fedett, betonozott, szélső etetőút egy elfogadható megoldás. A középső etetőút itt csak akkor lehetőség, ha a két hosszanti oldalon a boxokat nem éri a közvetlen fény (közlekedőút van hosszanti irányban az istálló szélén, hosszan lenyúlik az árnyéket adó ereszt, árnyékolófüggöny van felszerelve stb.).
- Az oldalról napsütött boxok esetében **a hosszanti árnyékoló függönyök** elvileg segíthetnének a direkt napsütés kizárásában, de meleg nyári napokon **rontják az istálló szellőzését, növelik a THI indexet** (elsősorban

a páratartalmat), így feltételes a használatuk. Jól szellőztetett istállókban az árnyékolófüggöny lehet eredményes.

- Ahol **kelet-nyugati a tájolás, ott a középső etetőút jó megoldás, mert így egész nap közepén fog sütni a nap, ahol nincs pihenőbox.** A déli hosszanti oldal azonban itt is lehet problémás, ezért itt is egy közlekedőút, hosszabban lenyúló és árnyéket adó ereszt, árnyékolófüggöny stb. alkalmazandó.
- A szélső etetőutas, közepén napsütött boxok esetében **a tetőgerinc árnyékolása** megoldást jelenthet.

Amennyiben pl. 90%-ra van felöltve egy istálló, akkor nem engedhetjük meg magunknak, hogy a tehenek a boxok 25-30%-ába ne feküdjenek be a direkt napsütés miatt, hol a jobb, hol a bal oldalon, vagy folyamatosan közepén.

Egy hazai látogatás alkalmával Dr. Wolf (szaktanácsadó) csak annyit mondott: **„Az üres pihenőbox nem termel tejet!”**

8. Széllel szemben? Az istálló tájolásának jelentősége!

A tájolás szempontjából az uralkodó szélirány szintén meghatározó. A nyitott istállókban minden szélirány hatással van a ventilátorok hatékonyságára, de még a homlokzati falon zárt istállók esetében is lehetséges olyan oldalszél, ami hat az istállón belüli légmozgásra. Ha ez a szél szembe fúj a ventilátorokkal, akkor jelentősen, akár 1-2 m/s értékkel is csökkentheti a ventilátor hatását a boxokban és a közlekedőfolyo-

sókon, valamint növeli az energiafelhasználást. Ezért a szélárnyék, vagy az uralkodó széllel azonos irányban fújó ventilátor beállítás lehet részben megoldás.

Az új istállók tájolása és a tájolásnak megfelelő berendezése a hőstressz és az egyenletes istálló-használat (összeállítás megelőzése) szempontjából rendkívül fontos kérdés.

9. A hőstressz hatásának csökkentése és az emészthető rost kapcsolata

A takarmányok **bendőbeli fermentációja hőt termel**, nyári melegben ez a fermentációs hő kedvezőtlen, mert megnehezíti a tehén testhőmérsékletének szinten tartását. A meleg időben bekövetkező **szárazanyagfelvétel-csökkenés** a tehén természetes reakciója a fermentációs hő csökkentése érdekében. Ezen a téren számos lépést tettünk meg az elmúlt 15 évben. Az ágazat bebizonyította, hogy képes az alkalmazkodásra! Ezzel párhuzamosan az időjárás változékonysága, az aszály és nyári hőstressz gyakoribbá válása megalapozta az őszi vetésű – kora tavaszi betakarítású gabona- és fűfélék tömegtakarmányként történő szántóföldi termesztését. Mivel nemcsak a tehén, de a növény is szenved a nyári hőségben, ezzel a technológiával pedig kikerülhető a kockázatos nyári időszak. Az új növénytermesztési stratégiával pedig a rost újszerű megközelítése is középpontba került.

A fermentáció során a rostban gazdag takarmányok több hőt termelnek, mint az alacsony rosttartalmúak, ezért hőstressz idején szükséges az adag rostösszetételének megváltoztatása. Ezen okok miatt régóta alkalmazott módszer a tömegtakarmányok, elsősorban pl. a nehezebben emészthető széna mennyiségének csökkentése az adagban. *De nem a rosttartalmat kell csökkenteni, a rostösszetétel megváltoztatása eredményesebb módszer.*

Nyáron a nehezen emészthető rost mennyiségét csökkenteni kell, de rosthány okozta acidózist nem szabad generálni! Ma már tudjuk, hogy a kalászhányás előtt betakarított fű- és gabonaszilázsok rostemészthetősége kiváló (évjáratától és típustól függően 60-70% NDFd48), de emellett jelentős mennyiségű emészthető rostot is tartalmaznak (átlagosan 300-350 g/kg szá. dNDF48). Tehát a nyári takarmányadagban úgy tudunk tömegtakarmányt szerepeltetni, hogy javítjuk a TMR rostemészthetőségét és mellette nem csökkentjük (de akár még növelhetjük is) a rostbevitt, ami kisebb szárazanyag-felvétel mellett is biztosítja a strukturális és emészthető rostsükséglet kielégítését.

Egy olyan takarmányadag a megoldás, aminek kora tavaszi betakarítású rozs-, tritikálé-, olaszperje- vagy festuloliumszilázs az alapja (pl. 16 kg/nap/tehén olaszperjeszilázs, 12 kg/nap/tehén kukoricaszilázs és 0-1 kg/nap/tehén lucernaszéna). A „nyári TMR” gondolata technológiává nőtte ki magát az egész országban: **3 hónapig minimum 15 kg/nap/tehén emészthető rostban gazdag szilázs (olaszperje-, egyéb intenzív perjeféle-, rozs-, tritikálészilázs) etetése a cél.** Aki megteheti, egész évben folytathatja ezt a módszert, mivel a nagy keményítőtartalmú kukoricaszilázs biztosítása egyre nehezekebb. A kora tavaszi betakarítású rozs-, tritikálé-, olaszperje- vagy festuloliumszilázs 12 hónapos etetéséhez azonban biztosítani kell a mennyiséget, és tisztán kell látni a befektetett költségek megtérülését.

Azokon a területeken, ahol a kukoricaszilázs sorsa megpecsételődni látszik (Alföld), a túlélés kulcsa az olaszperje-, a festulolium-, a rozs-, a tritikálészilázs termőterületének jelentős növelése és a BMR cirok termesztése lesz (növédeknek és akár tejelőnek is).

A lebomló keményítő pótlását pedig gabonafélékkel (szemes termény), nedves kukoricával és LKS-sel lehet megoldani. A viaszérésű gabona is megfontolandó opció ebben az esetben.

De a kép még mindig nem teljes. Az utolsó puzzle darab az $iNDF_{240}$. A bendőtartalom bendőben való tartózkodásának ideje határozza meg a passzázst a kérődzőknél, és indirekt módon hatással van az étvágyra (szárazanyag-felvételre). A takarmány bendőben való tartózkodásának ideje elsősorban a takarmány lebomló NDF és nem lebomló NDF tartalmától, valamint ezek arányától függ. A relatíve gyorsan lebomló rost erjedése és kiürülése által létrehozott „üres hely” ugyanis növeli a szárazanyag-felvételt. Tehát minél gyorsabban emésztődik a rost, annál több hely keletkezik a bendőben a következő takarmányadagnak. A **$dNDF_{48}$ ideális mennyisége a kutatási eredmények szerint kb. 4 kg/nap/NT tehén.** Ezzel ellentétben az emészthetetlen rost ($iNDF_{240}$) lassan ürül ki, telíti a bélcsatornát (töltőhatás), miközben csökkenti az erjedés és a passzázs sebességét, ezért inkább statikus, mint dinamikus elem. Mivel lassan ürül, ezért (nagyobb arányban etetve) csökkenti a szárazanyag-felvételt. Az **$iNDF_{240}$ ideális mennyisége ezért kb. 2 kg/nap/tehen.** Melyik szilázsból tud tehát többet megenni a tehén? Amelyiknek kevesebb a nem emészthető hányada, az $iNDF_{240}$ -tartalma. **Az ilyen szilázs segíti a 30 kg/nap/tehen szárazanyag-felvétel megközelítését, fenntartását és megtartását a nyári időszakban.** A fű- és rozsszilázsok rendkívül kedvező, alacsony koncentrációban tartalmaznak $iNDF_{240}$ -t. Átlagosan 130 g/nap/tehen az értéke, míg a legjobb fűszilázsban kb. 60 g/kg sza., a legjobb rozsszilázsban pedig kb. 100 g/kg sza. koncentrációt mértünk a 2022-2023-as mintákban. Ezzel szemben a lucernaszilázs átlagos $iNDF$ -tartalma kb. 230 g/kg sza., és a legjobb érték is eléri a 170 g/kg sza. koncentrációt. Tehát a lucerna lehet jó emészthetőségű (OMd értékű) a kezdeti gyors lebomlása, azaz a „törékenysége” miatt, de az étvágyat korlátozza a magas lignintartalma

révén. Ez a végső magyarázata, hogy miért tartja fenn a szárazanyag-felvételt a nyári időszakban a jó fű- és rozsszilázs, szemben a lucernaszilázssal és szénával.

Az ideális tömegtakarmány nyári hőstressz idején tehát az, amelyik

- könnyen emészthető ($NDFd_{48} > 60\%$), ezáltal segíti a bendődinamikát és az étvágyat,
- kevés benne az $iNDF_{240}$, ezáltal potenciálisan csak kis mértékben korlátozza az étvágyat ($iNDF_{240} < 150$ g/kg sza.),
- jelentős mennyiségben tartalmaz könnyen lebontható rostot ($dNDF_{48} > 300$ g/kg sza.), és
- emellett megfelelő fizikai szerkezettel is rendelkezik, hatékonyan hozzájárulva a TMR ideális struktúrájához (TMR $peNDF$ 180-230 g/kg sza., az aktuális szárazanyag-felvételtől függően),
- rendelkezésre áll legalább 15 kg/nap/NT tehen mennyiségben legalább a nyár 3 hónapja alatt végig.

Nem említettük még, hogy az emészthető rost energiaforrás is a tehénnek. A tavaszi betakarítású fű- (6,4-6,5 MJ/kg sza. NEI) és gabonafélék (6 MJ/kg sza. NEI) szilázssai jelentős energiatartalmúak, ami alig kevesebb, mint a 35% keményítőtartalmú kukoricaszilázs energiatartalma. Ennek a rostalapú energiatartalomnak két előnyös oldala van:

- viszonylag könnyen beállítható a 60%-os tömegtakarmány-hányad anélkül, hogy az energiakoncentrációt jelentősen csökkentenénk. Biztosítva ezzel a kedvező bendőéletet (megalapozva a jó lábállapotot, tőgyállapotot és szaporodásbiológiát).
- „home grown safe energy” – kevesebb eladható vagy vásárolt terméket kell az adagban alkalmazni az energiakoncentráció beállításához.

Ezek után talán már érthető, hogy miért olyan nagy jelentőségű a kora tavaszi kaszálású tömegtakarmányok (fű, rozs, tritikálé) fenológiai fázisa, a silózás munkaszervezése és fegyelme, a korai gabona- és fűszilázs erjedése és stabilitása. **A kaszák tavaszi indulásakor dől el a nyári tejtermelés és a vemhesülés mértéke, hatékonysága, ára.**

Teheneink sokat kibírnak, de rossz látni a szenvedésüket a nyári melegben. Ne rontsuk a helyzetüket a rossz tartás- és légtechnikával! Ne felejtjük el, a nyári tehenkomfort bizony súlyos gazdasági kérdés is!

A JÓ SZILÁZS KÉSZÍTÉSÉNEK TECHNOLOGIÁJA

A HÓNAP ERJESZTETT TAKARMÁNYA: NEDVES SZEMES KUKORICA (HMC)

MAGNIVA
SZILÁZS OLTÓANYAGOK

A kukoricaszemek nedves tartósítása egy széleskörűen, mindenki által jól ismert konzerválási módszer. Elterjedését annak idején az energiaárak robbanása ösztönözte, amelyet helyenként tovább fokozott a korlátozott szárítási és tárolási kapacitás. Napjainkban a változó és kiszámíthatatlan időjárás (aszály, felsülés, jégverés stb.) okozta keményítőhiányos kukorica-szilázsok egyre gyakoribb előfordulása fordította a szakemberek figyelmét erre a technológiára. Emellett a folyamatosan fejlődő takarmányozási ismereteink is abba az irányba mutatnak, hogy a jól elkészített erjesztett szemes kukorica igen kedvező hatással van az állati termelésre és -egészségre egyaránt.

A Magyarországon legerjedtebb nedves kukorica alapú erjesztett takarmányok.

kukorica nedves tartósítása jöhet szóba, mely eljárással a kukoricaszem keményítőjének a bendőbéli lebonthatósága is nagymértékben javítható.

A HMC EMÉSZTHETŐSÉGE

Ahogy a kukoricaszilázsoknál, úgy a nedvesen tartósított szemes kukoricánál is javul a keményítő emészthetősége az idő múlásával. Vizsgálatok szerint a maximumhoz közeli keményítő emészthetőséget kb. 9-10 hónapos tárolási idővel lehet elérni. Ennek az oka, hogy az érett, magas keményítő tartalmú kukoricaszemek keményítőszemcséit az érrel párhuzamosan egyre jobban körbe hálózza a kukoricában lévő ún. zein fehérje (prolamin) mátrix. Ez a tárolás során, a növényi proteáz enzimek, majd pedig a megtermelődött tejsav és illószárvak által, lassacskán lebomlik.

szárazanyag-tartalom „csökkentésére” szerencsére van lehetőség. Ahhoz, hogy az alapanyag szá.-tartalmát 1%-kal csökkenteni lehessen, a roppantott/darált kukorica tömegének 1,5%-át vízként kell hozzáadagolni. Ez legegyszerűbben a tartósító adagoló térfogataramának a növelésével valósítható meg.

A 60-75-(80) % szá. tartományban a biológiai tartósítás a legkézenfekvőbb megoldás, figyelembe véve az állati termelésre és egészségre gyakorolt pozitív hatásait. Ezen felül költséghatékonyság szempontjából is ez a legkedvezőbb szemben a kémiai tartósítók alkalmazásával. Kényszerhelyzetben (rothadt, penészes, túl száradt) természetesen a szerves savak (propionsav, hangyasav), illetve só alapú élelmiszeripari tartósítószer (K-szorbát, N-benzoát) használata szükségessé válhat. A szerves savak nagy dózisu alkalmazása azonban korlátozható az etethető napi HMC mennyiségét, mivel az állatok étvágyát csökkentheti.

A nedves kukoricát leggyakrabban fóliatömlőbe silózzuk. Ennek a technológiának a nehézségei: a hurka betonlapra való elhelyezése (talajszennyezés elkerülése); a töltéskor folyamatos anyagellátás biztosítása (ne legyen leállás); az alapanyag szá.-tartalmának stabilan tartása (homogenitás) és az egységes és megfelelő szá. tömörség megteremtése (cél: 240 kg szá./m³). A sok kihívás leküzdése azonban jelentős előnyökkel is jár: az anaerob viszonyok azonnal kialakulnak és tartósan fenn is maradnak; a tartósítószer egyszerűen kiadagolható, ami hozzájárul a gyors erjedéshez; a fóliahenger rugalmasan alkalmazkodik a készlethez. Ezzel szemben a nedves kukorica falközi silóba töltése kevésbé elterjedt. Ennek az az oka, hogy a napi min. 20-30 cm falmarás csak az igen keskeny (kb. 5-6 m) depókban tud megvalósulni, aminek létesítésére csak kevesen vállalkoznak.

A silókukorica besilózásához hasonlóan itt is fontos a gyors savanyítás és az aerob stabilizáló anyagok megléte (ecetsav, propionsav, MPG). Az erjedés relatíve könnyen végbe tud menni, mivel jelentős a vízdoldható, erjeszthető szénhidrát-tartalom. Éppen ezért fontos a rendkívül gyors irányított tejsavas erjedés, hogy a növény felületén lévő káros mikroorganizmusoknak ne legyen esélye aktivizálódni és fogyasztani az értékes energiát és táplálékanyagot szolgáltató vegyületeket. Azonban a gyors savanyítás ellenére az élesztő és penész sejtek továbbra is ott lesznek a takarmányban. Amennyiben nincs gombagátló ecetsav és propionsav a rendszerben, úgy az élesztők anaerob körülmények között is képesek felhasználni a maradék cukrot, amiből alkoholt képeznek. Levegővel érintkezve pedig a cukrok mellett a tejsavat is bontják, ezáltal nő a pH és egymás után a többi káros mikroba is elkezd aktivizálódni (pl. vajzsavbaktériumok).

AJÁNLOTT SZILÁZS-OLTÓANYAGOK

A MAGNIVA Platinum 2 HC: egészséges, illetve heterogén alapanyagokhoz is (60-75-(80) % szá.-tartalom) elsősorban ezt a starterünket ajánljuk. Háromkomponensű, *Pediococcus pentosaceus* nagyon gyorsan erjesztő, ozmotoleráns és 60-65 °C-ig termotoleráns savanyító baktérium törzset (100000 TKE/g) és az erősen aerob stabilizáló *L. hilgardii* 4785 és *L. buchneri* 40788 baktériumkombinációt (200000 TKE/g) tartalmazza. Beoltási csíraszám min. 300000 TKE/g szecska. Az *L. hilgardii* 4785 és *L. buchneri* 40788 anyagcseretermékei nem csak blokkolják, hanem pusztítják is az élesztőt és penészt. Szárazanyagra vetítve 1-1,5 % MPG-t termel. Zárás után 15 nappal etethető szilázs. Akár 10-14 napos aerob stabilitás. Szárazabb alapanyag (75-80 % szá.) esetén dupla dózisban alkalmazandó!

A MAGNIVA Platinum 1 HC: 60-75 % szá.-tartalmú egészséges, homogén minőségű alapanyagokhoz. Nagy csíraszámú *L. hilgardii* 4785 és *L. buchneri* 40788 erősen aerob stabilizáló baktériumokat tartalmazó starter. Beoltási csíraszám min. 300000 TKE/g szecska. Már 15 nappal a siló zárása után nyitható szilázs. Élesztő- és penésztörő hatású. A tárolás során nemcsak blokkolja a gombatevékenységet, hanem 2-4 nagyságrenddel csökkenti is az élesztő- és penészsármot. Akár 10-14 napos aerob stabilitás is elérhető vele, miáltal a Clostridiumok tevékenysége teljesen blokkolt. 1-1,5 szá. % mennyiségben képez mono-propilén-glikolt (MPG).

A MAGNIVA SILVER+ HC: 60-75 % szá.-tartalmú alapanyagokhoz. Három komponensű szilázsolatóanyag. Keményítőbontó alfa-amiláz enzim, nagyon gyorsan erjesztő, ozmo- és termotoleráns (60-65 °C) *Pediococcus acidilactici*, és kb. +3 nap aerob stabilitás növekedést okozó *Propionibacterium acidipropionici* baktériumokat tartalmaz. Beoltási csíraszám min. 250000 TKE/g szecska. Gyors savanyító hatásával minimálisra csökkenti az Enterobaktériumok és Clostridiumok szaporodásának lehetőségét, és blokkolja az élesztő- és penésztevékenységet. 15 nappal a zárás után már etethető a szilázs.

NYITHATÓSÁG, KITÁROLÁS:

A kitárolás módja a nedves kukorica esetén is alapvető fontosságú. Az aerob instabilitási problémák elkerülése végett a kitermeléskor csak annyira érdemes visszavágni a fóliatömlőt, ami az 1-2 napos etetéshez szükséges. A kitermelést követően célszerű visszatartani/hajtani a fóliát. Továbbá ügyelni kell a talaj és egyéb szennyeződések hozzákeveredésének elkerülésére. Emellett a megfelelő mértékű napi kitermeléssel és a fóliatömlő szakadásmentességének biztosításával tovább csökkenthető az aerob instabilitás kockázata.

Takarmány Típus	Összetétel	Silózási szárazanyag-tartalom (%)		
		Min.	Optimális	Max.
Kukoricaszilázs	teljes növény	30	33 – 36	40
Csőzízalék	szem+csutka+csuhélevél+keves szár	35	40 – 50	60
Liesch Kolben Schrot (LKS)	szem+csutka+csuhélevél	50	60 – 65	70
Corn Cob Mix (CCM)	szem+csutka	50	55 – 60	70
Nedves szemes kukorica (HMC)	szem	60	65 – 70	75-(80)

Jelen cikkünkben a nedves roppantott /darált szemes kukoricával foglalkozunk.

A KEMÉNYÍTŐ PÓTLÁSA:

A nagytermelésű tehenek naponta kb. 6-8 kg szá. keményítőt vesznek fel, amely javarészt kukoricaszilászból, illetve száraz és/vagy nedves kukoricából származik. Amennyiben átlag alatt alakul az etetendő kukoricaszilázs keményítőtartalma (<35 %) adja magát a megoldás, hogy növelni kell a szemes kukorica mennyiségét.

Azonban nem mindegy, hogy ez milyen formában és mennyiségben történik!

A teheneknél az egyik fő limitáló tényező a vékonybélbeli védett (by-pass) keményítő emészthetőségi kapacitása, ami maximum napi 1-1,5 kg. Az e fölött etetett, vékonybélbe kerülő többlet by-pass keményítő nagy része kiürül a bélsárral, tehát pocskba megy. A száraz kukorica etetése minden telepen bevett gyakorlat ilyen-olyan formában (liszt, dara, roppantott), ezért a keményítő pótlására ennek a napi adagban történő emelése tűnik a legcélszerűbbnek. Viszont a száraz kukorica keményítőjének a bendőbéli lebonthatósága, a felület feltárás módjától függően, 60-70 % között mozog, ezért napi 4-5 kg/tehen mennyiségnél többet nem érdemes az adagba tenni. Bár a frakció méret csökkentésével (<1,5 mm) hatékonyan növelhető a benne lévő keményítő össz. emészthetősége, a bendőbéli lebonthatósága nem fog kellőképpen megnövekedni. A vékonybélbe kerülő keményítő mennyiségének csökkentése történhet az árpa és a búza részarányának a növelésével. Ebben az esetben azonban a TMR fajlagos energiataralmának csökkentésére kell számítani. Egyéb megoldásként a szemes

Amennyiben erjedési probléma nem volt, a lebomló prolamin fehérjéből kis mennyiségű ammónia szabadul fel. Ennek a mértéke akkor optimális, ha nem haladja meg a nyersfehérje mennyiségének a 10 %-át. A 7% körüli ammónia-tartalom indikátora a jól erjedt szilázsnak, illetve a szinte teljesen lebomlott prolamin fehérje mátrixnak.

A nedves kukorica emészthetőségét a szemcseméret is nagyban meghatározza. A legújabb kutatások alapján érdemes megcélozni 2-3 mm alatti frakció méretet, mert a csúcstermelésű tehenek gyors bendőpasszáza miatt ilyen formában tud a legtöbb keményítő lebontódni és hasznosulni. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy kizárólag darálni célszerű a nedves kukoricát. Jól beállított, megfelelő állapotú hengerezékekkel végzett roppantással is el lehet érni kiváló keményítő emészthetőséget!

A HMC SILÓZÁSA:

Hazánk mozaikos tábla viszonyai gyakran minőségi és szárazanyag-tartalom béli különbségeket eredményeznek a szemes kukoricákban. Ez a nedves tartósításkor okozhat nehézségeket. Egyrészt az eltérő érettség eltérő mértékű prolamin fehérje mátrix „elburjánzást” indukál, ami az erjesztett szemes kukorica keményítő emészthetőségének a heterogenitását növeli. Másrészt a nedves tartósításnak is megvannak a szárazanyag határai.

Általánosságban, biológiai tejsavas erjedést alapul véve, 60-75-(80) % szárazanyag-tartalom között biztonsággal és hatékonyan tartósítható a szemes kukorica. A kissé túlszáradt tételek néhány százalékos

A KOKOFORM Kft. a MAGNIVA szilázsolatóanyagok
kizárólagos forgalmazója Magyarországon.
Tel.: +36-37/370-892 • www.kokoform.hu

KOKO
FORM KFT.
FERMENTÁCIÓ

LALLEMAND

LALLEMAND ANIMAL NUTRITION
www.lallemandanimalnutrition.com

NYISD KI A KINCSESLÁDÁT:

Minden év, minden növény, minden tonnájánál!

**A MAGNIVA SZILÁZS-OLTÓANYAGOK
SEGÍTENEK FELTÁRNI ÉS MEGŐRIZNI
AZ ALAPANYAGBAN REJLŐ
TAKARMÁNYOZÁSI ÉRTÉKET.**

MAGNIVA.com

**A legmodernebb alapanyag- és telepspecifikus szilázs-oltóanyagok
széles választékával állunk a hazai termelők szolgálatára.**

Folyamatosan bővülő szaktanácsadási szolgáltatásunkkal a
szántóföldtől az etetőasztalig tudjuk támogatni a magas minőségű
és minimalizált veszteségekkel rendelkező erjesztett
tömegtakarmányok előállítását.

MAGNIVA
FORAGE INOCULANTS

„JELEZ A TEHÉN” HŐSTRESSZ MÉRÉSE A LEGELŐN

A korábbi cikkek alaposan körüljárták a hőstressz különböző megnyilvánulásait és az eredményességre

Dr. Pajor Gábor
Magyarországi Precíziós
Állattartásért Egyesület
Biszkup Miklós
Ökológiai Mezőgazdasági
Kutatóintézet
V-N-V Fejéstechnika Kft.

gyakorolt hatását: tejelő szarvasmarhákban, tejelő telepeken.

Mi a helyzet a húsmarháknál?

A közvélekedés szerint állatjóléti szempontból a legeltetett húsmarhatartás lényegesen jobb körülményeket biztosít, mint a tejtermelés istállózott körülményei. Ez abban az esetben igaz, ha istállózott körülmények között kevésbé vesszük figyelembe állataink élettani igényeit és elvárjuk tőlük, hogy magas termelési potenciál mellett alkalmazkodjanak az általunk jónak tartott vagy éppen biztosítani tudott/kívánt körülményekhez. Ennek következményeit sajnos jól ismerjük: lezsarolt állomány, rossz egészségügyi és gyorsan leszálló ágba kerülő termelési paraméterek, amelyek egyik legjobb fokmérője a 2-2,5 közötti élettani laktációs index, holott más közgazdasági számítások szerint az optimum 4-6 laktáció lenne (<https://youtu.be/WCQRWbflDZQ>).

Szerencsére a helyzet komolyan javulni látszik, amelynek oka a **robotfejés és a robotizált istállók** bevezetése. Itt ugyanis gyorsan kiderül, hogy az állatok csak azokat a rendszereket keresik fel és mennek be a fejőrobotba önként, amelyek számukra nem okoznak stresszt. Azaz – végre – közeledünk ahhoz, hogy ne az állat szolgálja ki a technológiát, hanem a technológia szolgálja ki az állatot!

A legnagyobb probléma, hogy a gazdálkodók és technológiagyártók eddig is azt hitték, hogy így járnak el, de az eredmények nem ezt mutatták. Most viszont, ha egyáltalán használni akarják az új technológiát, kénytelenek megtanulni az állatok valós igényeit...

Húsmarhatartásban azt gondolnánk, hogy ideális állapotok uralkodnak, az állat a maga ura, szabadon jár-kezel a legelőn, a borját maga neveli, nem várnak el tőlük mást, mint évente egy borjút. Valóban a telepi éves borjazási átlagok tehenek vagy első borjas üszők esetében (90% vagy afelé) és az állatok életteljesítménye (nem ritka a 10 borjat adó tehén) is azt mutatja, hogy sokkal jobbak az élettani eredmények, az életteljesítmények.

De itt sem minden fenéig tejfel... A húsmarhatartás problémái közé tartozik a megfelelő árnyékolás a nyári napsütéses időben – amelyből éghajlati körülményeink között és a környezetváltozás miatt várhatóan egyre több lesz...

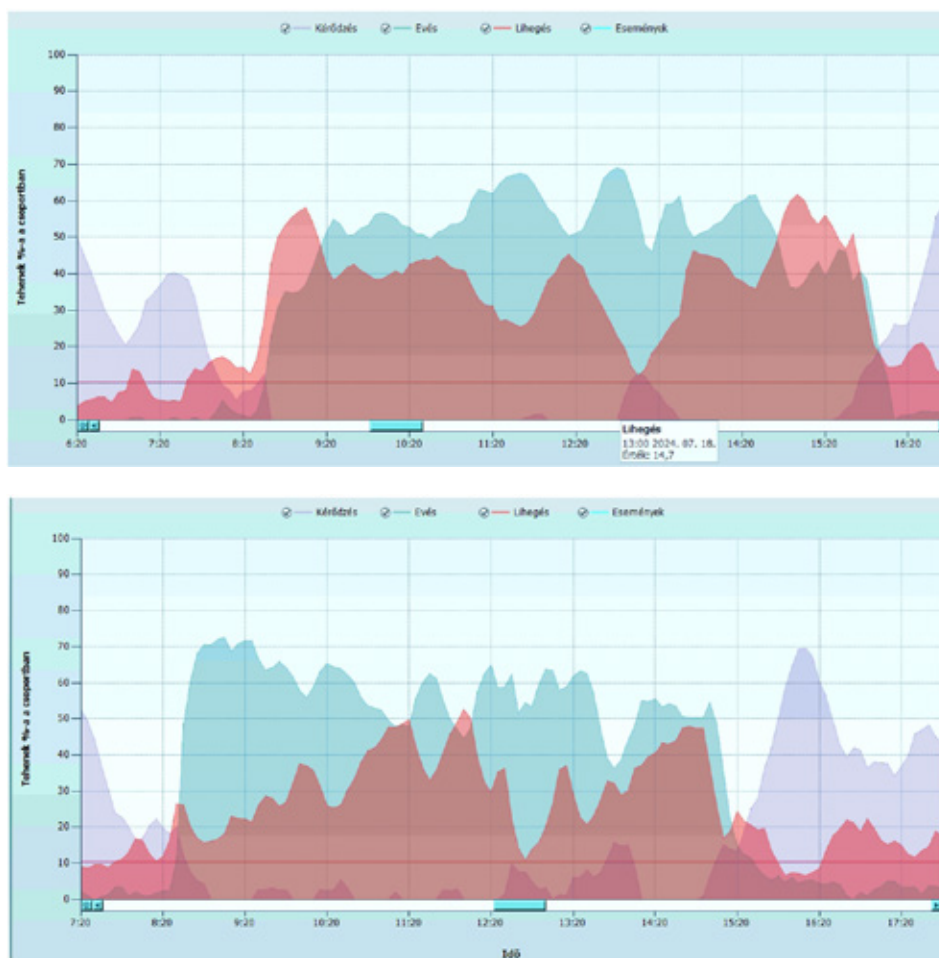
Kettős probléma áll fenn... A legelőterületek egyre kisebbek a szakaszolások miatt, ha minden szakaszra fásítás vagy féltetős árnyékoló kerül (ahová minden állatnak be kell férnie, egyébként a borjak látják kárát és a nyári vetélések száma gyarapszik a helyért való vetélkedés miatt), akkor a legelőterület aránya jelentősen csökken, akár 10-20%-kal is, ami a gazdaságosságot rontja és az állatok nem jutnak hozzá

a megfelelő mennyiségű és minőségű takarmányhoz a legelőn, amit valahogy pótolni kell, és az pénzbe kerül.

Ha viszont nem biztosítjuk az árnyékos helyet az állatoknak, akkor itt is megjelenik a hőstressz, amit a korábbi cikkekben már bemutatott nyaki transzponderrel megfelelően mérni lehet.

Itt is igaz, **ha nyár, akkor HŐSTRESSZ!**

A húsmarhatartók egy része ilyenkor hátradől, mondván, hogy nekik ezzel nincs problémájuk. Holott csak arról van szó, hogy amiről nem tudunk, az nincs is! **Valóban így van ez? Egyáltalán nem!**

A fenti lihegés detektálások 2024 nyarán, júliusban történtek egy olyan húsmarha legelőn, amelyen nincs árnyékoló. Gyakorlatilag egész nap a gulya 30%-a vagy még több liheg... Ezt mutatja a piros terület. Amikor éppen nem, akkor táplálékot próbál magához venni (zöld terület), de kérődzés (lila terület), azaz a takarmány feldolgozása, gyakorlatilag nem történik meg. A kérődzési – a bendőben zajló lebontási, és így jelentős hőtermeléssel járó folyamatokat segítő – tevékenység csak a hőstresszes periódus után tud elindulni!

Érdemes ezek után megnézni, hogy alakul ennek a csoportnak

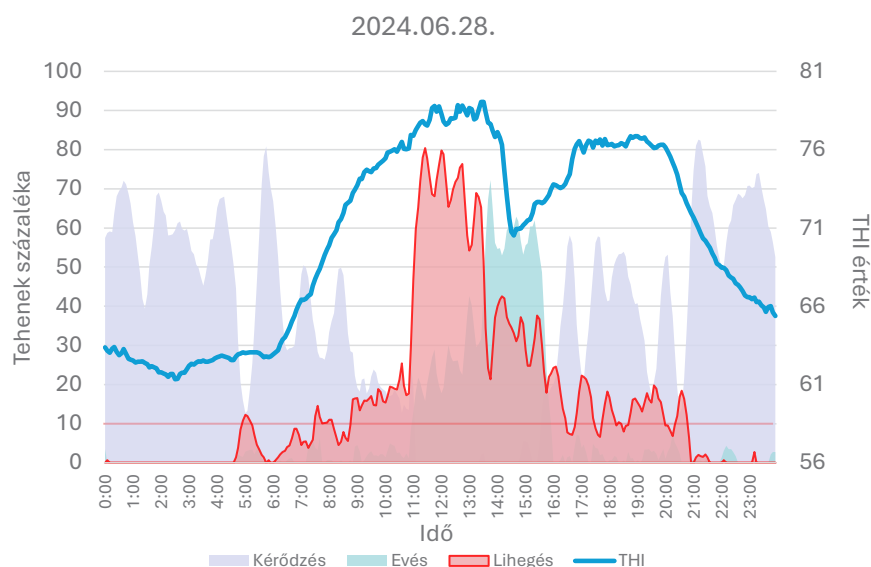
1. a vemhesülési százaléka (ami valójában korai vetéléseket is tartalmazhat bőven),
2. hogy nevelik ezek a tehenek a borjaikat,
3. milyen lesz az ilyen tehenek vehemépítése,
4. mennyire lesznek életképes borjaik és
5. azok hogy teljesítenek majd a hizlaláskor.
6. És akkor még nem beszéltem a tehenek hasznos élettartamáról,
7. egészségi állapotáról,
8. takarmány értékesítéséről.

Nézzük ezek összefüggését a jól ismert THI, azaz hőmérséklet-páratartalom indexszel.

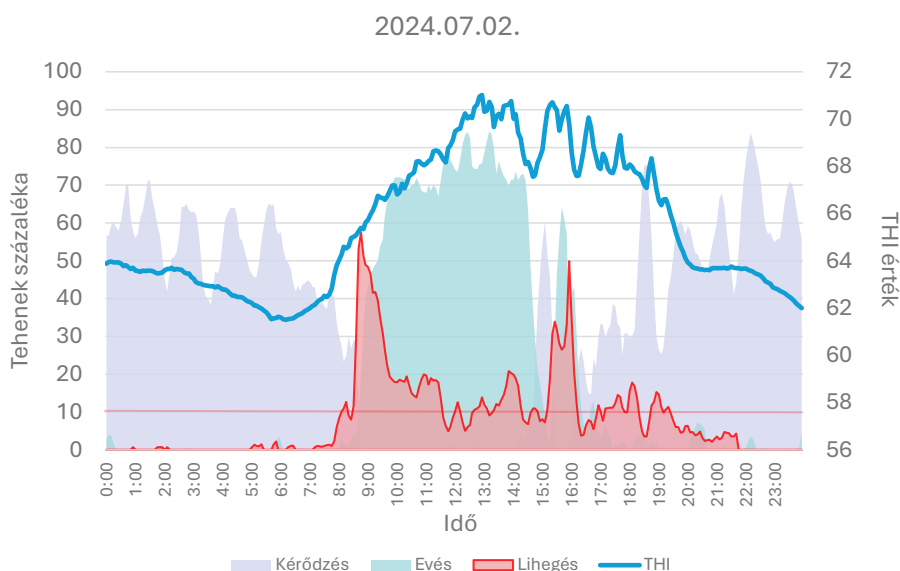

A fenti ábrán elég jó összefüggést látunk a hőstressz és a THI (sötétkék vonal) között, amelynek oka egy hidegfront megjelenése volt a legelőn. **És mi a helyzet az alábbi ábrán?**

Itt bizony éppen ellentétes folyamatokat látunk! Habár a hőstresszt mutató állatok száma csökken, a THI mégis – egy kezdeti csökkenést követően – újra a magasba emelkedik! Mi történt??? Ezeket az állatokat minden nap visszaterelik éjszakai szállásra. Emiatt mozogniuk kell (terelés) és fedett helyre is kerülnek. **És mi történhetett az alábbi esetben?**

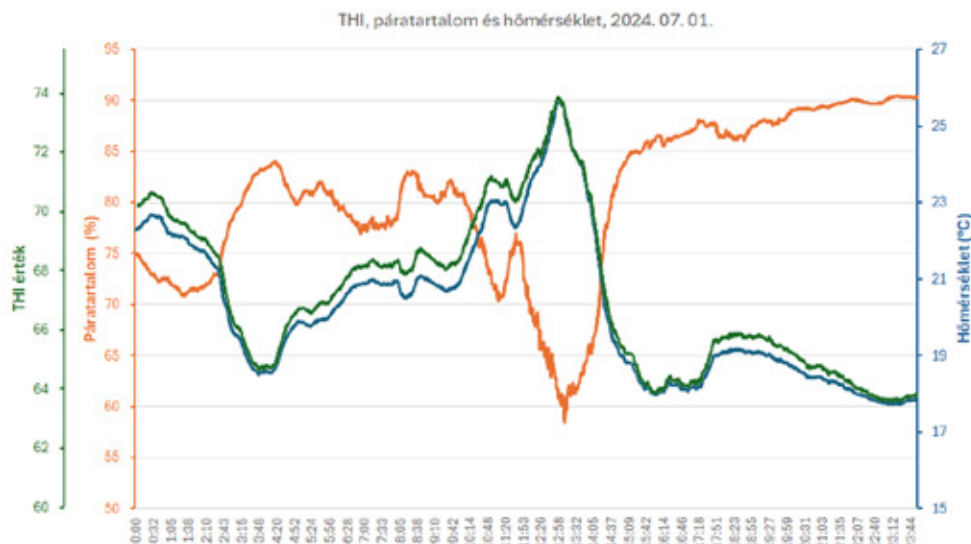
Legelőn valószínűleg jóval nagyobb szerepe lehet a közvetlen napfénynek, a sugárzó hőnek, mint istállóban tartott állatok esetén. Itt felhős idő következhetett be, ami jelentősen csökkentette a hősugarak hatását. Legelő állatok esetén, valószínűleg módosító faktorokat lenne érdemes bevezetni, amelyek figyelembe vennék a sugárzó hő mértékét (watt/m²)...

Mennyire veszi figyelembe a THI a páratartalmat, avagy mi határozza meg döntően a THI értékét? A hőmérséklet vagy a páratartalom?

Egy elterjedt THI számítás szerint:

$$=0,8 \cdot \text{hőmérséklet} + (\text{páratartalom}/100) \cdot (\text{hőmérséklet} - 14,4) + 46,4$$

Hogy néz ez ki valós értékek esetén, íme:

A sötétzöld vonal a THI görbéje, a másik zöld a hőmérséklet és a narancssárga a páratartalom. Jól látható, hogy a páratartalom szinte egyáltalán nem rúg labdába, hiába emelkedik 13 óra után, ennek szinte semmi hatása nincs a THI lefutására... Ez azért veszélyes állapot, mert ugyan azt hisszük, hogy figyelembe vesszük a páratartalom értéket, valójában azonban nem...

Arra is rávilágít a fenti példa, hogy sokkal jobb az állatok viselkedése alapján megállapítani a hőstressz mértékét, mint erre mechanikus függvényeket igénybe venni, amelyek tizedannyi faktort sem vesznek figyelembe, mint amennyi valójában kialakítja a lihegést...

Milyen egyedi tulajdonságok játszhatnak szerepet az állat hőháztartásában? Többek között a kora, a testsúlya, a vemhességi állapota, a táplálékfelvételi állapot, a táplálék összetétele, a tejtermelés mértéke, a felvett folyadék mennyisége és hőmérséklete, az állat egészségi állapota stb.

Milyen külső, kevésbé mérhető körülmények befolyásolják a hőháztartást? Az állat bőrének, annak külső felületének nedvessége (tejelőknél megfigyelték, hogy hőstresszes állapotnál a nedves helyeket

keresik, amire akár a saját vizeletük is megfelel, hogy belefeküdjenek), a légmozgás, a sugárzó hő, és persze a hőmérséklet és (különösen a légmozgás függvényében) a páratartalom is.

Emiatt is **nagy lehetőségek előtt állnak az állatokra szerelt vagy éppen az állatokban lévő** (bólsz formájában) **szenzorok, mert sokkal pontosabb és valós képet adnak egyedekre bontva az aktuális és állandóan változó helyzetről**, mint arra bármilyen mechanikus függvény képes lenne...

A grafikonokért köszönet az Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet Állattenyésztési csapatának.

SZARVASMARHASPORTOK XII.

A BIKAECC II.

Dr. Kenéz Árpád
Állattenyésztési
Teljesítményvizsgáló Kft.

A bikahecc mint művészi téma

A bikahecc olyannyira népszerű sport volt, hogy számtalan képzőművészeti alkotáson, újságban, de még politikai anyagokban is megjelenítik a kutyákat szarvukkal magasba dobó bikákat. Nem ritkák a grafikák, az akvarellek, a rézkarcok, de még a kisplasztikák sem.

A Bury and Norwich Post 1792 november 7-i számában megjelent sorok:

„Múlt hétfőn több egyén súlyos sérülést szenvedett, köztük egy 12 éves lány, kit egy megvadult és életét féltő bika felöklelt és magasba dobott. Kis híján életét vesztette a gyapjűfestőnk Burton is, mikor a fékevesztett bika elszabadult és városunk főutcáján végigvágatott egészen Pakenhamig, ahol végül nagy nehézségek árán üldözői utolérték.” (a szerző fordítása).

1. kép: Egy szintén norwich-i vonatkozású anyag, egy politikai karikatúra, amely a brit birodalom és Franciaország közötti háború és annak következményei kapcsán került kiadásra. A helyi képviselő, a háborúpárti politikus, William Windham mint a csalibika és a békepárti Charles James Fox és George Tierney (bal oldalon), mint sportfogadók kerültek ábrázolásra. A kutyák a háborúk hatására veszélybe került világhírű norwich-i textilipar megtestesítői.
(Forrás: www.britishmuseum.org)

2. kép: A bikahecc egy korabeli ábrázolása. Itt az öltözékeken látni, hogy akkoriban még az arisztokrácia sportja volt.
(forrás: <https://www.shropshirestar.com/>)

3. kép: Julius Caesar Ibbetson (1759–1817) brit festőművész bikaheccről készült korabeli festménye (Tabley House Collection)

Jókai Mór 1873-ban megjelent És mégis mozog a föld című művében szintén megemlékezik a heccokről:

„Szerencsére jött rá szemközt egy bús hazafi, kopott tetejű kalap hazafi, a fején, s kurta gallérú kék köpenyeg a vállán; minthogy a köpenyeg alól két pár fejelés csizma látszik elő, nem nagy bátorság kell hozzá, hogy ráfogjuk, miként ez a derék ember csizmadia.

– Ugyan hallja kend, majszter – szólítja meg Csollán Berti –, nem tudná nekem megmutatni, merre van az a „hecc?”

A kurtaköpenyeges megállt, végignézett a kérdezőn; meggondolá, hogy mit mondjon, és aszerint felelt meg neki.

– A bikahecc és a kutyahecc olyatén multságok lévén, amikbe lelkes eszű minőség testi állapotját megjelentetni nem szokta, annál fogva én a nemzeti úrnak ezen elmebeli kívánságának hiányosságát tapasztalataim értelmében be nem tölthetem; hanem gyorsítsa a nemzeti úr lépéseinek nyomdokait előre, amottan leng egy úri ember, kurírstiblik hüvelyébe rekesztett lábakkal, az nyilván egy célra törekszik; attól megnyerheti a kellő felvilágosodást.”

4. kép: Jose Antonio de la Vega spanyol festő olajfestménye 1852-ből. A sport tehát nem csak brit illetőségű területeken volt közkedvelt, de kétségkívül ott futotta be a legnagyobb karriert. (<https://www.bonhams.com/>)

Végezetül pedig álljon itt egy részlet Gvadányi József 1788-ban megjelent nagyszabású, Egy falusi nótáriusnak pesti utazása című elbeszélő költeményéből. A mű 10. részének 6. versszakától kellő részletességgel emlékezik meg a korabeli pesti heccszínházról.

*Pestre általmentem, hogy ottan láthassam
Vadak viadalát, s magam mulathassam,
Hetznek híjják: miből áll ez, megtudhassam,
Otthon a bírának, mit láttam, mondhassam.*

*Láttam, hogy tizenkét páncéros kutyával
Vívott egy oroszlány; de hármát farkával
Agyonsújtott, egyet az első lábával
Megnyomott, hogy béle jött ki párájával.*

*Meg is ölte volna tám mind a kutyákat,
De hogy hánytak reá sűrűn rakétákat:
El nem szenvedhetvén a sok tűz-szikrákat,
Elszaladt; rávonták a vasas táblákat.*

*Ez után jöve ki egy nagy izmos medve;
Vén volt ez, játszani nem is volt nagy kedve.
De mégis fel volt ez haragra gerjedve,
Mert sokszor kutyáktól volt már megijedve.*

*Hetz-mester négy ebet reája bocsátott,
Egyet ezek közül pofon ez úgy vágott,
Hogy tíz lépésnyire tőle karikázott,
Egyet megölelvén, bűdöst abból rázott.*

*Más két szelindekek füleit ragadták,
Szegény fáradt medvét a földre levonyták;
De a Hetz-legények megszabadították,
Szokott barlangjába bé is bocsátották.*

*Bocsátottak osztán egy nagy szilaj bikát,
Négy közül hol egyet, hol a másik kutyát
Úgy felhajigálta, mint felhányják labdát,
Egy megdöglött; ezen általdöfte szarvát.*

*Újra két friss kutyát rája eresztettek,
Ezek füleire hogy rá csemezkedtek,
Megtarták: mind bika, mind kutyák reszkettek,
És azért is vele már nem veszekedtek.*

*Vízet az ebeknek öntöttek fejére,
Szalada mindenik a maga helyére,
Így lett a bika ment; de folyt füle vére,
Ez is, hol tartatik, oda visszatére.*

*Játszottak azután több apróbb vadakkal,
De kevés multság vala már azokkal.
Ideje, gondoltam, van, hogy asszonyokkal
Kezdem el Hetzemet különös módokkal.*

A cikkhez felhasznált irodalmak a szerzőnél elérhetők.

Gazdaképző Kft.

5002. Szolnok, Keszeg u.15.

Tel./Fax: 56/420-895 – 56/420-896

E-mail: info@alcsiredkft.t-online.hu

Felnőttképzési nyilvántartási szám: B/2020/000075

Gazdaképző Kft. 2024. II. félévi oktatási programja

2024. augusztus 26-tól – 30-ig

HOLLAND MÓDSZERŰ CSÜLÖKÁPOLÓ TANFOLYAM

(szarvasmarha)

(1 hetes elméleti és gyakorlati képzés)

***

2024. szeptember 02-től – 27-ig

SZARVASMARHA INSZEMINÁTORKÉPZŐ TANFOLYAM

(4 hét bentlakásos, + 4 hét üzemi gyakorlat)

***

2024. október 07-től – október 11-ig

**ULTRAHANGOS PETEFÉSZEK ÉS MÉH VIZSGÁLATOK
SZARVASMARHÁN**

**(5 napos képzés – elméleti és gyakorlati képzés
végzett állatorvosok és inszeminátorok részére)**

***

2024. október 15-től – október 17-ig

**„ELLETŐMESTER KÉPZÉS” TANFOLYAM
(SZARVASMARHÁNÁL)**

(3 napos elméleti képzés)

***

A fenti tanfolyamokra szállást igény szerint kedvezményesen biztosítunk!

**SZAPORODÁSBIOLOGIAI HELYZET FELMÉRÉSÉT ÉS
SZAKTANÁCSADÁST**

felkérésre, külön megállapodás alapján folyamatosan vállalunk.

***A fentiektől eltérő időpontokon kívül is szervezünk tanfolyamokat kellő
létszám esetén!***

***

**Jelentkezni e-mailben: info@alcsiredkft.t-online.hu – vagy 56/420-895,
420-896 telefonszámon lehet!! vagy a 06 30/174-4494 mobil elérhetőségen.
Az érdeklődők részére bővebb tájékoztatót és jelentkezési lapot küldünk !**

Friss hírek
a szakma számára,
első kézből!

Előfizetés:

tejiparihirlap.hu

TEJPIACI JELENTÉS

A 21/2023. (IV.28.) AM rendelet alapján a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, az Agrárközgazdasági Intézet és a Tej Szakmaközi Szervezet és Terméktanács

által közösen működtetett kiterjesztett adatszolgáltatási rendszerből rendelkezésre álló legfrissebb, 2024. júniusi és összesített adatok az alábbiak:

ALAPANYAG ADATOK		2024. június				
		Mennyiség [tonna]	Alapár [HUF/kg]	Zsírtartalom [g/100g]	Fehérjetartalom [g/100g]	Átlagár [HUF/kg]
Termelőtől közvetlenül felvásárolt tej	Extra	114 610	159,05	3,63	3,29	163,99
Termelőtől közvetlenül felvásárolt tej	Osztályon kívüli	1 586	132,83	3,75	3,34	136,90
Egyéb helyről felvásárolt nyerstej	-	5 738	-	3,55	3,22	160,34
Társvállalattól átvett alapanyag	-	8 059	-	-	-	-
Import alapanyag (külföldről vásárolt)	-	744	-	-	-	-
Társvállalatnak értékesített alapanyag	-	5 437	-	-	-	-
Export (külföldre kiszállított teljes tej)	-	17 984	-	3,72	3,28	166,60
Feldolgozásra rendelkezésre álló folyadék	-	121 733	-	-	-	-
Ömlesztési alapanyag vásárlás (külföldről) (tejegyenértékben)	-	1 827	-	-	-	-
Tejpor (külföldről vásárolt) (tejegyenértékben)	-	375	-	-	-	-
Tejszín (külföldről vásárolt) (tejegyenértékben)	-	-	-	-	-	-

Forrás: AKI PÁIR

ALAPANYAG ADATOK		2024. január – június							
		Mennyiség [tonna]	Változás az előző év azonos időszakához %	Alapár [HUF/kg]	Változás az előző év azonos időszakához %	Zsír- tartalom [g/100g]	Fehérje- tartalom [g/100g]	Átlagár [HUF/kg]	Változás az előző év azonos időszakához %
Termelőtől közvetlenül felvásárolt tej	Extra	714 325	105	156,81	85	3,77	3,37	164,58	85
Termelőtől közvetlenül felvásárolt tej	Osztályon kívüli	10 375	120	137,58	75	3,89	3,39	144,58	84
Egyéb helyről felvásárolt nyerstej		30 078	87			3,68	3,28	159,40	87
Társvállalattól átvett alapanyag		46 934	102						
Import alapanyag (külföldről vásárolt)		1 407	52						
Társvállalatnak értékesített alapanyag		32 830	87						
Export (külföldre kiszállított teljes tej)		115 908	126			3,80	3,32	154,47	104
Feldolgozásra rendelkezésre álló folyadék		746 919	104						
Ömlesztési alapanyag vásárlás (külföldről) (tejegyenértékben)		12 188	131						
Tejpor (külföldről vásárolt) (tejegyenértékben)		4 323	62						
Tejszín (külföldről vásárolt) (tejegyenértékben)		...	-						

... = Adatvédelmi korlátok miatt nem közölhető adat.

Forrás: AKI PÁIR

Év: 2024. Hónap: 1-6. hónap							
FELDOLGOZÓI KÉSZTERMÉK ADATOK (me: tonna)							
Kód	Termék megnevezés	Termelés	Változás az előző év azonos időszakához %	Belföldi értékesítés	Változás az előző év azonos időszakához %	Export értékesítés	Változás az előző év azonos időszakához %
10	Fogyasztói tej 6% zsírtartalomig	251 776,95	100	195 972,80	95	39 859,05	133
20	– ebből 1-3 % zsírtartalmú tej	226 576,09	100	187 638,73	98	22 928,56	157
30	Tejszín 6%-ot meghaladó zsírtartalommal	9 528,25	86	8 144,39	96	2 426,96	81
40	Tejpor, tejszín por, tejfehérje koncentrátum por, savópor összesen	5 157,74	92	527,67	99	3 859,04	93
50	Savanyú tejpor	1 321,72	65	149,28	86	237,50	17
60	Vaj, kenhető vajkészítmény, összesen	6 826,32	96	8 423,68	107	2 408,18	113
70	– ebből vaj	5 654,45	117	6 315,17	104	568,12	99
80	Sajt és túró összesen	67 587,95	109	42 367,28	105	25 524,11	120
90	– ebből túró	6 035,19	90	6 397,21	88	207,06	72
91	– ebből rögös túró HKT	4 693,47	116	2 145,09	98	461,04	106
100	– ebből trappista	13 821,58	107	10 700,73	88	2 734,55	86
110	– ebből ömlesztett sajt	14 276,69	116	6 882,54	98	7 087,95	111
120	Savanyított tejtermék	55 828,11	102	66 385,42	111	7 563,46	75
130	– ebből tejföl	33 769,07	99	35 386,91	101	5 711,14	71
140	– ebből növényi zsírral készült termék	5 016,59	96	5 613,96	100	50,61	59
150	Ízesített tejsitalok	15 575,46	127	26 222,64	121	873,72	91
160	Sűrített tej	0	-	0	-	0	-

Forrás: NÉBIH Tejpiaci Jelentés

Év: 2024. Hónap: 1-6. hónap							
NAGYKERESKEDŐI KÉSZTERMÉK ADATOK (me: tonna)							
Kód	Termék megnevezés	Import	Változás az előző év azonos időszakához %	Belföldi értékesítés	Változás az előző év azonos időszakához %	Export értékesítés	Változás az előző év azonos időszakához %
10	Fogyasztói tej 6% zsírtartalomig	11 500,19	78	47 801,84	94	9 628,92	151
20	– ebből 1-3 % zsírtartalmú tej	9 027,96	73	36 163,97	86	436,02	114
21	– ebből 1,5 % zst UHT tej	7 753,01	70	20 327,28	81	207,66	93
30	Tejszín 6%-ot meghaladó zsírtartalommal	2 708,61	144	3 195,82	96	108,52	23
40	Tejpor, tejszín por, tejfehérje koncentrátum por, savópor összesen	175,57	58	376,00	85	16,47	35
50	Savanyú tejpor	216,63	87	307,46	104	0,22	63
60	Vaj, kenhető vajkészítmény, összesen	2 712,21	281	3 366,04	166	116,44	67
70	– ebből vaj	2 362,04	276	1 422,73	107	47,54	182
80	Sajt és túró összesen	17 833,11	94	28 593,27	96	755,91	83
90	– ebből túró	423,15	82	1 849,01	102	42,81	95
91	– ebből rögös túró HKT	0,00	-	805,01	87	10,21	124
100	– ebből trappista	11 312,69	85	15 854,92	87	245,23	83
110	– ebből ömlesztett sajt	322,48	67	1 854,68	103	91,33	87
120	Savanyított tejtermék	25 249,44	113	33 210,36	105	533,12	101
130	– ebből tejföl	1 285,88	95	8 424,22	104	56,71	81
140	– ebből növényi zsírral készült termék	358,09	236	2 794,02	113	67,97	78
150	Ízesített tejsitalok	1 764,31	94	5 525,79	96	108,58	95
160	Sűrített tej	11,29	-	41,66	-	0,51	-

Forrás: NÉBIH Tejpiaci Jelentés

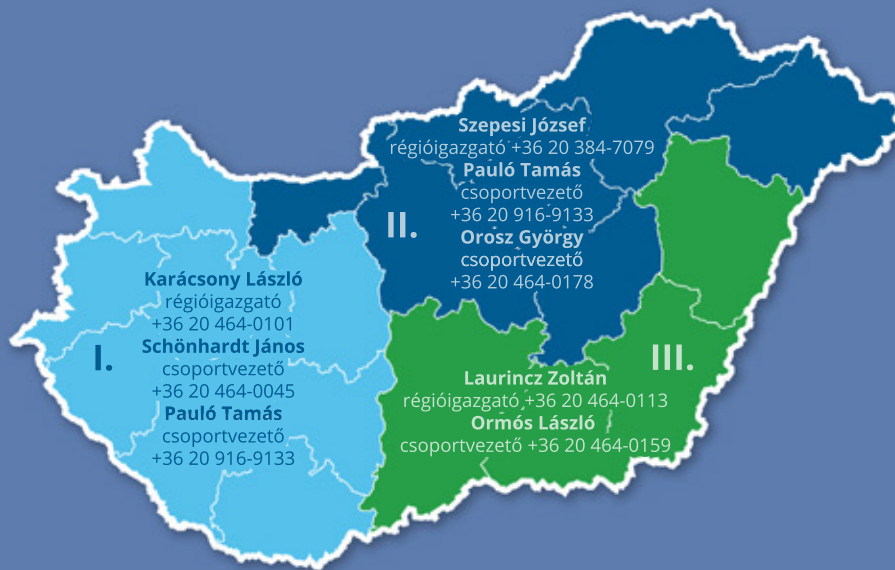
Év: 2024 Hónap: 1-6. hónap							
KISKERESKEDŐI KÉSZTERMÉK ADATOK (me: tonna)							
Kód	Termék megnevezés	Import	Változás az előző év azonos időszakához %	Belföldi értékesítés	Változás az előző év azonos időszakához %	Export értékesítés	Változás az előző év azonos időszakához %
10	Fogyasztói tej 6% zsírtartalomig	3 696,76	122	170 402,55	101	29,48	287
20	– ebből 1-3 % zsírtartalmú tej	1 384,82	418	138 176,47	113	28,31	331
21	– ebből 1,5% zst UHT tej	549,53	327	39 829	80	8,26	288
30	Tejszín 6%-ot meghaladó zsírtartalommal	3 819,23	104	5 110,48	107	4,33	57
40	Tejpor, tejszín por, tejfehérje koncentrátum por, savópor összesen	449,46	109	449,91	84	15,99	102
50	Savanyú tejpor	11,28	101	18,47	102	0,01	48
60	Vaj, kenhető vajkészítmény, összesen	3 221,34	93	5 396,01	104	29,05	110
70	– ebből vaj	1 517,88	89	2 453,60	110	16,68	129
80	Sajt és túró összesen	12 216,60	126	33 021,13	113	452,65	171
90	– ebből túró	959,81	97	4 738,32	108	0,75	101
91	– ebből rögös túró HKT	0,00	-	4 532,36	140	0,48	61
100	– ebből trappista	1 738,32	183	9 820,23	108	178,92	152
110	– ebből ömlesztett sajt	1 428,88	140	3 931,41	109	12,90	201
120	Savanyított tejtermék	16 467,93	124	60 645,21	115	520,59	96
130	– ebből tejföl	75,19	106	21 284,98	108	8,34	193
140	– ebből növényi zsírral készült termék	1 775,16	105	2 819,43	120	10,53	50
150	Ízesített tejsitalok	3 780,95	100	12 141,75	125	4,81	49
160	Sűrített tej	24,92	-	67,19	-	0,05	-

Forrás: NÉBIH Tejpiaci Jelentés

Az Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft. két évtizede áll partnerei szolgálatában, értéként őrizve és a napi munkában alkalmazva a hazai termelésellenőrzés több, mint 100 éves tapasztalatát.

Központi titkárság • +36 20 406-7084 • atkft@atkft.hu

Tejvizsgáló Laboratórium • +36 20 229-4965 • kenez.arpad@atkft.hu

- **Teljesítményvizsgáló Részleg** • +36 20 229-4965 • tejlabor@atkft.hu

- **Analitikai és ÁEÜ Diagnosztikai Laboratóriumi Részleg** • +36 20 229-4965, +36 20 464-0147 • analitika@atkft.hu

o **Mikrobiológiai Laboratórium** • +36 20 562-3437 • mikrobi@atkft.hu

Takarmányozási Igazgatóság • +36 20 219-9512, +36 20 382 7153 • taklab@atkft.hu

Füljelző gyártó részleg • +36 20 464-0022 • enar.fuljelzo@atkft.hu

Somos Zoltán tenyésztési igazgató • +36 20 401-5936 • somos.zoltan@atkft.hu

Dr. Monostori Attila főállatorvos • +36 20 464-0147 • monostori.attila@atkft.hu

